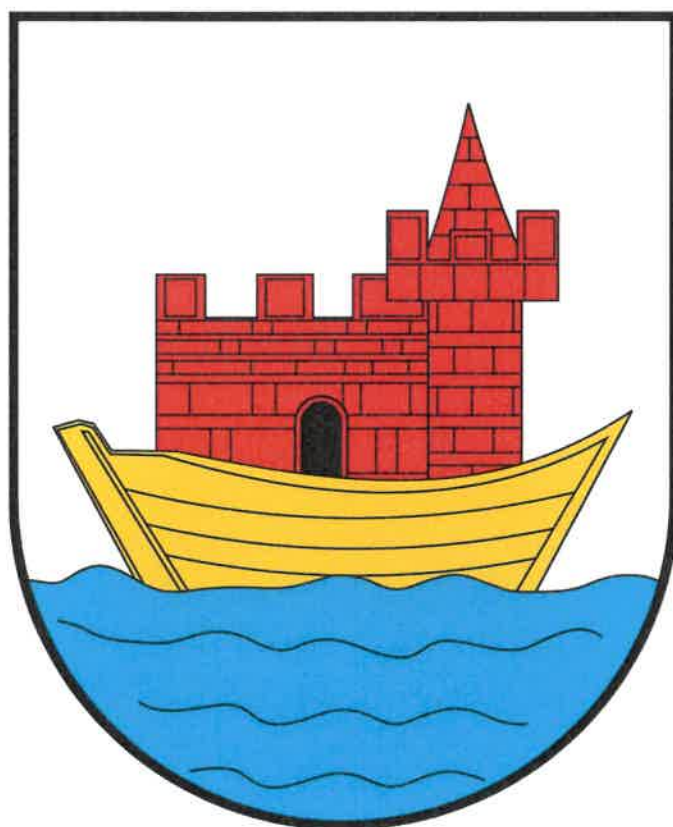

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępopol do roku 2030

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Opracowanie:

40 NET sp. z o.o.

www.40net.pl

Spis treści

Spis treści	3
I Wprowadzenie	4
II Metodologia opracowania strategii	5
III Diagnoza strategiczna Gminy Sępólno	7
1.1. Charakterystyka Gminy Sępólno	7
1.2. Potencjał demograficzny	9
1.3. Potencjał gospodarczy	10
1.4. Rolnictwo	12
1.5 Rynek pracy	14
1.6 Środowisko przyrodnicze	16
1.9 Infrastruktura komunalna	18
1.7 Kultura	20
1.8 Turystyka w Gminie Sępólno	21
1.10 Infrastruktura społeczna	23
1.11 Pomoc społeczna	24
1.12 Ochrony zdrowia	28
1.13 Możliwości budżetowe Gminy Sępólno	28
1.15 Aktywność obywatelska	32
1.16 SWOT	34
IV Obszary strategicznej interwencji	35
1.1. Ujęcie regionalne	35
1.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy	36
V Wizja rozwoju Gminy Sępólno	38
VI Misja samorządu lokalnego	39
VII Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	40
VIII Cele operacyjne i kierunki działań	42
IX Gmina Sępólno 2030 - schemat strategiczny	53
X Część wdrożeniowa	55
Załącznik nr 1. Wyniki badania mieszkańców oraz przedsiębiorców	70
Załącznik nr 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Sępólno	90

I Wprowadzenie

„Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030” jest podstawową deklaracją samorządu, w której sformułowana została wizja oraz zasadnicze kierunki rozwoju miasta. Wizja Gminy Sępólno zawarta w koncepcji strategicznej niniejszego opracowania jest efektem połączenia prac warsztatowych, eksperckich oraz wyników uzyskanych w ramach badań społecznych. Przyjęty program działania jest spójny z opracowaniami szczebla regionalnego oraz krajowego.

Podstawą prawną dla opracowania i wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Sępólno jest art. 10e ust. 1, 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz art. 3 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ustawa precyzuje zasady opracowania dokumentu.

Działania, których celem było opracowanie strategii podjęto w roku 2021. W ramach działań wykonawczych zawarto umowę z firmą 40 NET sp. z o.o., której powierzono koordynację prac nad opracowaniem Strategii.

Istotą przedmiotowego opracowania jest wyznaczenie głównych, najważniejszych kierunków działań krótko- i długofalowych oraz opisanie sposobu ich realizacji. Strategia jest zatem kompleksowym dokumentem wspomagającym zarządzanie gminą. Głównym elementem przygotowań strategii były spotkania warsztatowe, w których udział wzięli radni, przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Sępólnie oraz instytucji samorządowych, przedstawiciele organizacji społecznych i sektora biznesu, przedsiębiorcy, mieszkańcy, a także moderatorzy ze strony 40 NET sp. z o.o. Zawarte w niniejszym programie zapisy wynikają zatem wprost z postulatów i ocen sformułowanych przez liderów społeczności lokalnej Gminy Sępólno, a także stanowią wyraz aspiracji i dążeń samorządu jako wspólnoty mieszkańców.

Przedmiotowe opracowanie to nadrzędny dokument planistyczny Gminy Sępólno, zastępujący poprzedni przyjęty Uchwałą Nr LVI/489/18 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Sępólno na lata 2017-2023. Przedmiotowe opracowanie ma charakter kompleksowy odwołujący się do badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców, warsztatów eksperckich, kompleksowej diagnozy oraz konsultacji społecznych. Opracowanie stanowi częściowo aktualizację poprzedniej Strategii - jej swoiste kontinuum rozwojowe, niemniej ograniczone perspektywą roku 2030. Jednocześnie, co kluczowe, w zasadniczej części dokument odpowiada na zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne w skali mikro oraz makro - głównie wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej i możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027. Dodatkowo dokument umożliwia efektywne ubieganie się o pozyskiwanie dotacji i dofinansowań z krajowych i regionalnych Programów Operacyjnych.

II Metodologia opracowania strategii

Strategia rozwoju jest podstawowym narzędziem służącym efektywnemu zarządzaniu na poziomie lokalnym. Celem działania samorządu gminnego jest w pierwszej kolejności zaspakajanie potrzeb mieszkańców, a także stymulowanie rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Samorząd lokalny posiada narzędzia służące realizacji tych celów (zarówno w wymiarze finansowym jak i instytucjonalnym), napotyka też różnorodne bariery i ograniczenia (wewnętrzne jak i zewnętrzne), które obniżają skuteczność podejmowanych działań. Planowanie strategiczne w wymiarze wieloletnim daje możliwość optymalnego wykorzystania zasobów do realizacji najbardziej potrzebnych z punktu widzenia rozwoju lokalnego zadań.

„Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030” została przygotowana z uwzględnieniem następujących ~~z~~ pięciu założeń metodologicznych:

- charakter wieloletni - planowanie w odniesieniu do prognoz i trendów;
- „od ogółu do szczegółu” - od misji, poprzez problemy i pomysły na ich rozwiązanie, do konkretnych planów;
- uczestnictwo - zaangażowanie w pracę nad Strategią różnych środowisk, mieszkańców i zainteresowanych podmiotów;
- praca grupowa - organizacja warsztatów gwarantujących wypracowywanie optymalnych rozwiązań;
- przydatność - wypracowane rozwiązania stają się automatycznie projektami, dla których można poszukiwać źródeł finansowania.

Niniejszy dokument przygotowany został w oparciu o najlepsze schematy wieloletniego planowania i uwzględnia następujące podstawowe elementy zarządzania strategicznego:

- Wizja - ogólne, długofalowe wyobrażenie przyszłego stanu, pozycji miasta;
- Identyfikacja barier i szans rozwojowych (analiza SWOT) - opracowana została dzięki wykorzystaniu danych statystycznych oraz informacji zawartych w dokumentach opracowanych w latach poprzednich oraz udostępnionych zarówno przez Urząd Miasta, jak i przez organizacje społeczne i gospodarcze działające na terenie gminy. Innym ważnym źródłem danych wykorzystywanych na potrzeby diagnozy i analizy SWOT były wyniki badań ankietowych, które zostały przeprowadzone ściśle na potrzeby procesu planowania strategicznego. Mieszkańcy uczestniczący w badaniach mogli bezpośrednio ocenić poziom rozwoju Gminy Sępólno, wskazując najważniejsze problemy rozwojowe. W analizie SWOT znajdują się zatem szczegółowe i możliwie najbardziej aktualne zapisy, które wskazują na przewagi oraz deficyty gminy;
- Określenie celów strategicznych dla Gminy Sępólno. Cele strategiczne wskazują konkretne kierunki działań - ich osiągnięcie stanowi zawsze wyraz realizacji misji gminy. Cele strategiczne wyznaczają także precyzyjne obszary dla formułowania planów operacyjnych.
- Plany operacyjne - stanowią szczegółowe plany działań, które umożliwią skuteczne osiągnięcie celów strategicznych. W niniejszej Strategii plany operacyjne stanowią odpowiedź

na konkretne problemy artykułowane przez społeczność lokalną, jak również umożliwiają wykorzystanie istniejących potencjałów. Plany operacyjne zawierają katalog zadań, których wdrożenie jest pożądane w okresie obowiązywania Strategii.

Schemat strategii wyraźnie wskazuje nadrzędny charakter wizji Gminy Sępólno w stosunku do pozostałych elementów Strategii. Wszystkie zaprezentowane w niniejszej Strategii zadania szczegółowe są podporządkowane osiągnięciu celów strategicznych, których systematyczna realizacja pozwoli na wypełnienie zdefiniowanej wizji. Cele te wyznaczają obszary dla formułowania planów operacyjnych i wskazywania konkretnych działań. Na etapie określania celów strategicznych wyodrębnia się tzw. domeny planowania strategicznego, które mają na celu wyznaczenie swoistej linii demarkacyjnej pomiędzy poszczególnymi kierunkami rozwoju.

Jednym z kluczowych etapów opracowania Strategii było przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców. Badanie przeprowadzono w 1 kwartale 2022 roku. Badaniami objęci zostali wszyscy mieszkańcy Sępólna. Badania przeprowadzono przy pomocy kwestionariusza ankiety (Załącznik nr 1).

Do respondentów docierano poprzez opublikowanie ankiety na stronie internetowej. Ankiety następnie opracowano statystycznie.

Wypracowanie ogólnych założeń dla programu, a także dyskusja nad konkretnymi propozycjami w zakresie zadań, które zostały następnie uwzględnione w planach operacyjnych odbyły się na warsztatach strategicznych.

Zastosowanie zaprezentowanych powyżej metod planowania strategicznego pozwoliło z jednej strony na uzyskanie wysokiego poziomu szczegółowości opracowania, przy utrzymaniu dbałości o zachowanie głównych kierunków rozwojowych, w tym w szczególności kreowaniu spójności całego obszaru miasta.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030 to przede wszystkim wieloletnie planowanie rozwoju obszaru, które zawiera program rozwoju społecznego oraz gospodarczego, obejmujący cele oraz plany strategiczne dla Gminy Sępólno, które realizowane będą w jego granicach administracyjnych. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za ich realizację będzie Burmistrz Sępólna.

Za okres realizacji Strategii przyjęto okres do 2030 roku. Wybór takiego przedziału czasowego pozwala na realne wdrożenie precyzyjnie zaplanowanych i określonych celów strategicznych. Strategia wraz ze skutecznym systemem monitoringu służyć będzie rozwojowi Gminy Sępólno w oparciu o potencjał zewnętrzny, zidentyfikowane potrzeby mieszkańców oraz dostępne środki zewnętrzne, głównie z Unii Europejskiej.

III Diagnoza strategiczna Gminy Sępólno

1.1. Charakterystyka Gminy Sępólno

Miasto i gmina Sępólno położona jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego nad rzekami Łyna, Guber, Mamlak. Należy ona do powiatu bartoszyckiego, w skład którego wchodzi ponadto 5 innych gmin, a mianowicie: miasto Bartoszyce, gmina Bartoszyce, miasto Górowo Iławeckie, gmina Górowo Iławeckie oraz gmina i miasto Bisztynek.

Gmina Sępólno zajmuje powierzchnię 246,38 km² i położona jest w powiecie bartoszyckim, przy czym powierzchnia miasta stanowi 1,9%, a pozostałe tereny to tereny wiejskie. Gmina graniczy z gminami: Barciany, Bartoszyce, Korsze oraz z Rosyjskim Obwodem Królewieckim. Gmina swoim obszarem obejmuje 24 sołectwa oraz miasto Sępólno.

Lesistość gminy Sępólno wynosi 18,9%.

Gmina Sępólno stanowi 18,84% powierzchni powiatu bartoszyckiego.

W skład gminy wchodzi 48 miejscowości, w tym miasto Sępólno. Gmina podzielona jest na 24 sołectwa i 3 osiedla miejskie „Włókiennicze”, „Śródmieście” i „Korszyńska”.

Sołectwa na terenie Gminy:

1. Długa
2. Dietrichowo
3. Gierkiny
4. Judyty
5. Kinwagi
6. Lipica
7. Liski
8. Lwowiec
9. Masuny
10. Ostre Bardo
11. Prętławki
12. Rogielkajmy
13. Romankowo
14. Rusajny
15. Różyna
16. Rygarby
17. Śmiardowo
18. Smolanka
19. Stopki

- 20. Stopki - Osada
- 21. Szczurkowo
- 22. Turcz
- 23. Wiatrowiec
- 24. Wodukajmy

Połączenia między gminą a ważnymi ośrodkami społeczno-gospodarczymi w regionie funkcjonują w oparciu o zbiorową komunikację publiczną oraz prywatne firmy transportowe.

Układ komunikacyjny Gminy Sępólno tworzą:

- drogi powiatowe;
- drogi gminne.

Na obszarze gminy Sępólno znajduje się 12 dróg powiatowych o łącznej długości 99,463 km. Dwie drogi posiadają klasę techniczną Z (drogi zbiorcze) a dziesięć dróg ma klasę techniczną L (drogi lokalne). Przez teren gminy przebiega 347,9 km dróg gminnych¹. W poniższej tabeli wskazano wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Sępólno.

Tabela. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Sępólno

Lp.	Nr drogi	Przebieg	Klasa techniczna	Ogółem (km)
1	1390N	Dr. woj. nr 512 (Leginy) - Liski - Sępólno - Ostre Bardo - Szczurkowo	L	24,296
2	1392N	Bartoszyce - Szylina - Smolanka	L	4,380
3	1394N	Witki - Sępólno - Dietrichow - Gierkiny	L	17,988
4	1396N	Sępólno - Lwowiec - Michałkowo	Z	7,839
5	1565N	Dr. woj. nr 512 (Park) - Judyty - dr. pow. nr 1390 N (Liski)	L	7,659
6	1567N	Szczurkowo - Wodukajmy - Sępólno - Glitajny	L	13,012
7	1569N	Wiatrowiec - Łabędnik	Z	1,069
8	1575N	Sępólno - Różyna - Śmiardowo	L	6,628
9	1577N	Masuny - Masuńskie Włoki	L	2,906
10	1579N	Lipica - Smodajny	L	4,003
11	1581N	Dietrichow - Drogosze - Kiemławki Wlk.	L	5,354
12	1981N	Dr. woj. nr 592 (Sporwiny) - Sątoczno	L	4,329
Suma				99,463

Źródło: Plan rozwoju sieci drogowej dróg powiatowych powiatu bartoszyckiego

Gmina aktualnie nie posiada komunikacji pasażerskiej - kolejowej.

Miasto Sępólno położone jest 82 km od Olsztyna, 280 km od Warszawy, 190 km od Gdańska i 90 km od Królwca.

¹Plan Rozwoju Dróg Gminnych w Gminie Sępólno na lata 2016-2020

1.2. Potencjał demograficzny

Liczba mieszkańców Sępólna od wielu lat systematycznie spada. Długookresowa prognoza ludności dla Polski na lata 2008-2035, zakłada systematyczny spadek liczby ludności - tempo tego zjawiska będzie wzrastać z upływem czasu.

Prognoza dla województwa warmińsko-mazurskiego również nie jest optymistyczna. Najnowsza prognoza, opracowana na lata 2014-2050, przewiduje systematyczny spadek liczby mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Głównymi przyczynami ubytku ludności będzie malejąca liczba urodzeń oraz wzrost liczby zgonów. Na zmniejszenie się liczby ludności będą miały wpływ również migracje. Zakłada się, że w kolejnych latach prognozy odpływ migracyjny ludności z województwa będzie wyższy niż napływ.

Populacja województwa zmniejszy się o 7,7% do 2035r. i o 16,5% do 2050r. Ubytek ludności w większym stopniu będzie dotyczył miast. Prognozuje się, że do 2035 r. liczba mieszkańców miast zmniejszy się o 10,4% i wsi o 3,7%, natomiast do 2050r. odpowiednio o 20,7% i o 10,5%. Współczynnik urbanizacji obniży się z 59,3% w 2013r. do 56,3% w 2050r.

Systematycznie zmniejszała się będzie liczba osób młodych, a wzrastała osób starszych. W latach 2013-2050 zbiorowość osób w wieku 20-34 lata zmniejszy się o połowę. Dwukrotnie wzrośnie natomiast liczba osób w wieku 65-84 lata, a prawie czterokrotnie w wieku 85 lat i więcej. Co oznacza, że proces starzenia się społeczeństwa w województwie warmińsko-mazurskim będzie przebiegać szybciej niż w kraju²

Według danych zawartych w Banku Danych Lokalnych w roku 2021 gminę Sępólno zamieszkiwało 5 805 osób, w tym 2 878 mężczyzn i 3 001 kobiet. Od 2016 roku nastąpił znaczny spadek liczby ludności. W porównaniu do 2016 roku wyniósł 9,51%.

Tabela. Ludność wg płci w latach 2016-2021 (stan na dzień 31.12.2021)

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	osoba	6 415	6 301	6 265	6 182	6 080	5 805
Mężczyźni	osoba	3 175	3 194	3 153	3 129	3 079	2 927
Kobiety	osoba	3 175	3 107	3 112	3 053	3 001	2 878

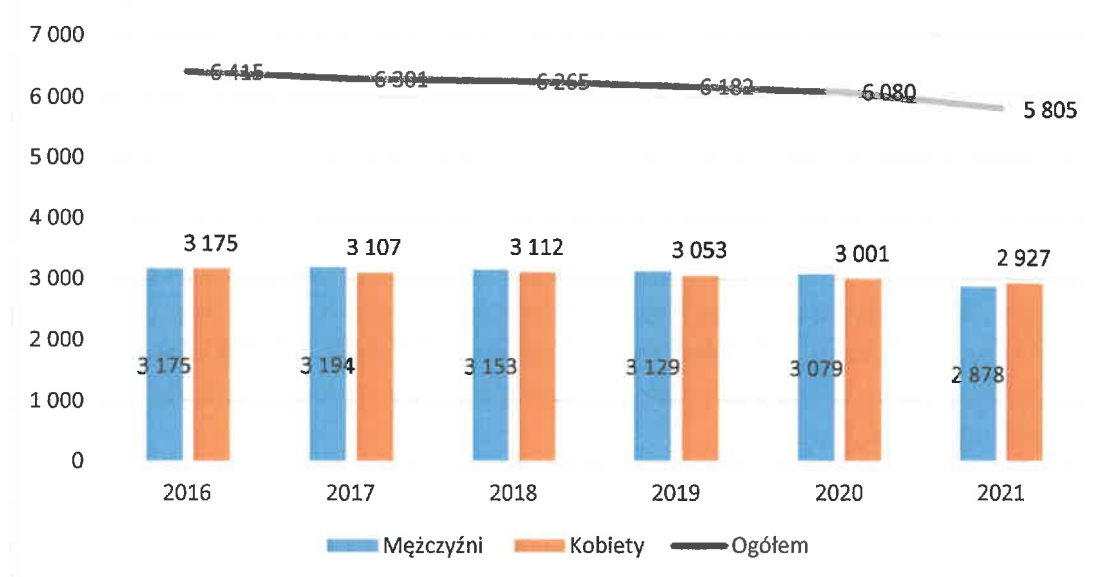
Źródło: Bank Danych Lokalnych

²Prognoza Demograficzna Na Lata 2014-2050 dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Wykres: Ludność wg płci w latach 2016-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W poniższej tabeli zawarto wybrane wskaźniki przedstawiające ludność w latach 2016-2021.

Tabela. Wybrane wskaźniki przedstawiające ludność w latach 2016-2021

Jm		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wskaźnik obciążenia demograficznego							
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	57,7	58,6	61,4	61,6	62,4	68,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	111,1	117,9	121,5	124,5	125,7	128,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	30,4	31,7	33,7	34,2	34,7	38,7
Współczynnik feminizacji							
Ogółem	osoba	98	97	99	98	97	98
Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki							
ludność na 1 km ²	osoba	26	26	25	25	25	24
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-11,6	-17,8	-5,7	-13,3	-16,5	-14,6
saldo migracji							
Ogółem	osoba	-30	-5	-77	-125	-68	-39
saldo migracji na 1000 osób							
Ogółem	osoba	-6,04	-9,75	-9,57	-6,75	-4,89	-6,69

Źródło: Bank Danych Lokalnych

1.3. Potencjał gospodarczy

Profil gospodarczy gminy Sępólno warunkuje położenie z dala od głównych szlaków komunikacyjnych oraz znaczny udział użytków rolnych. Gminę charakteryzuje dość niskie nasycenie podmiotami gospodarki narodowej. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

w gminie wynosiła pod koniec 2021 roku 361. W tym 33 podmioty należały do sektora publicznego, pozostałe 328 tworzy sektor prywatny. 109 firm zarejestrowanych było w dziale przemysł i budownictwo, 27 w dziale: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Tabela. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON (Podmioty wg sektorów własnościowych) w latach 2016-2021 roku

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
podmioty gospodarki narodowej ogółem	326	317	327	336	360	361
sektor publiczny - ogółem	33	32	32	32	33	33
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	15	14	14	14	14	14
sektor publiczny - spółki handlowe	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny - ogółem	293	285	295	304	327	328
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gosp.	225	216	228	231	255	256
sektor prywatny - spółki handlowe	12	12	10	10	11	11
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagr.	4	4	3	3	3	3
sektor prywatny - spółdzielnie	4	4	4	4	4	4
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	12	12	12	13	13	12

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON (Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007) w latach 2016-2021 roku

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	326	317	327	336	360	361
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	27	33	30	28	29	27
przemysł i budownictwo	73	74	86	92	104	109
pozostała działalność	226	210	211	216	227	225

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela poniżej przedstawia wybrane wskaźniki opisujące podmioty gospodarcze na terenie Gminy Sępólno.

Tabela. Wybrane wskaźniki opisujące podmioty gospodarcze na terenie Gminy Sępólno w latach 2016-2021

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	508	503	522	544	592	662
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	54	47	65	47	64	51
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	46	60	43	27	21	43
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	jed. gosp.	35	34	36	37	42	44
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	5,53	5,44	5,87	6,04	6,81	7,44
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	19	19	19	21	21	21

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Firmy zarejestrowane na terenie miasta są niewielkie. Są to z reguły przedsiębiorstwa rodzinne, których dochód służy na bieżące utrzymanie rodziny.

1.4. Rolnictwo

Ważnym obszarem działalności mieszkańców gminy Sępólno jest rolnictwo. Gmina jest typowym obszarem rolniczym, na którym do podstawowych form gospodarowania zalicza się produkcję roślinną i hodowlę zwierząt. Większość gospodarstw prowadzi działalność ogólnorolną. W uprawach dominują zboża, rośliny okopowe oraz oleiste, a w hodowli: bydło, trzoda chlewna i drób. Do analizy przyjęto dane z Powszechnego Spisu Rolnego 2020 opracowanego przez GUS.

Tabela. Gospodarstwa rolne w Gminie Sępólno- ogółem

	2020
Gospodarstwa rolne ogółem	
Ogółem	393
do 1 ha włącznie	8
powyżej 1 ha razem	385
1-5 ha	107
5-10 ha	51
10 -15 ha	45
15 ha i więcej	182

Źródło: Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2020

W 2020 roku w Gminie Sępólno były 393 gospodarstwa. Największą grupę stanowią gospodarstwa do 15ha, w tym 244 gospodarstwa o wielkości 1-15ha i 116 gospodarstwa 15ha i więcej.

Tabela. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego

	2020
Gospodarstwa rolne ogółem: Grunty ogółem (ha)	47,95
Gospodarstwa rolne ogółem: Użytki rolne ogółem (ha)	45,72
Gospodarstwa indywidualne: Grunty ogółem	36,96
Gospodarstwa indywidualne: Użytki rolne ogółem	35,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2020

Na jedno gospodarstwo przypada prawie 1,5 ciągnika rolniczego. Wyposażenie gospodarstw w pozostałe maszyny rolnicze przedstawia tabela poniżej.

Tabela. Ciągniki i maszyny rolnicze

	2020
Ciągniki rolnicze	587
Kombajny zbożowe	102
Kombajny ziemniaczane	10
Opryskiwacze polowe	174

Źródło: Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2020

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Tabela. Gospodarstwa rolne z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów

	2020
Ogółem (ha)	15 067,01
zboża razem (ha)	9 620,37
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (ha)	8 943,16
Ziemniaki (ha)	126,80
rzepak i rzepik (ha)	3 584,71
Warzywa gruntowe (ha)	3,70

Źródło: Bank Danych Lokalnych - Powszechny Spis Rolny 2020

Tabela. Gospodarstwa indywidualne z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów

	2020
Ogółem (ha)	11 845,59
zboża razem (ha)	7 605,07
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (ha)	7 094,79
Ziemniaki (ha)	126,80
rzepak i rzepik (ha)	2 783,79
Warzywa gruntowe (ha)	3,70

Źródło: Bank Danych Lokalnych - Powszechny Spis Rolny 2020

Wśród upraw zarówno w gospodarstwach rolnych jak i gospodarstwach indywidualnych największą ilość hektarów stanowią zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, na kolejnym miejscu znajduje się rzepak i rzepik.

Tabela. Pracujący w gospodarstwach rolnych (członkowie rodziny i pracujący najemni stali) wg płci w osobach

	2020
Gospodarstwa rolne: Ogółem	860
Mężczyźni	546
Kobiety	315
Gospodarstwa indywidualne: Ogółem	796
Mężczyźni	489
Kobiety	307

Źródło: Bank Danych Lokalnych - Powszechny Spis Rolny 2020

Wg danych uzyskanych w czasie Spisu Powszechnego źródła dochodów gospodarstw domowych przedstawiały się zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela. Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów

	2020
z dochodem z działalności rolniczej	388
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	38
z dochodem z pracy najemnej	108
z dochodem z emerytury i renty	97
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	18

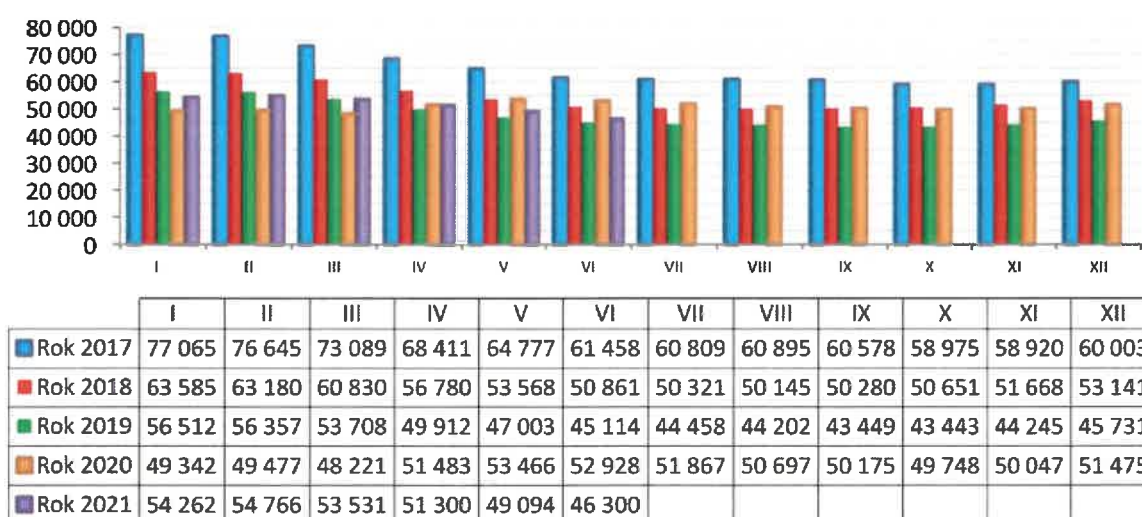
Źródło: Bank Danych Lokalnych - Powszechny Spis Rolny 2020

1.5 Rynek pracy

Według danych zawartych w Informacji o sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w czerwcu 2021 roku, poziom bezrobocia w regionie wyniósł 46 300 osób. Oznacza to spadek o 2 794 osoby (o 5,7%) w porównaniu do maja 2021 r. oraz spadek o 6 628 osób (o 12,5%) w ujęciu rocznym. W porównaniu do czerwca 2020 r. odnotowano procentowy spadek liczby osób bezrobotnych w 20-stu powiatach, największy w p. gołdapskim (o 27,0%, tj. 246 osób), p. iławskim (o 23,8%, tj. 473 osoby) i p. lidzbarskim (o 19,6%, tj. 387 osób). Najmniejszy spadek odnotowano w p. piskim (o 5,6%, tj. 121 osób), p. elbląskim (o 7,9% tj. 235 osób) i p. szczywieńskim (o 9,9%, tj. 224 osoby). Wzrost liczby osób bezrobotnych nastąpił w p. nowomiejskim (o 2,2%, tj. 33 osoby).

Wykres. Zmiany poziomu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2017 - 2021

Źródło: Informacja o sytuacji na rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim - czerwiec 2021r.

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim, w końcu czerwca 2021 roku, ukształtowała się na poziomie 9,2%, w kraju zaś - 5,9%. W porównaniu do sytuacji sprzed roku, wysokość wskaźnika zarówno w kraju spadła o 0,2 pkt proc, a w regionie o 1,2 pkt proc.

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim jest zróżnicowana lokalnie. Poniżej średniej wojewódzkiej wartość stopy bezrobocia ukształtowała się w pięciu powiatach: M. Olsztyn - 3,3%, powiecie iławskim - 4,3%, powiecie nidzickim - 7,0, M. Elbląg - 7,2%, powiecie gołdapskim - 7,8%, powiecie giżyckim - 8,8% oraz w szczywieńskim - 9,1%. Najwyższą stopę bezrobocia, wynoszącą 17,3%, w czerwcu 2021 roku, odnotowano w powiecie braniewskim. Wysoką wartością tego wskaźnika cechowały się również powiaty: kętrzyński - 17,2%, bartoszycki - 16,7%, elbląski - 14,2%, piski - 13,5% oraz węgorzewski - 13,2%.

W Gminie Sępólno według danych GUS w roku 2021 r. bezrobotnych było 402 osoby, w tym z 179 mężczyzn i 223 kobiety.

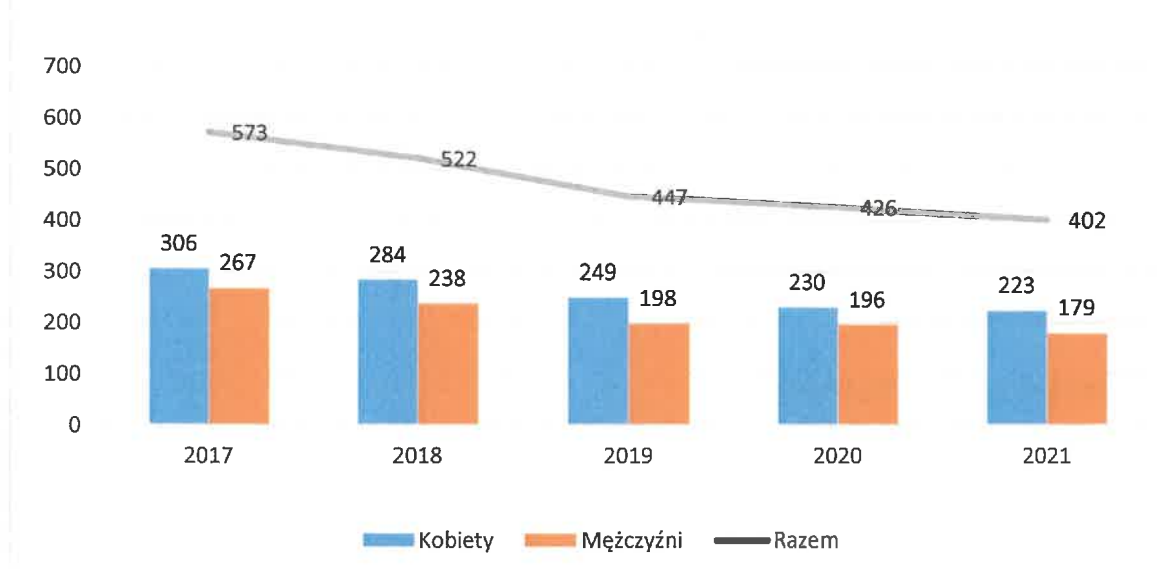
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Tabela. Bezrobocie w latach 2018-2021

Bezrobotni	Lata				
	2017	2018	2019	2020	2021
Kobiety	306	284	249	230	223
Mężczyźni	267	238	198	196	179
Razem	573	522	447	426	402

Źródło. Bank Danych Lokalnych

Wykres: Bezrobocie w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Bezrobocie w mieście i gminie Sępólno w latach 2017-2021 spadało. Spadek liczby bezrobotnych w roku 2021 w stosunku do roku 2017 wyniósł ponad 29%.

Zgodnie z informacją na temat bezrobocia oraz działań urzędu pracy w 2020 roku powiat bartoszycki jest obszarem typowo rolniczym o niskim stopniu uprzemysłowienia. Głównym centrum gospodarczej działalności pozarolniczej jest miasto Bartoszyce. Obszary wiejskie zajmują 98,4% powierzchni powiatu.

Do 2019 roku sytuacja na rynku pracy zarówno w wymiarze krajowym, regionalnym jak i lokalnym uległa znacznej poprawie. Duży wpływ na spadek bezrobocia miały też takie czynniki jak: masowa emigracja zarobkowa i sprzyjające warunki gospodarcze.

W nadchodzącym czasie przed rynkiem pracy będą stać zadania związane z łagodzeniem negatywnych skutków COVID-19. Nadal dla urzędu pracy wyzwaniem będzie między innymi sytuacja osób młodych, zachodzące zmiany demograficzne (niski przyrost naturalny, starzejące się społeczeństwo), niewykorzystane zasoby pozostające poza rynkiem pracy (osoby niepracujące i niezarejestrowane jako bezrobotne), brak lub niedostosowanie kwalifikacji osób poszukujących zatrudnienia do potrzeb rynku pracy oraz migracje.

1.6 Środowisko przyrodnicze

Gmina Sępólno posiada aktualny Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Sępólno na lata 2021-2025 z perspektywą na lata 2026-2030. Przedstawiono w nim m. in. takie zagadnienia jak: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarkę wodno-ściekową, stan gleb, gospodarkę odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby geologiczne, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami. Dokument wyznacza cele w zakresie ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie.

Formy ochrony przyrody na terenie gminy Sępólno:

- a) obszar chronionego krajobrazu
 - Doliny Dolnej Łyny
 - Doliny Rzeki Guber
- b) specjalny obszar ochrony (SOO)
 - Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika
- c) obszar specjalnej ochrony (OSO)
 - Ostoja Warmińska

Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika

Torfowiska Źródłiskowe koło Łabędnika położone są na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie bartoszyckim, na obszarze gmin Bartoszyce i Sępólno. Obszar, w całości pokryty siedliskami rolniczymi, położony jest na Równinie Sępolskiej w okolicy miejscowości Spurgle i Sokolica. W skład obszaru wchodzi dwa torfowiska źródłiskowe otoczone użytkami zielonymi.

Jedno znajduje się ok. 1,5 km na wschód od wsi Sokolica i reprezentuje dobrze wykształcony typ kopułowy (pow. kopuły ok. 3,3 ha, całkowita powierzchnia 11,6 ha).

Drugie torfowisko (pow. 15,4 ha) znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie osady Spurgle.

Do głównych walorów tego obszaru należy obecność 2 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: źródłiskowe lasy olszowe na niżu (kod 91E0-4) oraz punktowo petryfikujące źródła z utworami tufowymi (kod 7220). W źródłiskowym olsie licznie występują: porzeczek czarna, sitowie leśne i chmiel zwyczajny. Występują też płaty szuwaru trzcinowego, turzycowiska turzycy prosowej oraz źródłiskowe zbiorowisko. Z rzadszych gatunków roślin występują m.in.: kruszczyk błotny, listera jajowata, jaskier wielki, bniec czerwony, trędownik skrzydlaty, rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy.

Szata roślinna torfowiska źródłiskowego w pobliżu wsi Sokolica jest uboższa. Na obrzeżach kopuły liczniej rosną drzewa i krzewy: olsza szara i czarna, jesion wyniosły, dziki bez czarny i wierzb szara. Na dzikim bie czarnym występuje grzyb - ucho bżowe (po raz pierwszy znaleziony w północnej Polsce na tym właśnie obiekcie).

Ostoja Warmińska

Ostoja Warmińska, zwana dawniej Warmińskimi Bocianami, należy do największych obszarów Natura 2000 w kraju. Stanowi fragment niziny położony w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, rozciągający się na długości ok. 115 km i szerokości 10–20 km wzdłuż granicy Polski z Rosją (Obwód Królewiecki).

W ostoi jest wiele torfowisk, śródpolnych i śródleśnych zbiorników wodnych oraz mokradeł, które często powstały w wyniku działalności bobrów.

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 10 gatunków ptaków, których liczebność stanowi przynajmniej 1 proc. ich populacji krajowej. Ostoja Warmińska jest największą w Polsce ostoją lęgową bociana białego (800–900 par lęgowych) oraz jedną z głównych krajowych ostoi lęgowych dwóch skrajnie nielicznych w kraju gatunków: gadożera i łabędzia krzykliwego a także orlika krzykliwego, żurawia i derkacza. Jest to również bardzo ważna ostoja lęgowa ptaków drapieżnych, gniazduje tu bowiem 5 rzadkich gatunków z tej grupy, umieszczonych w polskiej Czerwonej Księdze zwierząt.

Na uwagę zasługuje także stosunkowo znaczna liczebność gniazdujących na omawianym obszarze populacji bociana czarnego, łabędzia niemego, gągoła, nurogęsi, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, zimorodka, dzięcioła zielono-siwego oraz dzięcioła białogrzbiatego. Lokalnie gniazdują tu rzadkie gatunki, jak: zausznik, rycyk i dudek. Stwierdzono też dość liczną populację lęgową takich gatunków waloryzujących, jak derkacz, przepiórka i gąsiorek.

Obszary chronione na terenie gminy Sępólno zajmują łącznie 2 769,3 ha³. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2021r. wynika, iż powierzchnia gruntów leśnych na terenie miasta i gminy Sępólno wynosi 4 928,67 ha, co daje lesistość na poziomie 19,6%

Tabela: Struktura gruntów leśnych na terenie miasta i gminy Sępólno

	Jednostka	Miasto	Obszar wiejski	Razem
Powierzchnia gruntów leśnych ogółem	ha	4,02	4 924,65	4 928,67
Lesistość	%	0,7	19,9	19,6
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	3,14	4 419,04	4 422,18
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	0,00	4 415,72	4 415,72
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	0,00	4 339,19	4 339,19
Grunty leśne prywatne ogółem	ha	0,88	505,61	506,49
Powierzchnia lasów	ha	3,23	4 818,74	4 821,97
Lasy publiczne ogółem	ha	2,35	4 313,13	4 315,48
Lasy prywatne ogółem	ha	0,88	505,61	506,49

Źródło: Bank Danych Lokalnych stan na 31.12.2021r.

³Strategia rozwoju miasta i gminy Sępólno na lata 2017 - 2023

1.9 Infrastruktura komunalna

Infrastruktura wodociągowa

Stopień zwodociągowania gminy Sępólno wynosi 99%. Obsługą sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Sępólno zajmuje się Zakład Gospodarki Mieszkaniowej i Usług Komunalnych w Sępólnie ul. Leśna 5, 11-210 Sępólno.

Tabela. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Sępólno.

Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej	km	113,8	113,8	113,8	113,8
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³ /rok	184,9	188,9	190,2	189,3
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	29,5	30,3	32,0	32,5
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	5 590	5 524	5 433	5 355
Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności	%	89,23	89,36	89,36	92,25

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Sępólno na lata 2021-2025 z perspektywą na lata 2026-2030 oraz BDL (stan na 31.12.2021r.)

Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w gminie Sępólno wynosi 113,8 km. Do gospodarstw domowych dostarczane jest 189,3 dam³/rok.

Infrastruktura kanalizacyjna

Poziom skanalizowania gminy wynosi 42,4%. Obsługą sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Sępólno zajmuje się Zakład Gospodarki Mieszkaniowej i Usług Komunalnych w Sępólnie ul. Leśna 5, 11-210 Sępólno.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 17,8 km. W latach 2018-2020 długość sieci kanalizacyjnej nie zwiększyła się. W 2020 roku 42,4% osób korzystało z sieci kanalizacyjnej.

Tabela. Wybrane dane statystyczne - kanalizacja

Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	17,8	17,8	17,8	18,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	326	329	332	332
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną.	dam ³	87,4	84	80,5	81,1
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	2 391	2 368	2 313	2 282
Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności	%	38,2	38,1	38,0	38,1

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Sępólno na lata 2021-2025 z perspektywą na lata 2026-2030 oraz BDL (stan na 31.12.2021)

Infrastruktura ciepła

Na terenie gminy istnieje, ale nie jest użytkowany centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze.

Gospodarka ciepła opiera się na kotłowniach lokalnych i indywidualnych źródłach ciepła opalanych paliwem stałym zlokalizowanych w budynkach, pracujących na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody. Istniejące źródła ciepła zaspokajają potrzeby poszczególnych odbiorców.

Zgodnie z zapisami założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Sępólno większość potrzeb ciepłych, istniejących jak i nowych obiektów pokrywana jest z indywidualnych kotłowni, które zasilają obiekty mieszkalne.

Kotłownie lokalne ulokowane na terenie gminy Sępólno to kotłownie zasilające bezpośrednio instalacje c.o.: szkół, budynków mieszkalnych, w tym wielorodzinnych, wspólnot mieszkaniowych.

Paliwem do wytwarzania energii cieplnej jest węgiel, miał węglowy oraz olej opałowy (domy jedno i wielorodzinne - biomasa w postaci pelletu, drewna). Szkoły w Dietrichowie oraz Ponikach zaopatrywane są w ciepło wytwarzane przy pomocy gruntowych pomp ciepła, a Zespół Szkolno-Przedszkolny jako źródło ciepła wykorzystuje pellet.

Lokalne kotłownie na terenie gminy Sępólno eksploatowane są przez:

- Urząd Miejski w Sępólnie;
- Zakład Gospodarki Mieszkaniowej i Usług Komunalnych;
- Szkoła Podstawowa w Wiatrowcu;
- Szkoła Podstawowa w Dietrichowie;
- Szkoła Podstawowa w Ponikach;
- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Sępólnie;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Lipowa;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Dietrichowo „Granica”;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Jutrzenka - Judyty
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Liskach.

Eksploatacją lokalnych kotłowni zajmują się również podmioty użyteczności publicznej, do których zaliczyć możemy m.in. placówki oświatowe. Placówki szkolne jak i UM posiadają własne kotłownie.

Kierunkiem preferowanym w ogrzewaniu indywidualnym winna być zmiana na urządzenia pracujące w oparciu o systemy grzewcze najmniej uciążliwe dla środowiska.

Nieefektywne systemy grzewcze, niedocieplenie budynków powoduje wzrastanie poziomu zanieczyszczeń, co negatywnie wpływa na środowisko naturalne i stan powietrza atmosferycznego. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań zapobiegawczych, zwłaszcza ze względu na utrzymanie wysokiej jakości powietrza w tzw. Zielonych Płucach Polski. Ponadto bardzo ważne jest zwiększenie

ilości obiektów korzystających z odnawialnych źródeł energii m.in. biomasy, energii słonecznej, energii niskiej geotermii (pompy ciepłe), co przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

1.7 Kultura

Działalność kulturalno-rekreacyjna realizowana jest przez jednostkę organizacyjną Miejsko -Gminny Ośrodek Kultury, w tym bibliotekę publiczną (z filiami w Wodukajmach i w Wiatrowcu) oraz świetlice wiejskie na terenie gminy Sępólno, będące w administrowaniu ośrodka.

W 2021 roku w gminie Sępólno funkcjonowały 3 placówki biblioteczne. Na jedną placówkę biblioteczną w 2021 przypadało 1 451 osób.

Tabela. Dane dotyczące bibliotek w Gminie Sępólno

	j.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PLACÓWKI BIBLIOTECZNE							
biblioteki i filie	ob.	3	3	3	3	3	3
pracownicy bibliotek	osoba	2	2	2	2	3	3
księgozbiór	wol.	19 759	20 107	17 381	16 731	14 619	15 025
czytelniczy w ciągu roku	osoba	433	389	379	303	248	232
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	1	1	1	1	1	1
BIBLIOTEKI - WSKAŹNIKI							
ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	osoba	1 604	1 575	1 566	1 546	1 472	1 451
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	3080,1	3 191,1	2 774,3	2 706,4	2 481,6	2 588,3
czytelniczy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	67	61	60	49	42	40
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	15,2	12,7	11,6	12,5	9,4	12,4

Źródło. Bank Danych Lokalnych

Zabytki⁴⁵

Kościół św. Michała Archanioła w Sępólnie

Od początku istnienia miasta nad okolicą góruje gotycki kościół, który w swojej najstarszej części został zbudowany w 1360 r. W odrestaurowanej wieży znajduje się muzeum parafialne oraz taras widokowy, z którego roztacza się widok na panoramę miasta i okolicy. Cały zespół kościelny otoczony murami obronnymi z basztą oraz neogotycką plebanią robi wspaniałe wrażenie.

Mury obronne z basztą przy plebani zwaną 'Organistówką'

W Sępólnie zachowały się fragmenty murów obronnych zbudowane z kamieni polnych i cegieł, z wykutymi miejscami na strzelnice, okalające kościół od strony północnej i wschodniej. Wielokrotnie

⁴<http://zabytki.ocalicodzapomnienia.eu/gmina-2801065.html>,

⁵ https://sepol.pl/PL/3259/Najciekawsze_obiekty/

ratowały mieszkańców przed najazdem wrogów. Mury miały 4 baszty, z których zachowała się tylko jedna, przy plebanii. Obecnie odrestaurowana jest najstarszą budowlą w mieście.

Grekokatolicka cerkiew Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Oстрыm Bardzie, wyposażona w pełny ikonostas w konwencji staropruskiej.

Kościół Matki Boskiej Szkaplerznej we Lwowcu z 1373 r. gotycki kościół o charakterze obronnym z wieżą zwieńczoną szczytami sterczynowymi z półkolistymi sercowatymi blendami, które szczególnie upodobały sobie bociany, (na wieży oraz na szczytach znajdują się wielkie bocianie gniazda) oraz z ołtarzem z ok. 1500 r., który przedstawia sceny z życia Maryi, od 6 lipca 1989 r. funkcjonuje jako Sanktuarium Matki Boskiej Szkaplerznej. W lipcu odbywa się tu odpust parafialny, na który przybywają liczni pielgrzymi.

Pałac w Judytach z 1863 r. zbudowany w stylu neogotyckim i klasycystycznym. Pałac był siedzibą rodu von Kunheim. W jego murach na świat przyszedł Eberhard von Kuenheim, jeden z twórców potęgi koncernu BMW.

Przy głównym podjeździe do pałacu znajdują się dwa odlewy lwów z brązu zakupione na światowej wystawie w Paryżu w 1889 roku.

Kościół gotycki p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych

Kościół gotycki p.w. Matki Boskiej Różańcowej. zbudowany pod koniec XIV w. Wieża powstała w 1794, w świątyni znajdują się polichromie z XV wieku. W kościele znajduje się również gotyckie sanktuarium, oraz ambona z XVII wieku oraz dzwon z 1549 r.

Kościół gotycki św. Piotra i Pawła z XIV w. (Lipica)

Brak opisu

Neobarokowy pałac z 1910r (Masuny)

Neobarokowy pałac pochodzący z 1910 roku, był siedzibą rodu von Gamp-Massaunen. Zespół pałacowy składa się z pałacu oraz otaczającego go, dochodzącego do brzegów rzeki Łyny, parku. Budynek założony jest na planie prostokąta, dwukondygnacyjny z wysokim poddaszem, Dach czterospadowy. W pałacowych wnętrzach, znajdowały się prowadzące na piętro podwójne dębowe schody. Pałac obecnie znajduje się w ruinie.

1.8 Turystyka w Gminie Sępólno

Na poziom atrakcyjności gminy wpływają 2 czynniki: przyrodnicze i antropogeniczne okolicy. Czynniki przyrodnicze, to walory przyrody, m.in.: rzeki, jeziora, lasy. Walory antropogeniczne dotyczą obiektów architektury, zabytkowych, historycznych i skansenów. Istotną rolę odgrywa również infrastruktura

Turystyka wodna w Sępólnie:

Charakter rzeki Łyny przepływającej przez Nizinę Sępolską zmienia się. Wzrasta szerokość koryta i napelnienie, zmniejszają się spadek i prędkość wody. Dolina rzeki mająca w górnym i środkowym

biegu szerokość od kilkunastu metrów do około 2 km, rozszerza się do ponad 5 km. Łyna we wsi Stopki w niczym nie przypomina rzeki z miejscowości Olsztyn, czy Lidzbark Warmiński. Za Stopkami dochodzi do około 200 metrów szerokości. Do granicy jest zaledwie 4 kilometry. Rzeką prawie na całej długości silnie meandruje, czemu towarzyszy erozja boczna i zmiany trasy koryta. Łyna daje dużo możliwości rozwoju turystyki w rejonie. W miejscowościach Sępólno, Stopki Osada, Stopki oraz Masuny usytuowane są stacje wodne. Łyna jest niezwykle interesującym pod każdym względem szlakiem. Spływ po tej największej rzece Warmii i Mazur może dostarczyć turystom niezapomnianych emocji. Trasa jest bardzo urozmaicona i pozwala zadowolić turystów o różnych upodobaniach.⁶

Turystyka rowerowa

Gmina Sępólno dysponuje ponad 62 km tras turystycznych do przebycia rowerem. Zróżnicowanie terenu oraz liczne atrakcje turystyczne na trasach powodują, że każdy może zaplanować indywidualnie swoją wycieczkę.

Przez gminę Sępólno przebiegają 4 szlaki rowerowe:

Szlak „Doliny Rzeki Łyny” (31,5 km), który rozpoczyna się w granicach miasta Bartoszyce, dalej biegnie przez Sępólno, Smolankę, Turcz, Liski i wraca do Bartoszyca. Szlak na całej długości prowadzi po drogach asfaltowych o dobrej nawierzchni. Krajobraz jest równinny, urozmaicony niewielkimi kompleksami leśnymi.

Szlak „Pogranicza” (35 km) rozpoczyna i kończy się w Sępólnie. Początkowo prowadzi w kierunku zachodnim i przebiega tak jak szlak „Doliny Łyny”. Od miejscowości Skitno prowadzi w kierunku północnym w stronę granicy państwa w Szczurkowie. Następnie przebiega w kierunku wschodnim wzdłuż granicy z Rosją. Od miejscowości Ostre Bardo skręca na południe i prowadzi do Sępólny. Szlak jest ciekawy krajoznawczo. Przebiega przez Judyty, Szczurkowo, Ostre Bardo. W miejscowości Judyty znajduje się zabytkowy pałac, który został wybudowany w II połowie XIX w. w stylu neogotyckim i klasycystycznym wraz z parkiem i folwarkiem. W Szczurkowie natomiast znajduje się liczne skupisko gniazd bociana białego, a w Ostrem Bardzie znajduje się cerkiew.

Szlak „Bociana Białego” (29 km) rozpoczyna się i kończy w Sępólnie. Szlak stanowi dwie zamknięte pętle tworzące rozciągniętą tzw. „ósemkę”. Cała trasa przebiega przez wschodnią część gminy Sępólno. Najciekawsze miejscowości na trasie to Lwowiec i Dietrichowo.

Wschodni szlak rowerowy „Green Velo” ogółem trasa liczy ok. 2000 km, biegnie m.in. przez Gminę Sępólno. Długość odcinka na terenie gminy wynosi 13 km i obejmuje miejscowości Liski - Turcz - Smolanka - Sępólno. W mieście Sępólno znajduje się Miejsce Obsługi Rowerzystów, gdzie pod zadaszeniem istnieje możliwość odpoczynku. Dodatkowo w centrum miasta jest siłownia zewnętrzna, w pobliżu której ustawiono stojaki na rowery. Przystań rzeczna na Łynie, rejsy katamaranem oraz łodziami po rzece... itp. itd

⁶<http://www.sepopol.pl/art,92,turystyka.html>

1.10 Infrastruktura społeczna

Infrastruktura edukacyjna

Od wyposażenia w infrastrukturę społeczną zależy w dużej mierze rozwój gospodarczy danego obszaru, atrakcyjność życia na wsi, aktywność społeczna w danym środowisku. Dobra struktura sprzyja korzystnym zmianom warunków życia na wsi.

W gminie Sępólno poziom skolaryzacji netto wynosił w szkołach podstawowych w roku 2016: 73,79%, w roku 2021: 77,23% (wzrost o 3,44%). W poniższych tabelach przedstawiono stan organizacji szkół oraz przedszkoli z terenu gminy Sępólno.

Tabela: Wybrane informacje dotyczące edukacji

	Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych - ogółem	ob.	4	4	4	4	4	4
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych - ogółem (prowadzone przez jednostki samorządu gminnego)	ob.	4	4	4	4	4	4
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych; oddziały w szkołach - ogółem	-	28	32	37	38	37	36
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych; uczniowie - ogółem	osoba	328	369	415	413	394	380
Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych - ogółem	-	12	12	11	11	11	11

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W roku 2021 w szkołach publicznych uczyło się 380 uczniów, podczas gdy w roku szkolnym 2020 liczba uczniów wynosiła 394. Różnica wynosi 14 uczniów, co stanowi 3,5% spadek liczby uczniów.

W gminie w 2021 r. funkcjonowały 4 szkoły podstawowe w tym zespół szkolno-przedszkolny. W każdej z gminnych szkół funkcjonowały oddziały przedszkolne. Ponadto w strukturze tych placówek funkcjonowały inne formy wychowania przedszkolnego (punkt przedszkolny w SP w Ponikach oraz zespoły wychowania przedszkolnego w szkołach podstawowych w Dietrichowie i w Wiatrowcu). Gmina Sępólno prowadzi również jedno przedszkole samorządowe wchodzące w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Sępólnie.

Organizacja gminnej oświaty zapewnia dzieciom zamieszkałym na terenie naszej gminy dostęp do edukacji szkolnej i przedszkolnej. Wszystkie szkoły podstawowe posiadają pracownie komputerowe i dostęp do sieci Internet. Wszystkie szkoły i przedszkole są bardzo dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne, uczniowie i nauczyciele wykorzystują pracownie komputerowe, podają inne typy pracowni i tablice interaktywne.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Tabela. Szkoły na terenie miasta i gminy Sępólno

Nazwa szkoły	Granice obwodu szkoły od dnia 1 września 2019 r.
Szkoła Podstawowa w Dietrichowie	Dietrichowo, Lwowiec, Gaj, Lipica, Romaliny, Wanikajmy, Gierkiny, Dobroty, Majmławki, Melejdy, Smodajny, Masuny, Miedna
Szkoła Podstawowa im. Adama Loreta w Ponikach	Wodukajmy, Poniki, Domarady, Park, Korytki, Rogielkajmy, Judyty, Szczurkowo, Langanki, Boryty, Kol. Smolanka, Stopki, Stopki-Osada, Ostre Bardo, Trosiny, Retowy, Gulkajmy
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sępólnie Szkoła Podstawowa	Sępólno, Smolanka, Rusajny, Długa, Liski, Turcz, Przewarszyty, Roskajmy, Romankowo, Prętławki
Szkoła Podstawowa w Wiatrowcu	Wiatrowiec, Rygarby, Pieny, Śmiardowo, Różyna, Paławki, Kinwagi, Chelmiec, Łobzowo

Źródło: Raport o stanie gminy Sępólno za 2021

Liczbę oddziałów w poszczególnych szkołach oraz liczbę dzieci i uczniów według stanu na 30.09.2021r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela. Liczba oddziałów oraz liczba dzieci i uczniów według stanu na 30.09.2021r.

Szkoła		Liczba oddziałów				
		Ogółem	Inna forma wychowania przedszkolnego	Przedszkole	Oddział przedszkolny	Szkoła podstawowa
1.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sępólnie (ZSPS)	16	0	3	1	12
2.	Szkoła Podstawowa w Dietrichowie (SPD)	10	1	0	1	8
3.	Szkoła Podstawowa im. Adama Loreta w Ponikach (SPP)	10	1	0	1	8
4.	Szkoła Podstawowa w Wiatrowcu (SPW)	19	1	0	1	8
Razem:		46	3	3	4	36

Źródło: Raport o stanie gminy Sępólno za 2021

1.11 Pomoc społeczna

Pomocą społeczną zajmuje się Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie jest jednostką organizacyjną Gminy Sępólno prowadzoną w formie jednostki budżetowej, którego organem stanowiącym jest Rada Miejska w Sępólnie. Nadzór nad działalnością Ośrodka oraz realizacją zadań własnych gminy sprawuje Burmistrz.

Sępólna i Wojewoda Warmińsko-Mazurski. Nadzór nad realizacją przez Ośrodek zadań zleconych z zakresu administracji rządowej sprawuje Wojewoda Warmińsko-Mazurski.

Celem Ośrodka jest wspieranie osób, rodzin, grup i społeczności lokalnej z terenu gminy Sępólno poprzez pobudzanie ich potencjału i aktywności, ukierunkowanie na rozwiązywanie problemów

i rozwój oraz podejmowanie działań zmierzających do ich usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem, a także umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Do zadań realizowanych przez Ośrodek należy w szczególności :

- 1) ocena oraz analiza potrzeb lokalnych w zakresie pomocy społecznej, w tym problemów społecznych, potrzeb socjalnych zarówno jednostkowych jak i środowiskowych występujących na terenie Miasta i Gminy Sępólno.
- 2) przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń;
- 3) prowadzenie pracy socjalnej;
- 4) udzielanie pomocy środowiskowej i instytucjonalnej osobom oraz rodzinom znajdującym się w trudnych warunkach życiowych;
- 5) pobudzanie społecznej aktywności w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb osób i rodzin;
- 6) koordynacja zadań związanych z pomocą społeczną;
- 7) rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach rozpoznanych potrzeb;
- 8) przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych oraz dodatku energetycznego;
- 9) realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych;
- 10) realizacja zadań wynikających z ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
- 11) realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- 12) realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, niezastrzeżonych na rzecz innych podmiotów;
- 13) realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zawartych w art. 6 ust. 2 pkt. 2;
- 14) obsługa organizacyjno-techniczna zespołu interdyscyplinarnego;
- 15) aktywizacja, integracja i edukacja osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprzez realizację programów i projektów zgodnych z generowanymi przez te podmioty problemami i potrzebami.

W gminie Sępólno ilość gospodarstw domowych ogółem korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego od roku 2016 systematycznie spada. Z poziomu 509 w 2016 roku do 276 w 2021 roku - spadek o prawie 46%. Spadek odnotowano jednak jedynie w przypadku gospodarstw domowych powyżej kryterium dochodowego. W przypadku gospodarstw powyżej kryterium dochodowego liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej pozostaje na podobnym poziomie.

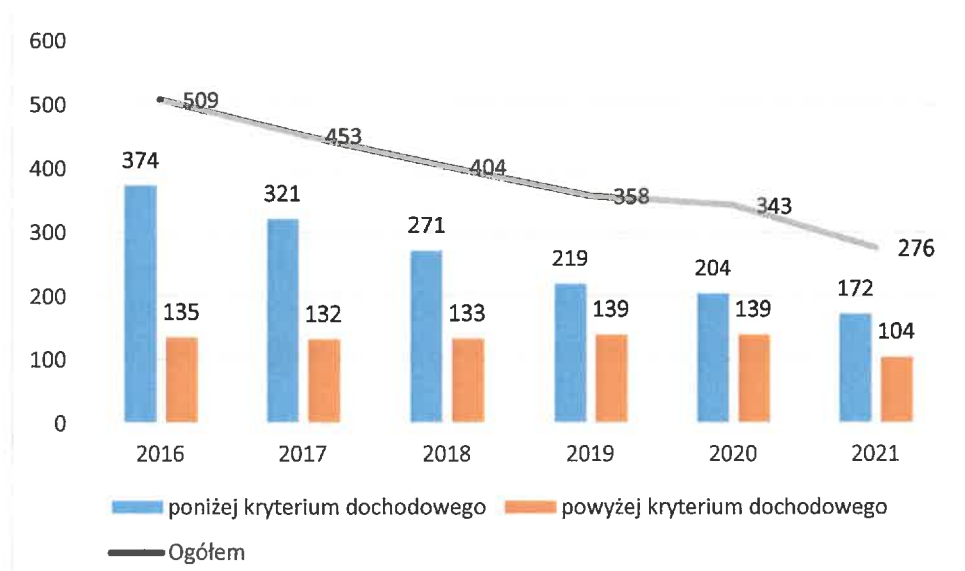
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Tabela. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2016-2021

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	gosp.	509	453	404	358	343	276
poniżej kryterium dochodowego	gosp.	374	321	271	219	204	172
powyżej kryterium dochodowego	gosp.	135	132	133	139	139	104

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Rysunek. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2016-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na przestrzeni lat zmniejsza się liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych. Liczba ta spadła o blisko 32% w 2021 roku w stosunku do roku 2016. Spadek liczby rodzin przełożył się na spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. W roku 2016 liczba ta wynosiła 668 natomiast w 2021 spadła do wysokości 442 (spadek o ponad 33%).

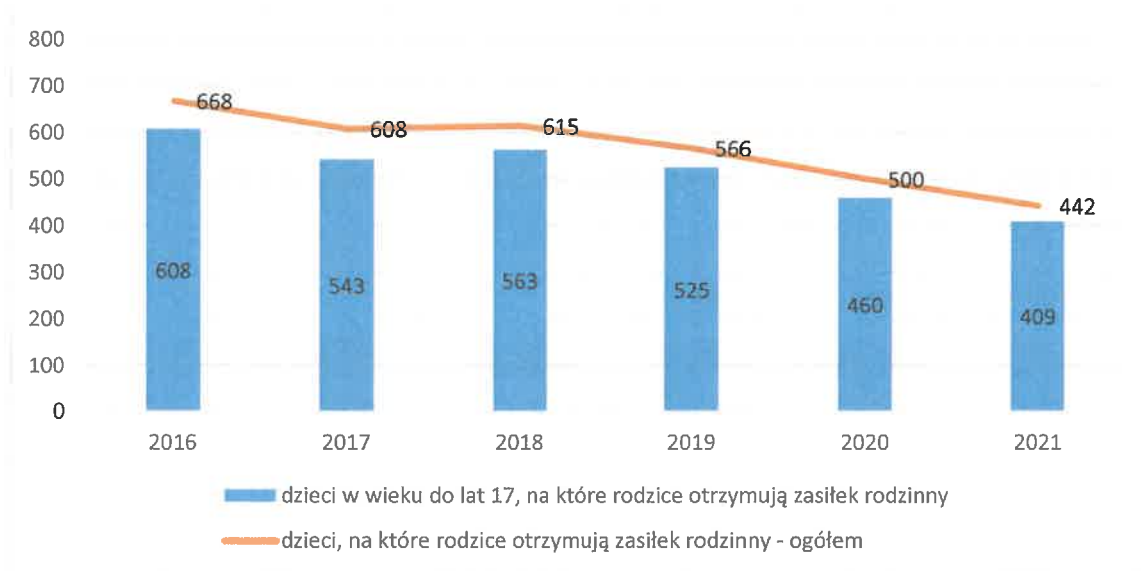
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Tabela. Wybrane dane dotyczące świadczeń rodzinnych w latach 2016-2021

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Korzystający ze świadczeń rodzinnych							
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	342	319	320	295	252	234
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	668	608	615	566	500	442
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	608	543	563	525	460	409
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	53,1	49,6	52,2	48,9	42,2	38,9
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku - ogółem							
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	2 810	2 755	2 794	2 880	3 009	3 330
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	1 333	1 295	1 243	1 147	1 042	930
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	455	427	437	536	605	583

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Rysunek. Świadczenia rodzinne - dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny

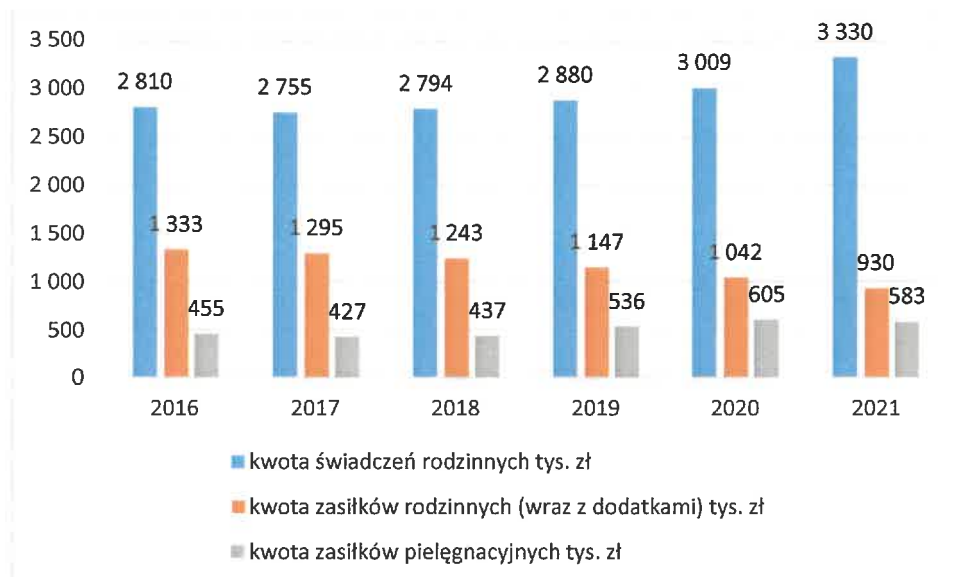

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Rysunek. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku - ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

1.12 Ochrony zdrowia

W gminie Sępólno w 2021 roku funkcjonują 2 przychodnie. W roku 2021 udzielono 11 095 porad lekarskich, co oznacza niewielki spadek wzrost względem roku 2016. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela. Przychodnie - ambulatoryjna opieka zdrowotna

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PRZYCHODNIE							
Ogółem	ob.	1	1	1	1	2	2
praktyki lekarskie w miastach	--	1	1	1	1	1	1
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	2	2	2	2	3	3
AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA - PORADY LEKARSKIE							
porady lekarskie ogółem	-	10 690	11 421	11 687	11 684	10 834	11 095

Źródło: Bank Danych Lokalnych

1.13 Możliwości budżetowe Gminy Sępólno

Dochody ogółem gminy w 2021 wzrosły o 1 786 520,93 zł tj. o niecałe 5% w stosunku do roku 2020r. Dochody własne gminy spadły natomiast o 3 010 590,8 zł tj. prawie o 22 % w 2021r. w porównaniu do roku 2020. Największy przyrost dochodów w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano w 2020r. W roku 2019 nastąpił spadek dochodów w stosunku do roku 2018 a w roku 2018 nastąpił spadek dochodów własnych w stosunku do roku 2017. W tabeli poniżej zaprezentowano dane o dochodach gminy w latach 2016-2021

Tabela. Dochody ogółem gminy Sępólno

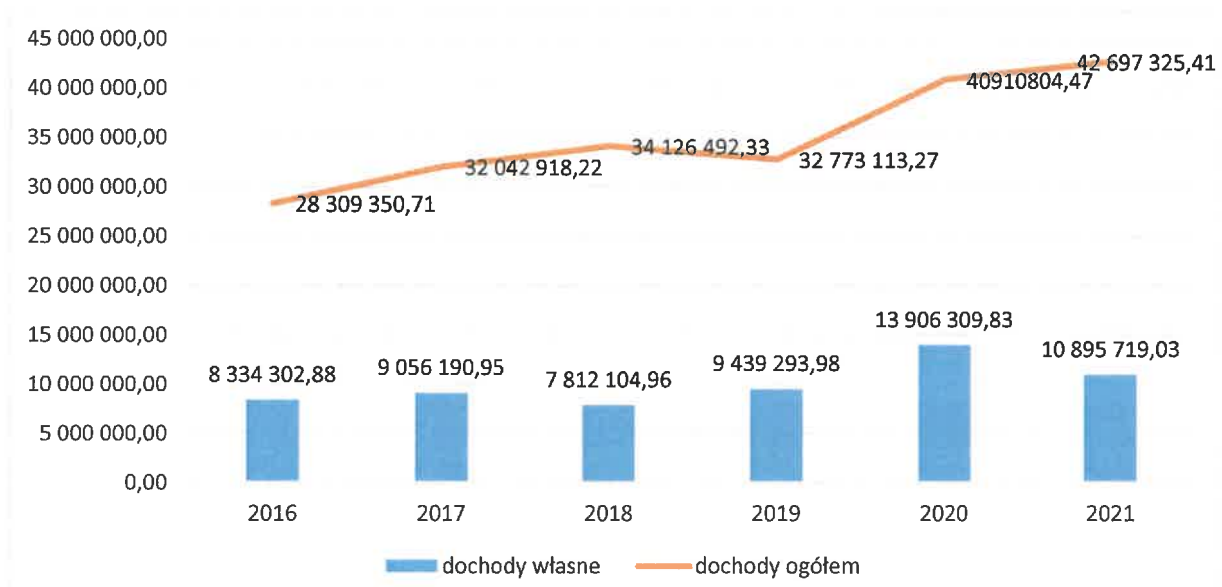
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

	Jm	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dochody ogółem	zł	28 309 350,71	32 042 918,22	34 126 492,33	32 773 113,27	40 910 804,47	42 697 325,41
dochody własne	zł	8 334 302,88	9 056 190,95	7 812 104,96	9 439 293,98	13 906 309,83	10 895 719,03
Wskaźnik udział dochodów własnych w dochodach ogółem	%	29,44	22,89	22,89	28,80	33,99	25,52

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem świadczy o stopniu samodzielności finansowej gmin. Wzrost wskaźnika oznacza zwiększenie możliwości finansowych gmin. W 2020r. dochody własne stanowiły 33,99% dochodów ogółem (najwyższa wartość w analizowanym okresie). W pozostałych latach wskaźnik nie przekraczał 30% dochodów własnych w dochodach gminy.

Wykres. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Dochód ogółem na 1 mieszkańca w gminie wyniósł w 2021 roku 7 328,75 zł, zaś dochód własny 1 870,19 zł, w porównaniu do roku poprzedniego dochody ogółem wzrosły o nieco ponad 6% a własne spadły ok 20%. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Tabela. Dochody na 1 mieszkańca

	Jm	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dochody ogółem/ mieszkaniec	zł	4 387,01	5 041,37	5 444,56	5 264,76	6 875,77	7 328,75
dochody własne/mieszkaniec	zł	1 291,54	1 424,83	1 246,35	1 516,35	2 337,19	1 870,19

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gmina w ostatnich latach zrealizowała projekty finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. W poniższej tabeli przedstawiono finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Dochody, które gmina pozyskała na realizację programów i projektów unijnych stanowiły nieco ponad 7% w roku 2021 r. dochodów gminy.

Tabela. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dochody razem	zł	373 184,56	2 548 443,28	1 923 300,65	658 248,14	2 904 045,32	3 124 013,54
płatności w zakresie budżetu środków europejskich	zł	373 184,56	2 517 985,82	1 911 398,15	658 246,58	2 904 045,32	3 124 013,54

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wydatki gminy w roku 2021 wzrosły w stosunku do roku 2020 r. i w stosunku do lat poprzednich. Rok 2021 jest od 2016 rokiem, w którym gmina poniosła największe wydatki. W 2017 r. najwięcej środków gmina przeznaczyła na wydatki inwestycyjne, udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wynosił 23,11%. W roku 2021 udziały wydatków inwestycyjnych wyniósł 17,82%. Wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem świadczy o aktywności władz gmin, w ramach istniejących możliwości finansowych. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane.

Tabela. Wydatki z budżetu ogółem

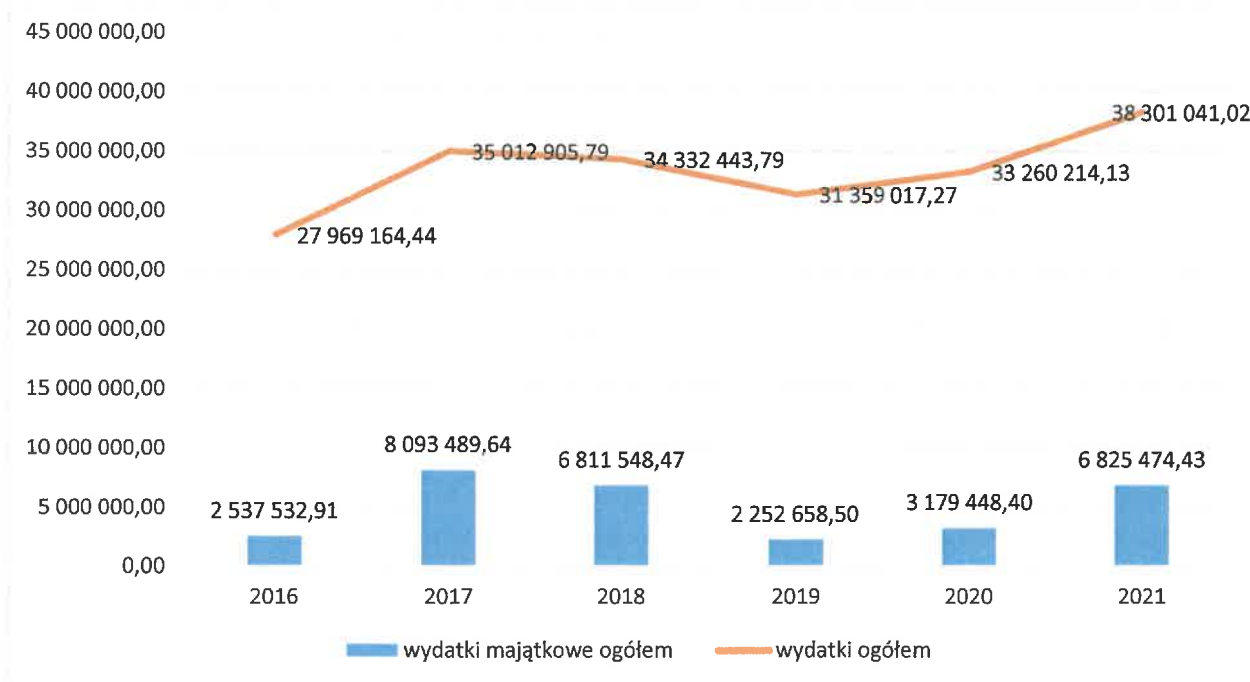
	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wydatki ogółem	zł	27 969 164,44	35 012 905,79	34 332 443,79	31 359 017,27	33 260 214,13	38 301 041,02
wydatki majątkowe ogółem	zł	2 537 532,91	8 093 489,64	6 811 548,47	2 252 658,50	3 179 448,40	6 825 474,43
wydatki majątkowe inwestycyjne	zł	2 537 532,91	8 093 489,64	6 811 548,47	2 252 658,50	3 179 448,40	6 825 474,43

Źródło: Bank danych Lokalnych

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030.

Wykres: Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w 2021 wzrosły o prawie 15% w stosunku do 2020 r. W poniższej tabeli przedstawiono wydatki na 1 mieszkańca.

Tabela. Wydatki na 1 mieszkańca

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wydatki ogółem/mieszkaniec	zł	4 334,29	5 508,64	5 477,42	5 037,57	5 589,95	6 574,16

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ważnym wskaźnikiem służącym do oceny sytuacji finansowej gminy jest wynik budżetu operacyjnego. Od roku 2011 zgodnie z ustawą o finansach publicznych Rada Gminy nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące. Wynik budżetu operacyjnego gminy (nadwyżka operacyjna, deficyt operacyjny) ilustruje czy gmina jest w stanie pokryć wydatki bieżące dochodami bieżącymi. Jeśli wydatki bieżące są wyższe od dochodów bieżących (deficyt operacyjny) oznacza to, iż wydatki te realizowane są na poziomie przekraczającym możliwości finansowe gminy. Wykonywanie zadań bieżących przez gminę odbywa się w tym wypadku kosztem sprzedaży jej majątku lub na skutek zaciągania nowych zobowiązań. Z kolei w sytuacji, gdy to dochody bieżące są wyższe od wydatków bieżących (nadwyżka operacyjna) oznacza to, iż gmina ma możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę wcześniejszego zadłużenia. Prawo finansów publicznych narzuca gminom obowiązek zrównoważenia budżetu w części operacyjnej jednocześnie dopuszczając możliwość finansowania tej części budżetu nadwyżką budżetową z lat

ubiegłych oraz wolnymi środkami (art. 242 ustawy o finansach publicznych). W poniższej tabeli przedstawiono wydatki i dochody gminy w latach 2016-2021.

Tabela. Wynik operacyjny

	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dochody bieżące	zł	26 966 393,44	27 703 191,62	28 257 115,14	30 390 664,12	32 209 841,19	34 169 470,94
wydatki bieżące	zł	25 431 631,53	26 919 416,15	27 520 895,32	29 106 358,77	30 080 765,73	31 475 566,59
wynik operacyjny	zł	1 534 761,91	783 775,47	736 219,82	1 284 305,35	2 129 075,46	2 693 904,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych oraz RAPORTU O STANIE GMINY SĘPOPOL ZA 2021

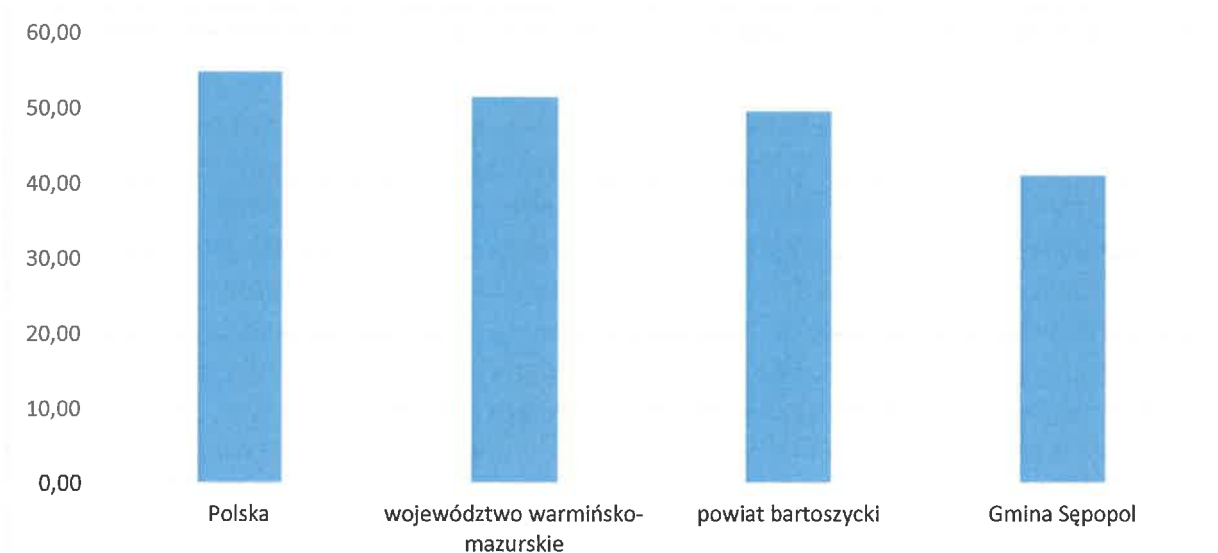
Analizując sytuację finansową Gminy Sępólno w oparciu o wynik operacyjny należy stwierdzić, że gmina lata 2016-2021 zakończyła nadwyżką operacyjną. W 2021 r. nadwyżka budżetowa była największa i wynosiła 2 693 904,35 zł. W latach 2017 i 2018 nastąpił spadek nadwyżki finansowej. W latach 2016 i 2019 nadwyżka operacyjna była na zbliżonym poziomie.

Zadłużenie gminy z tytułu kredytów na koniec 2021 roku wynosiło 9 747 402,86 zł i spadło o 1 090 245,29 zł w porównaniu do roku 2020.

1.15 Aktywność obywatelska

Miernikiem w zakresie aktywności obywatelskiej może być frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych. Frekwencja w Gminie Sępólno w wyborach samorządowych w 2018 roku wyniosła 41,08%. Była niższa niż w powiecie bartoszyckim, województwie warmińsko-mazurskim i w kraju. Różnica w frekwencjach Gminy Sępólno i powiatu bartoszyckiego to 8,57 punktu procentowego.

Wykres. Frekwencja w wyborach samorządowych (wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast - pierwsza tura wyborów)- porównanie [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Pod względem rozwoju lokalnego, kluczowym obszarem aktywności jest zaangażowanie w dobrowolną działalność w ramach organizacji pozarządowych, stanowiących przestrzeń nabywania różnych doświadczeń i umiejętności społecznych.

Zgodnie z informacją zamieszczaną w Sprawozdaniu z realizacji Gminnego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2020 roku gmina współdziałała z organizacjami pozarządowymi w oparciu o:

- Uchwałę Nr XIV/266/19 Rady Miejskiej w Sępólnie z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia Gminnego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na terenie Miasta i Gminy Sępólno na rok 2020 oraz
- Uchwałę Nr XV/277/19 z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XIV/266/19 Rady Miejskiej w Sępólnie z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia Gminnego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na terenie Miasta i Gminy Sępólno na rok 2020.

W roku 2020 r. na terenie Gminy Sępólno zgodnie z Krajowym Rejestrem Sądowym funkcjonowało tak jak w roku poprzednim 12 stowarzyszeń:

1. „Dzięrzyżowo... bo razem osiągniemy więcej” ,
2. Ludowy Klub Sportowy „Łyna” w Sępólnie ul. Wojska Polskiego 8 a 11-210 Sępólno,
3. Miejsko - Gminne Stowarzyszenie Bezrobotnych w Sępólnie,
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Sępólnie,
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Judytach,
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Różynie,
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Lipicy,
8. Stowarzyszenie Klub Jeździecki Liski,
9. Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Integracji Mieszkańców Ziemi Sępólskiej - Wrota” w Sępólnie,
10. Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej w Sępólnie,
11. Stowarzyszenie Oratorium im. św. Dominika Savio we Lwówcu,
12. Związek Hodowców Gołębi Poczтовых Oddział w Korszach Sekcja Sępólno.

1.16 SWOT

Analiza SWOT rozumiana jako S (Strengths) - mocne strony, W (Weaknesses) - słabe strony, O (Opportunities) - szanse, T (Threats) - zagrożenia jest podstawowym narzędziem umożliwiającym diagnozowanie obecnej sytuacji danego podmiotu w kontekście planowania jego dalszego rozwoju. Jako główne zalety tej metody należy wskazać:

- generowanie z otoczenia szans rozwoju oraz zagrożeń hamujących rozwój gminy, szczególnie w kontekście efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału,
- diagnoza bliższego oraz dalszego otoczenia gminy,
- określenie mocnych punktów oraz wskazania jej słabych stron pod kątem zasobów,
- poznanie otoczenia konkurencyjnego.

Mocne strony:	Słabe strony:
Wysoka jakość środowiska naturalnego	Słaba jakość komunikacji drogowej
Urodzajna gleba	Brak komunikacji kolejowej (osobowej)
możliwość rozwoju w ramach CITA SLOW	Brak znaczących środków na rozwój infrastruktury
	Znaczne oddalenie od większych ośrodków miejskich
	Brak jezior
	Brak sieci gazowej
	postępujące starzenie się społeczeństwa połączone z brakiem odpowiedniej opieki geriatrycznej,

Szanse:	Zagrożenia:
rozwój gospodarczy związany z powstawaniem na terenach gminy nowych przedsiębiorstw	prognozy demograficzne zwiastujące znaczący spadek liczby ludności
zwiększenie atrakcyjności miasta pod względem oferty miejsc zamieszkania	spadek liczby ludności przede wszystkim w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym
Rozwój turystyki kwalifikowanej	niezadowalający poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i mechanizmów współdecydowania
	spadek atrakcyjności gminy pod względem zarobkowym

IV Obszary strategicznej interwencji

1.1. Ujęcie regionalne

Obszary strategicznej interwencji (OSI) to obszary, które wymagają szczególnego wsparcia i interwencji, ze względu na ich potrzeby, pełnione funkcje i problemy z którymi się borykają. Ukierunkowanie działań w stronę takich obszarów, ma na celu aktywowanie endogenicznych potencjałów rozwojowych i zmniejszenie dysproporcji rozwojowych między obszarami.

W strategii „Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”⁷ OSI wyróżniono poprzez integrację dwóch podejść - regionalnego i krajowego. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego wskazano kilka obszarów funkcjonalnych, których zasięg i odpowiadają celom realizacji polityki rozwoju województwa. Bazując na tym podejściu, jako OSI traktowane są obszary funkcjonalne Olsztyna, Elbląga i Ełku, a także obszar funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich i strefa oddziaływania Kanału Elbląskiego. Drugie, regionalne kryterium wyodrębnienia OSI opiera się o wieloletnią współpracę partnerów/jednostek samorządu terytorialnego.

W Strategii wskazano następujące OSI:

1. OSI Tygrys warmińsko-mazurski;
2. OSI MOF Olsztyna;
3. OSI MOF Elbląga;
4. OSI MOF Ełku;
5. OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie;
6. OSI Niebieski Zachód;
7. OSI Miasta CITTASLOW;
8. OSI EGO;
9. OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze;
10. OSI Obszary marginalizacji.

Gmina Sępólno zakwalifikowana została do następujących obszarów:

1. OSI Miasta CITTASLOW

OSI Miasta CITTASLOW w porównaniu z innymi OSI charakteryzuje jeden z większych ubytków ludności oraz spótek z udziałem zagranicznym, a także niewielki wzrost zamożności. Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców jest najniższy wśród wszystkich wyodrębnionych obszarów. Jednocześnie odnotować należy znaczący wzrost liczby miejsc pracy na 1000 mieszkańców oraz wzrost liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.

Efekty interwencji dla OSI Miasta CITTASLOW:

1. korzystne warunki dla włączenia społecznego - poprzez rozwój usług w tym publicznych, kreowanie Sępólno jako centrum usługowego obsługujące mieszkańców i turystów, poprawę jakości życia,

⁷ Na podstawie: *Warmińsko-Mazurskie 2030, Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, s. 55-56.

2. wysoki udział odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym - m.in. poprzez zapisy dotyczące budowy elektrowni wodnej,
3. wysoka jakość środowiska przyrodniczego - uzyskana poprzez ochronę bioróżnorodności, zapisy dotyczące ochrony środowiska oraz wprowadzenie zalesień na terenie gminy,

2. OSI Obszary marginalizacji

W skład OSI Obszary marginalizacji wchodzi gminy wskazane w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Dla OSI Obszary marginalizacji model wspiera następujące cele:

1. dobrą dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości - poprzez rozwój usług publicznych i komercyjnych w Sępólnie, poprawę jakości dróg,
2. odnowienie funkcje obszarów zdegradowanych - poprzez rehabilitację zdegradowanych terenów przemysłowych i związanych z rolnictwem, w tym zabytkowych folwarków i terenów po PGR-ach, nowe miejsca pracy na rewitalizowanych terenach,
3. włączenie w inteligentne specjalizacje regionu - poprzez rozwój produkcji rolno-spożywczej, opartej na glebach wysokiej jakości i rolniczych tradycjach regionu, żywność wysokiej jakości,
4. uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej - poprzez budowę uzbrojenie terenu, remonty dróg,
5. satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna - poprzez poprawę infrastruktury drogowej,
6. Rozwój infrastruktury kulturalnej, turystycznej i sportowej.

1.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie gminnym i art. 10e. ust. 3. pkt. 7) strategia rozwoju wskazuje: obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań. Poniżej zdefiniowano obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, które obejmują następujące przedsięwzięcia kluczowe:

Lp	Nazwa	Uzasadnienie i rekomendacje
1	Wzmocnienie turystyki jako branży wschodzącej z dużym potencjałem rozwojowym	Rozwój funkcji turystycznych w gminie powinien być oparty na kompleksowym wykorzystaniu lokalnych zasobów oraz charakterystycznych dla Sępólna specjalizacji (m.in. w produkcji warzyw, miodów) i dziedzictwie kulturowym. Powstanie bazy turystycznej i okolicy turystycznej, przy jednoczesnej rozbudowie infrastruktury technicznej, pozwoli na rozwój i wzmocnienie sektora turystyki, jako alternatywnego źródła dochodów, dywersyfikującego działalność rolniczą prowadzoną na terenie gminy.
2	Stworzenie kompleksowego systemu gospodarki wodno-ściekowej w gminie	Dostępność sieci wodociągowo-kanalizacyjnej jest jednym z podstawowych oczekiwań mieszkańców. W przypadku gminy Sępólno w ostatnich latach nie odnotowano znaczących zmian

		w zakresie rozbudowy infrastruktury wodno-ściekowej. Z sieci wodociągowej w 2020r. korzystało 99% mieszkańców. Zdecydowanie gorzej przedstawia się sytuacja dotycząca infrastruktury kanalizacyjnej, w 2020r. korzystało z niej 42,4% mieszkańców gminy. Rozbudowa, poprawa oraz dostosowanie infrastruktury wodnokanalizacyjnej warunkuje rozwój gospodarczy gminy oraz wyższą jakość mieszkańców. Niedostatecznie rozwinięty system gospodarki wodno-ściekowej, uniemożliwia rozbudowę infrastruktury okolicznej, a więc hamuje i ogranicza rozwój gminy w oparciu o wykorzystanie potencjału turystycznego.
3	Poprawa standardu infrastruktury drogowej	Działanie realizowane będzie w ramach mniejszych przedsięwzięć. Kompleksowa poprawa infrastruktury drogowej obejmuje przede wszystkim budowę, przebudowę i modernizację dróg, utwardzanie istniejących dróg, jak również prowadzenie działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa. Modernizacji i rozbudowie, ulegnie również system oświetlenia ulicznego. W ramach tego kierunku działania, warto wskazać również działania lobbujące, dotyczące poprawy stanu technicznego dróg, które pozostają w zarządzie odrębnych instytucji. Istotne jest również prowadzenie działań mających na celu pozyskanie dofinansowania ze środków krajowych i europejskich.
4	Remonty, modernizacje i racjonalizacja wykorzystania mienia gminnego, OZE,	Realizacja przedsięwzięć w ramach wskazanego kierunku działania pozwoli na efektywne wykorzystanie mienia gminnego przy jednoczesnej poprawie jakości środowiska. Remonty i modernizacje obiektów znacząco wpłyną na atrakcyjność oraz estetykę przestrzeni gminy, a wprowadzanie udogodnień i likwidowanie barier architektonicznych umożliwi korzystanie z obiektów użyteczności publicznej wszystkim mieszkańcom. Ważne jest również wdrażanie nowoczesnych technologii i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w celu optymalizacji i zwiększenia efektywności energetycznej mienia gminnego.
5	Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego.	Realizacja przedsięwzięć w ramach wskazanego kierunku działania pozwoli na rozwój transportu zbiorowego przy jednoczesnej poprawie jakości środowiska naturalnego i ograniczenia niskiej emisji.
6	Rozwój infrastruktury kulturalnej, sportowej,	Działania realizowane w ramach niniejszych przedsięwzięć mają na celu rozwój infrastruktury kulturalnej i sportowej w Sępólnie. Wpłynie to na poprawę jakości usług publicznych oferowanych mieszkańcom oraz pozwoli na wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru

V Wizja rozwoju Gminy Sępólno

Wizja w ramach Strategii Gminy Sępólno do roku 2030 stanowi cel całkowicie nadrzędny w stosunku do całej struktury celów strategicznych. Funkcją wizji jest także aktywizacja i kreowanie przestrzeni dla współdziałania różnych środowisk, grup i organizacji, liderów samorządowych, społecznych czy biznesowych. Wizja Gminy Sępólno ma jednoczyć wokół zawartych w niej idei. Na wizję składa się sekwencja kluczowych aspiracji rozwojowych, które są wyartykułowane poniżej w dwóch ujęciach.

Wizja rozwoju Gminy Sępólno

Sępólno gminą ludzi szczęśliwych. W 2030 roku wspólnota mieszkańców gminy jest zadowolona z zachodzących zmian i tworzy zintegrowaną społeczność lokalną.

Wizja Gminy Sępólno, to wizja pozytywnej zmiany. Jej nadrzędnym elementem jest zadowolenie mieszkańców. Osiągnięcie szczęścia, o którym traktuje wizja jest wprost związane z ustawicznym poprawianiem jakości życia, efektywnym korzystaniem z posiadanych zasobów i produktów oraz realizacją inwestycji odpowiadających na zgłaszane przez mieszkańców potrzeby. Mimo, że wizja w swej lapidarności odnosi się do mało mierzalnego elementu jakim jest szczęście zakłada się, że implementacja strategii znajdzie swoje przełożenie w poczuciu satysfakcji i zadowolenia mieszkańców z zamieszkiwania Gminy Sępólno.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030 jako dokument strategiczno-operacyjny to opracowanie ambitne, a zarazem realistyczne. Z punktu widzenia brzmienia wizji należy podkreślić, że jest ona zredagowanym oczekiwaniem środowisk uczestniczących w warsztatach strategicznych. Ponadto określenie wizji zbieżnej z głosem społecznym jest empirycznym dowodem zastosowania modelu partycypacyjno-eksperckiego w procesie budowania dokumentu.

VI Misja samorządu lokalnego

Misja w świetle przepisów prawa stanowi nieobligatoryjny element strategii rozwoju gminy. W ramach dokumentu zdecydowano się na jej umieszczenie, niejako w formie wprowadzenia do poziomu planów strategicznych i operacyjnych. Misja to w istocie cel nadrzędny opracowania czyli Strategii Rozwoju Gminy na lata 2022-2030.

Dotychczasowa misja gminy Sępólno zawarta w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Sępólno na lata 2017-2023: *Wspieranie rozwoju gospodarczego, społecznego oraz przestrzennego miasta i gminy Sępólno.*

Wizja misja na lata 2022-2030:

Misja Gminy Sępólno to maksymalizacja działań na rzecz społeczności lokalnej i jej rozwoju, rozumianej jako zbiór wszystkich interesariuszy: mieszkańców, instytucji, organizacji, biznesu oraz trzeciego sektora. Rozwój Gminy Sępólno musi być wielopłaszczyznowy obejmujący elementy społeczne, gospodarcze i przestrzenne.

Cel nadrzędny strategii to misja - komplementarna i operacyjna względem wizji, wskazuje ona na najważniejszą zasadę, w odniesieniu do której będzie działał samorząd lokalny. Tym samym pierwszym i podstawowym jej aspektem jest systematyka podejmowanych w przyszłości działań, szczególnie ważna w inwestycjach związanych z infrastrukturą. Po drugie misja to zobowiązanie samorządu względem mieszkańców, ogniskujące się wokół wspierania ich aspiracji, w związku z ofertą czasu wolnego czy też wzmacniania turystyki.

Warto zwrócić uwagę, że poza tematami niekwestionowanymi zarówno przez gminę, jak i jej mieszkańców (drogownictwo, gospodarka wodno-ściekowa itp.), dostrzega się zwiększenie nacisku mieszkańców na bardziej subiektywne czynniki związane z zamieszkiwaniem gminy, których klasycznym elementem są aspiracje mieszkańców związane ze zmianą stylu życia, wpływającą na realne oczekiwania względem gminy. Należy również zwrócić uwagę, na fakt, że obok kosztochłonnych działań inwestycyjnych, kwestii szeroko rozumianego czasu wolnego to turystyka oraz kultura i sport stanowią dodatkowy element silnie wpisujący się w założenia misji.

VII Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372) o samorządzie gminnym cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym to obligatoryjny element strategii rozwoju gminy.

Na potrzeby zbudowania kompleksowej interwencji planistycznej sformułowano trzy cele strategiczne. Zaprezentowane cele strategiczne z jednej strony budują ramy dla logiki zaplanowanej strategii rozwoju, a z drugiej są przyczynkiem do rozpoczęcia wdrażania tematycznego scenariusza rozwoju. Każdy z celów został przypisany do konkretnego, odpowiedniego wymiaru interwencji.

Wymiar społeczny	Cel strategiczny 1.	Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno
Wymiar gospodarczy	Cel strategiczny 2.	Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Wymiar przestrzenny	Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej

Cel strategiczny 1.

Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno

Samorząd lokalny Gminy Sępólno w naturalny sposób skupia się na świadczeniu usług, które w sposób zorganizowany dostarcza mieszkańcom, co wynika zarówno z przepisów prawa, kompetencji gminy, jak również misji samorządu. W tym kontekście należy wskazać oświatę, pomoc społeczną, kulturę, ochronę zdrowia i profilaktykę jako obszary szczególnie istotne. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na spektrum aktywności definiowane jako działania miękkie. Są one szczególnie ważne w kontekście integrowania wspólnoty lokalnej, zapewniania aktywności w czasie wolnym, tworzenia przestrzeni do rozwoju wszystkich grup mieszkańców: dzieci, młodzieży, seniorów, jak również rodzin. Projektując politykę rozwoju na najbliższe lata to sfera szeroko rozumianej oferty i jej jakości stanowi kluczowy czynnik budujący atrakcyjność osiedleńczą gminy i podstawowy element wpływający na komfort życia mieszkańców.

Cel strategiczny 2.

Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców

Lokalna gospodarka ma tradycyjny charakter. Gmina Sępólno bazuje na rolnictwie, jako gmina o wiejskim charakterze, przede wszystkim na produkcji roślinnej (zboża, rośliny okopowe oraz oleiste) i hodowli zwierząt (bydło, trzoda chlewna i drób).

W kontekście tych elementów warto tworzyć w Gminie przyjazne warunki dla dalszych specjalizacji w postaci czy to przetwórstwa, tworzenia produktów lokalnych czy też rzemiosła. Drugim filarem, wydaje się kluczowym w perspektywie długookresowej, jest wykorzystanie zasobów naturalnych do rozwoju turystyki kwalifikowanej. Bogactwo dziedzictwa przyrodniczego (choćby przebiegający przez gminę trasy kajakowe, rowerowe) oraz dobry stan środowiska to bardzo ważne atuty umożliwiające zintensyfikowanie ruchu turystycznego, a tym samym zwiększenie liczby podmiotów działających na rzecz obsługi ruchu turystycznego.

W związku z powyższym wyzwaniem dnia dzisiejszego jest bez wątpienia wykorzystanie istniejących zasobów. Ponadto niejako w ujęciu horyzontalnym należy prowadzić działania promocyjne i marketingowe, jak również planistyczne, poprawiające atrakcyjność inwestycyjną. Innymi słowy wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców powinno się koncentrować na tworzeniu atrakcyjnych warunków zarówno do prowadzenia, zakładania nowych, jak również rozwijania istniejących działalności gospodarczych.

Cel strategiczny 3.

Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej

Wymiar przestrzenny to przede wszystkim katalog działań infrastrukturalnych oraz środowiskowych. Są one ważne z wielu powodów spośród których warto na wstępie wskazać dwa. Po pierwsze braki infrastrukturalne mają charakter cywilizacyjny, niezależnie od przyczyn ich powstania muszą zostać zniwelowane i ma to znaczenie podstawowe dla wszystkich mieszkańców. Po drugie dbałość o stan środowiska naturalnego jest zadaniem oczywistym w sytuacji gminy Sępólno, szczególnie biorąc pod uwagę ukierunkowanie na rozwój turystyki kwalifikowanej, na obsługę ruchu turystycznego i skoncentrowaniu znacznych wysiłków na promocji turystyki. W ramach trzeciego celu strategicznego znajdują się przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu rozwojowym niemniej są one ściśle powiązane z gospodarką oraz jakością życia z punktu widzenia oceny mieszkańców. Mimo elementarnej natury wyzwań inwestycyjnych należy pamiętać o ochronie krajobrazu, rozwijaniu odnawialnych źródeł energii, prowadzeniu działań rewitalizacyjnych oraz planowaniu przestrzennym jako elementach trwałej modernizacji potrzebnej gminie Sępólno na drodze rozwoju w najbliższej dekadzie.

VIII Cele operacyjne i kierunki działań

Rozdział przedstawia poziom operacyjny strategii, który bazuje na wyznaczeniu kierunków działań w oparciu o zdiagnozowane deficyty, problemy, wyzwania, a także szanse i potencjały oraz wskazaniu zakresu interwencji i rodzajów przedsięwzięć, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zaplanowanych celów strategicznych.

Cel strategiczny 1.	Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno
Kierunek działania 1.1.	Wysoka jakość usług społecznych
Wysoka jakość usług społecznych jest podstawowym standardem i oczekiwaniem mieszkańców. Rosnące aspiracje, ale również widoczny problem starzenia się społeczności lokalnej i ujemne saldo migracji, determinują konieczność poszerzenia oferty i usług w gminie, a także dostosowanie ich do potrzeb różnych grup mieszkańców. Kluczowe zatem wydaje się być prowadzenie polityk sektorowych, ze szczególnym wskazaniem na rozwój polityki młodzieżowej i senioralnej. Poprawa w tym zakresie przyczyni się do podniesienia atrakcyjności osiedleńczej i znaczącego wzrostu jakości życia mieszkańców. – Rozwój polityki senioralnej – Rozwój polityki młodzieżowej – Poprawa dostępności do podstawowych usług medycznych na terenie gminy – Prowadzenie i promocja działań profilaktycznych i prozdrowotnych – Promocja i upowszechnienie teleopieki jako formy dodatkowego wsparcia seniorów na terenie Gminy – Uruchomienie placówek wsparcia dziennego dla dzieci - kluby i świetlice działające na rzecz dzieci i młodzieży – Uruchomienie punktów informacyjno-konsultacyjnych związanych z poradnictwem prawnym – Prowadzenie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej i przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu – Wdrażanie polityki dostępności – Zwiększenie dostępności do usług związanych z transportem publicznym – Poprawa dostępności do Internetu szerokopasmowego na terenie gminy – Wdrażanie i rozwój e-usług w gminie	

Cel strategiczny 1.	Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno
Kierunek działania 1.2.	Wzmocnienie lokalnego sektora oświaty
Zagwarantowanie wysokiej jakości edukacji jest jednym z kluczowych wyzwań dla gminy. Sępólno charakteryzuje niski współczynnik skolaryzacji (w roku 2020: 74,27%), co należy uznać za negatywne zjawisko. Jednakże wraz z rozwojem gminy, istotne jest stwarzanie atrakcyjnych warunków nauczania, przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii oraz stałe podnoszenie jakości nauczania w placówkach edukacyjnych co pozwoli na zatrzymanie tego trendu. Kluczowe jest również wzmacnianie kompetencji kadr nauczycielskich, w szczególności w zakresie kompetencji cyfrowych. Realizacja przewidzianych w tym zakresie przedsięwzięć przyczyni się do budowania wysokiej jakości kapitału ludzkiego. Podnoszenie jakości i atrakcyjności nauczania w placówkach szkolnych na terenie gminy, poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii w nauczaniu – Doposażanie placówek oświatowych – Modernizacja obiektów i placówek oświatowych – Wzbogacenie oferty edukacyjnej - utworzenie kół naukowych, kół zainteresowań zgodnie z oczekiwaniami dzieci i młodzieży – Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych w szkołach na terenie gminy - prowadzenie zajęć tanecznych, językowych – Organizowanie wyjazdów na wydarzenia kulturalnej i ofertę kulturalną wyższego rzędu (wyjazdy do teatru, kina) – Poszerzanie i rozbudowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego szkół – Zapewnienie dostępu do opieki psychologicznej i pedagogicznej w placówkach oświatowo-wychowawczych – Wzmacnianie kluczowych kompetencji, przedsiębiorczości oraz kompetencji miękkich wśród młodzieży szkolnej wraz ze stopniowym wprowadzaniem na rynek pracy – Wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej wśród najmłodszych mieszkańców gminy – Prowadzenie działań mających na celu wzmacnianie kompetencji kadr nauczycielskich, szczególnie w zakresie kompetencji cyfrowych – Promocja wymian międzyszkolnych jako sposobu na zdobywanie wiedzy, doświadczenia, umiejętności przez uczniów	

Cel strategiczny 1.	Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno
Kierunek działania 1.3.	Atrakcyjna i zróżnicowana oferta czasu wolnego dla wszystkich mieszkańców
Rozwój polityki kulturalnej oraz stworzenie atrakcyjnej oferty opowiadającej różnym grupom mieszkańców, jest jednym z wyzwań stających przed samorządem gminy Sępólno. Wskazane jest aby proponowana oferta była zróżnicowana i wynikała z możliwości, uwarunkowań oraz charakteru gminy, jak i specyfiki poszczególnych miejscowości. Ponadto, wzbogacenie i oparcie oferty czasu wolnego na lokalnych zasobach, przyczyni się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców gminy, integracji społecznej, a także aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uzupełnienie oferty i stworzenie miejsc rekreacji, sportu i czasu wolnego na terenie poszczególnych sołectw, przyczyni się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej. – Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych, w oparciu o endogeniczne zasoby, integrujących społeczność i wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej – Stworzenie cyklicznego kalendarza imprez w gminie m.in. organizacja dni gminnych – Utworzenie miejsc do spędzania czasu wolnego dla młodzieży – Stworzenie klubu młodzieżowego – Rozwijanie świetlic dla dzieci i młodzieży – Prowadzenie zajęć aktywizujących dla dzieci, młodzieży i dorosłych w świetlicach – Modernizacja, poprawa standardu oraz wyposażenie placów zabaw – Stworzenie przestrzeni dla działalności kulturalnej i artystycznej lokalnych twórców – Organizacja wydarzeń artystycznych, wystaw i imprez promujących działalność lokalnych twórców – Utworzenie miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego - przystań kajakowa, utworzenie siłowni zewnętrznych, boisk sportowych, skateparku – Rozwijanie terenów zielonych jako przestrzeni do spędzania czasu wolnego – Utworzenie klubów seniora – Podjęcie działań na rzecz rozwijania oferty gastronomicznej, w tym stworzenia miejsc przyjaznych małej gastronomii i promocji produktów lokalnych	

Cel strategiczny 2.	Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności mieszkańców
Kierunek działania 2.1.	Wzmocnienie turystyki jako branży wschodzącej z dużym potencjałem rozwojowym
Dla gmin wiejskich istotna jest dywersyfikacja struktury gospodarki w celu powstania alternatywnych źródeł dochodów. W przypadku gminy Sępólno kluczowe jest wykorzystanie posiadanego potencjału turystycznego, opartego na bogactwie i atrakcyjności środowiska przyrodniczego. Istotny dla promocji lokalnej turystyki może być także położenie nad rzeką Łyną, przy ujściu rzeki Guber oraz trasa Green Velo. – Wykorzystanie zasobów naturalnych, przyrodniczych oraz dziedzictwa kulturowego do rozwoju turystyki – Rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego – Rozbudowa bazy obiektów noclegowych – Rozbudowa bazy gastronomicznej i powstanie lokali oferujących kuchnię regionalną i produkty lokalne – Rozbudowa infrastruktury okołoturystycznej - przystań kajakowa, wiaty, ławki, miejsca postojowe, kamperparki – Wsparcie gospodarstw agroturystycznych w rozwoju bazy noclegowej i promocji – Promocja i oznakowanie szlaków rowerowych, kajakowych – Rozbudowa ścieżek edukacyjnych, powstanie zagród tematycznych np. miodowej, warzywnej – Utworzenie punktów ładowania pojazdów elektrycznych – Utworzenie wypożyczalni kajakowych, rowerowych	

Cel strategiczny 2.	Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności mieszkańców
Kierunek działania 2.2.	Wspieranie wiodących branż gospodarczych i tworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej
W gminie Sępólno istotne jest tworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej. Kluczowe jest wspieranie działalności istniejących podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów, a także podnoszenie jakości miejsc pracy przy jednoczesnym przyciąganiu młodych mieszkańców gminy. Z uwagi na potencjał związany z rolnictwem, uzasadnione jest wprowadzanie nowych specjalizacji w postaci przetwórstwa owocowo-warzywnego, tworzenia produktów lokalnych oraz rozwoju rzemiosła. – Tworzenie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej m.in. poprzez zachęty inwestycyjne i podatkowe – Ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji m.in. budowa przetwórstwa owocowo-warzywnego, sprzedaży miodów, w celu wykorzystania istniejącego potencjału związanego z produkcją rolniczą, – Wsparcie organizacji pozarządowych aktywnie działających na rzecz środowisk wiejskich (m.in. Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszeń kulturalno-historycznych czy Ochotnicza Straż Pożarna) – Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia aktywności oraz współpracy mieszkańców – Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na wzrost przedsiębiorczości – Kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców oraz wsparcie lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej i liderów – Wsparcie lokalnych twórców i artystów, w celu rozwoju na szerszą skalę rzemiosła artystycznego i stolarstwa – Uruchomienie punktów informacyjnych w zakresie doradztwa dla przedsiębiorców – Prowadzenie działań promujących telepracę, jako opcji na zatrzymanie odpływu młodych i zdolnych mieszkańców	

Cel strategiczny 2.	Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności mieszkańców
Kierunek działania 2.3.	Budowanie marki Gminy Sępólno
Budowa marki gminy Sępólno powinna opierać się w szczególności na działaniach promocyjnych. Promocja jest ważna przede wszystkim z perspektywy atrakcyjności turystycznej, ale także w kontekście pozyskiwania nowych inwestycji oraz wzmacniania tożsamości lokalnej, poprzez promowanie walorów, tradycji i specjalizacji gminy. Gmina Sępólno budując swoją markę powinna bazować na lokalnych zasobach, rolnictwie oraz wytwarzanych produktach m.in. miody, warzywa a także w oparciu o widoczną na terenie gminy wielokulturowość. – Budowa marki w oparciu o promocję lokalnych produktów - warzywa (pomidor sępolski), miód, sery wędzone itp., – Promocja lokalnych specjalizacji w rolnictwie: produkcja warzyw, miódów, – Wzmacnianie rozpoznawalności gminy w regionie i w kraju, wykorzystując dziedzictwo kulturowe – Zachowanie tradycji, zwyczajów regionalnych oraz ich promocja – Promocja lokalnej twórczości rzemieślniczej – Stworzenie bazaru lokalnych produktów w Sępólnie – Organizacja ponadlokalnych wydarzeń promocyjnych, związanych z lokalnymi produktami i tradycjami	

Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Kierunek działania 3.1.	Poprawa standardu infrastruktury drogowej
Umożliwienie swobodnego przemieszczania się i komunikacji, a tym samym zwiększenie dostępności gminy pozytywnie wpłynie na wzrost atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej. Realizacja inwestycji drogowych. Ranga i rola ścieżek rowerowych nie ogranicza się tylko do wymiaru komunikacyjnego, ale w dużej mierze również rekreacyjnego. W związku z tym wyzwaniem dla gminy Sępólno jest rozbudowa w tym zakresie, która przyczyni się również do wzrostu atrakcyjności turystycznej, ale przede wszystkim korzystnie wpłynie na możliwość zintegrowania przestrzeni gminy dla części mieszkańców nieposiadających samochodów, przemieszczania się młodzieży itd. będzie także stanowiła odpowiedź na ograniczoną ofertę transportu zbiorowego na terenie gminy. – Połączenie gminy wschód - zachód (od Bartoszyca poprzez drogę 512 i drogę 590 oraz 592 w kierunku Kętrzyna) – Przebudowa powiatowych układów drogowych ze szczególnym uwzględnieniem drogi nr 1394N – Remonty, modernizacja i budowa dróg i mostów – Poprawa stanu, utwardzanie dróg w gminie, wymiana nawierzchni dróg żwirowych – Prowadzenie działań lobbingowych w zakresie podnoszenia jakości dróg będących z zarządzie innych organów – Podniesienie bezpieczeństwa poprzez budowę i modernizację oświetlenia przy ciągach komunikacyjnych – Budowa i modernizacja chodników, ciągów pieszych i pieszo-rowerowych, w celu poprawy bezpieczeństwa w gminie – Rozbudowa ścieżek rowerowych obejmujących obszar gminy w sposób kompleksowy – Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz gminy i z okolicznymi miastami – Dopuszczenie w odpowiedni sprzęt Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sępólnie.	

Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Kierunek działania 3.2.	Stworzenie kompleksowego systemu gospodarki wodno-ściekowej w gminie
Rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej jest przedsięwzięciem kosztochłonnym, którego znaczenie wzrasta wraz z rozwojem gminy. Braki w tym zakresie ograniczają i hamują rozwój, przede wszystkim w zakresie rozwoju infrastruktury okołoturystycznej. Sytuacja dotycząca w szczególności dostępności sieci kanalizacyjnej w gminie Sępólno jest niezadowalająca (42,4% korzystających w 2020r.), stąd też uzasadnione jest wskazanie niniejszego kierunku działań, jako priorytetowego i kluczowego z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy. – Przebudowa, rozbudowa i budowa sieci wodociągowej – Przebudowa, rozbudowa i budowa sieci kanalizacji sanitarnej – Budowa kanalizacji deszczowej – Wsparcie przy budowie przydomowych oczyszczalni ścieków – Budowa obiektów małej retencji – Budowa nowych i modernizacja istniejących Stacji Uzdatniania Wody na terenie gminy – Doposażenie w odpowiedni sprzęt Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sępólnie.	

Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Kierunek działania 3.3.	Ochrona środowiska jako zasobu turystycznego i czynnika determinującego jakość życia mieszkańców
Z uwagi na wysoką jakość środowiska przyrodniczego Gminy, będących znaczącym atutem gminy, konieczne jest prowadzenie działań mających na celu ochronę i poprawę stanu lokalnego ekosystemu. Realizacja działań umożliwiających adaptację gminy do zachodzących zmian klimatycznych jest jednym z ważniejszych wyzwań stojących przed całą Europą. Realizacja działań związanych z poszanowaniem środowiska poprzez ograniczenie niskiej emisji, dbałość o wody powierzchniowe i podziemne jest istotnym działaniem dla przyszłych pokoleń. – Rozwijanie odnawialnych źródeł energii, w tym m.in. w zakresie farm fotowoltaicznych oraz dostosowania potrzebnej infrastruktury dachów do zagospodarowania pod samowystarczalność energetyczną – Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz wymiana opraw na wykonane w technologii LED – Wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych oraz obiektach użyteczności publicznej – Wspieranie działań zmierzających do poprawy jakości powietrza m.in. poprzez wspieranie wymiany indywidualnych źródeł ciepła – Budowa sieci gazowej na terenie gminy – Ochrona zasobów wodnych i zwiększenie retencji wody deszczowej, prowadzenie działań systemowych, promowanie małej retencji oraz innych działań określonych w <i>Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym oraz Planie Przeciwdziałania Skutkom Suszy</i>, jako elementów przeciwdziałających suszy hydrologicznej oraz ograniczaniu zagrożeniom przeciwpowodziowym od Rzeki Łyna i Rzeki Guber. – Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp; – Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami; – Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. – Prowadzenie działań informacyjnych, szkoleniowych i edukacyjnych z zakresu kryzysu klimatycznego jego skutków i oddziaływania, w tym edukacji ekologicznej, oszczędzania zasobów wodnych i segregacji odpadów – Ochrona przyrody oraz bioróżnorodności na terenie Gminy Sępólno – Dbłość i rozwijanie terenów zielonych oraz parkowych na terenie gminy – Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego – Termomodernizacja budynków publicznych – Ochrona dziedzictwa historycznego i kulturowego – Wymiana taboru samochodowego na tabor niskoemisyjny w instytucjach publicznych. – Ochrona zasobów, w tym osiągnięcie dobrego stanu wód.	

Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Kierunek działania 3.4.	Zintegrowane działania planistyczne i rewitalizacyjne
Funkcjonalność i estetyka przestrzeni wpływa na jakość życia mieszkańców. Sępólno jest gminą o typowo rolniczym charakterze, na terenie której obecne są liczne zasoby przyrodnicze. Z uwagi na to, zagospodarowanie oraz procesy planowania przestrzennego powinny być prowadzone w sposób racjonalny, z poszanowaniem wartości środowiska przyrodniczego i jednoczesnym przestrzeganiem zasad zrównoważonego rozwoju. – Tworzenie i uchwalanie planów zagospodarowania przestrzennego w gminie – Wprowadzanie udogodnień i zwiększanie poziomu dostępności przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami – Estetyzacja przestrzeni publicznych – Udostępnianie i zagospodarowywanie terenów atrakcyjnych przyrodniczo na potrzeby turystyki zrównoważonej – Poprawienie estetyki i funkcjonalności miejsc pochówków.	

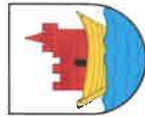
Cel strategiczny 3.	Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Kierunek działania 3.5.	Remonty, modernizacje i racjonalizacja wykorzystania mienia gminnego
Dążenie do racjonalizacji zarządzania mieniem gminnym powinno mieć na celu optymalizację zużycia zasobów i docelowo prowadzić do powstania oszczędności wynikających z funkcjonowania instytucji publicznych w gminie. Oprócz konieczności wykonywania niezbędnych remontów i modernizacji mienia gminnego, konieczne jest także wdrażanie nowoczesnych technologii energooszczędnych, odtwarzalnych źródeł energii, ale także dostosowywanie istniejących obiektów do potrzeb i możliwości osób z ograniczoną mobilnością. – Remonty i modernizacje budynków użyteczności publicznej na terenie gminy – Stworzenie kompleksu kulturalnego w oparciu Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Sępólnie – Odnowa, rewitalizacja techniczna i poprawa estetyki obiektów użyteczności publicznej oraz gminnego zasobu mieszkaniowego – Zwiększenie poziomu dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami – Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, przeciwdziałanie niskiej emisji, w celu zwiększenia efektywności energetycznej – Racjonalizacja zużycia energii poprzez montaż systemów fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej – Wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych oraz w obiektach użyteczności publicznej	

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

IX Gmina Sępólno 2030 - schemat strategiczny

Misja czyli cel nadrzędny działań samorządu	<i>Misja Gminy Sępólno to maksymalizacja działań na rzecz społeczności lokalnej i jej rozwoju, rozumianej jako zbiór wszystkich interesariuszy: mieszkańców, instytucji, organizacji, biznesu oraz trzeciego sektora. Rozwój Gminy Sępólno musi być wielopłaszczyznowy obejmujący elementy społeczne, gospodarcze i przestrzenne.</i>		
Wizja rozwoju	<i>Sępólno gminą ludzi szczęśliwych. W 2030 roku wspólnota mieszkańców gminy jest zadowolona z zachodzących zmian i tworzy zintegrowaną społeczność lokalną.</i>		
Obszary interwencji (obligatoryjne wymiary)	Wymiar społeczny	Wymiar gospodarczy	Wymiar przestrzenny
Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno	Cel strategiczny 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	1.1. Wysoka jakość usług społecznych	2.1 Wzmocnienie turystyki jako branży wschodzącej z dużym potencjałem rozwojowym	3.1 Poprawa standardu infrastruktury drogowej
	1.2 Wzmocnienie lokalnego sektora oświaty	2.2 Wspieranie wiodących branż gospodarczych i tworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej	3.2 Stworzenie kompleksowego systemu gospodarki wodno-ściekowej w gminie
	1.3 Atrakcyjna i różnicowana oferta czasu wolnego dla wszystkich mieszkańców	2.3 Budowanie marki Gminy Sępólno	3.3 Ochrona środowiska jako zasobu turystycznego i czynnika determinującego jakość życia mieszkańców
			3.4 Zintegrowane działania planistyczne i rewitalizacyjne
Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa „Warmińsko-Mazurskie	W strategii rozwoju województwa „Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”, Gmina Sępólno określona została jako:		
	Szczegóły opisano w rozdziale IV Obszary strategicznej interwencji ujęcie regionalne		

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	- OSI Obszary marginalizacji	
	- OSI Miasta Cittaslow.	
Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań	OSI w wymiarze lokalnym opisuje: Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej	OSI w wymiarze lokalnym szczegółowo opisano w ramach kierunku działania 3.4 Zintegrowane działania planistyczne i rewitalizacyjne

X Spójność planistyczna dokumentu Strategii

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030 została poddana analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi o wymiarze ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Przedmiotowe opracowanie jest w pełni zgodne z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w dokumentach przedstawionych w dalszej części niniejszego rozdziału wraz z powiązaniem celów rozwojowych Strategii z konkretnymi zapisami widniejącymi w analizowanych dokumentach.

Europejski Zielony Ład

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z celami Europejskiego Zielonego Ładu. Celem głównym jest osiągnięcie przez UE neutralności klimatycznej do 2050r. Pierwszym ważnym krokiem na drodze do osiągnięcia tego ambitnego celu będzie zmniejszenie emisji o 55 proc. do 2030r.

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030- Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład		Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030	
Działanie I	Zapewnienie zrównoważonego transportu dla wszystkich	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Działanie II	Przewodzenie trzeciej rewolucji przemysłowej	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 2. Silna gospodarka - atrakcyjny rynek pracy
Działanie III	Ekologizacja naszego systemu energetycznego	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Działanie IV	Renowacja budynków z myślą o bardziej ekologicznym stylu życia	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Działanie V	Działanie w zgodzie z przyrodą w celu ochrony naszej planety i zdrowia	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno
Działanie VI	Pobudzanie globalnych działań w dziedzinie klimatu	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 1. Zintegrowana wspólnota lokalna Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej

Źródło: opracowanie własne

Zrównoważona Europa 2030

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z zapisami *Strategii Zrównoważona Europa 2030*. Cele strategiczne 1, 2 i 3 są zgodne z priorytetem *Strategii Europa 2020* jakim jest wzrost zrównoważony: wspieranie efektywnej, korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej gospodarki.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030- Strategia Europa 2020

Strategia Europa 2020		Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030	
Priorytet I	Wzrost inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji - wzrost tworzący wysoką wartość dodaną, wymaga znacznych nakładów na B+R oraz stosowania mechanizmów, które sprzyjają szybkiej transmisji wiedzy teoretycznej do praktyki gospodarczej.	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 2. Silna gospodarka - atrakcyjny rynek pracy
Priorytet II	wzrost zrównoważony: wspieranie efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej gospodarki	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Priorytet III	rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1. Zintegrowana wspólnota lokalna Cel strategiczny 2. Silna gospodarka - atrakcyjny rynek pracy

Źródło: opracowanie własne

Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z zapisami *Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030*. Celem strategii jest odbudowa bioróżnorodności w Europie do 2030r. poprzez zastosowanie konkretnych działań i wypełnienie zobowiązań.

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030- Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030		Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030	
Działanie I	Utworzenie w całej UE większej sieci obszarów chronionych na lądzie i na morzu	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Działanie II	Rozpoczęcie planu odbudowy zasobów przyrodniczych	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 1. Zintegrowana wspólnota lokalna Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Działanie III	Wprowadzenie środków umożliwiających niezbędną zmianę transformacyjną	Cel 2	Cel strategiczny 2. Silna gospodarka - atrakcyjny rynek pracy
Działanie IV	Wprowadzenie środków mających na celu sprostanie globalnemu wyzwaniu, jakim jest zachowanie bioróżnorodności	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej

Źródło: opracowanie własne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z założeniami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*. Rolą KSRR jest powiązanie i koordynacja działań realizujących cele o charakterze horyzontalnym, jakimi jest wzmacnianie konkurencyjności wszystkich regionów, miast i obszarów wiejskich (cele 2 i 3) z celem 1 zapewniającym większą spójność rozwoju kraju, poprzez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo.

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030- *Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030		Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030	
Cel I	Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel strategiczny 2 Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Cel II	Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Cel III	Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno

Źródło: opracowanie własne

Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Celem głównym Strategii województwa jest: **spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy** przy czym:

- spójność ekonomiczna oznacza wzrost gospodarczy umożliwiający osiągnięcie i utrzymanie przez województwo udziału własnego w produkcie krajowym brutto na poziomie co najmniej 3%;
- spójność przestrzenna to włączenie się województwa (formalne i jakościowe) do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych;
- spójność społeczna rozumiana jest jako tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości i wzrost przedsiębiorczości (oferta nowych miejsc pracy skierowana zostanie przede wszystkim do ludzi młodych z uwagi na ich naturalną aktywność, mobilność, otwartość na zdobywanie nowych kwalifikacji), a także poprawę warunków życia ludności (w szczególności dostępu do usług publicznych oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych) zbliżającą do standardów życia występujących w Unii Europejskiej.

Wszystkie cele Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030 wpisują się w cele *Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030- Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego		Strategia Rozwoju Gminy-Sępólno na lata 2022-2030	
Cel strategiczny I	Kompetencje przyszłości	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Cel strategiczny II	Cel strategiczny: Inteligentna produktywność	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Cel strategiczny III	Cel strategiczny: Kreatywna aktywność	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Cel strategiczny IV	Cel strategiczny: Mocne fundamenty	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej

Źródło: opracowanie własne

Miasta dobrego życia 2030; Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z zapisami *Miasta dobrego życia 2030 Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego*. Cele strategiczne 1, 2 i 3 są zgodne z celami strategicznymi dokumentu *Miasta dobrego życia 2030 Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego* oraz celem głównym: Efektywne wykorzystanie współpracy w celu wzrostu jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania roli sieci Cittaslow w rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. W ogólnym założeniu realizacja celu pozwoli na stworzenie takich warunków życia, które wzmocnią pozycję miast sieci Cittaslow w zakresie konkurencyjności nie tylko o mieszkańców, ale także przedsiębiorców i turystów. Jakość życia ma być kluczową przewagą miast CITTA względem dużych aglomeracji. Cel główny Programu realizowany będzie przez 5 celów operacyjnych

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030- Miasta dobrego życia 2030 Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego

Miasta dobrego życia 2030 Program rozwoju miast sieci Cittaslow województwa warmińsko-mazurskiego		Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030	
Cel operacyjny A	Integracja i mobilizacja zasobów	Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 1 Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno
Cel operacyjny B	Promocja i ekspansja współpracy	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 2 Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Cel operacyjny C	Wysokiej jakości nowoczesne usługi	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 1 Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 3 Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Cel operacyjny D	Aktywna gospodarka	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1 Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 2 Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Cel operacyjny E	Wysokiej jakości przestrzeń	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej

Źródło: opracowanie własne

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z zapisami Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. Cele strategiczne 1, 2 i 3 są zgodne z celem strategicznym dokumentu celem strategicznym KPO jest odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii (recovery) oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki i wzrost poziomu życia społeczeństwa w dłuższym horyzoncie czasowym (resilience), co będzie odbywać się w szczególności poprzez przyspieszenie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która w sposób odpowiedzialny wykorzystuje zasoby środowiska (greengrowth), a także rozwój oparty na wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych (digitalgrowth). Projekt wpisuje się w cele szczegółowe KPO:

- Jakościowy, innowacyjny rozwój gospodarki prowadzący do zwiększenia jej produktywności, uwzględniający transformację cyfrową kraju i społeczeństwa;
- Zielona transformacja gospodarki oraz rozwój zielonej, inteligentnej mobilności;

- Wzrost kapitału społecznego i jakości życia, w szczególności poprzez zapewnienie poprawy stanu zdrowia obywateli oraz wyższej jakości edukacji i umiejętności dostosowanych do potrzeb nowoczesnej gospodarki;
- oraz komponenty wokół których skoncentrowana została realizacja KPO.

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030 -Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności		Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030	
Komponent 1	Odporność i konkurencyjność gospodarki	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Komponent 2	Zielona energia i zmniejszenie energochłonności	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Komponent 3	Transformacja cyfrowa	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 2. Silna gospodarka - atrakcyjny rynek pracy
Komponent 4	Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia	Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno
Komponent 5	Zielona, inteligentna mobilność	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej

Źródło: opracowanie własne

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z zapisami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.) i realizują cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Dokument przedstawia wyzwania, jakie stoją przed polską gospodarką (tzw. pułapki rozwojowe), a także zarysowuje przykładowe instrumenty gospodarcze, finansowe i instytucjonalne, koncentrując propozycje działań wokół pięciu filarów rozwojowych.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Tabela. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030-Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)

STRATEGIA na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)		Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030	
Cel szczegółowy I	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 2 Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców
Cel szczegółowy II	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 1 Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno Cel strategiczny 3 Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej
Cel szczegółowy III	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Cel strategiczny 1 Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 2 Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców Cel strategiczny 1 Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno

Źródło: opracowanie własne

Prawo wodne

Kluczowe założenia zawarte w Strategii są zgodne z zapisami ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, z późn. zm.), tj.:

- 1) plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy;
- 2) plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
- 3) plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Prowadzone działania w ramach Strategii będą zgodne z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoty.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz studiów dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej opracowanych dla rzek lub ich odcinków (dla których nie opracowano map zagrożenia powodziowego). Stanowią one podstawę dla realizacji działań przeciwpowodziowych na terenie Gminy Sępólno.

Cele i działania Strategii wpisują się również w przeciwdziałanie skutkom suszy i uwzględniają synergię działań podejmowanych w celu minimalizacji łącznego ryzyka powodzi i suszy, przy optymalizacji kosztów, zgodnie z aktualnym Planem przeciwdziałania skutkom suszy.

XI Część wdrożeniowa

Zarządzanie strategią

System realizacji strategii zgodnie ze znowelizowanymi przepisami jest obowiązkowym elementem strategii. Aby strategia była skutecznym narzędziem zarządzania powinna być skutecznie i efektywnie wdrażana i realizowana. Określenie podmiotów odpowiedzialnych za realizację założeń strategii oraz przypisanie każdemu z nich konkretnych zadań do wykonania, a także wskazanie sposobów monitorowania realizacji strategii i wytycznych do sporządzenia dokumentów wykonawczych, stanowi instrukcję postępowania w zakresie rozwoju lokalnej społeczności. System zarządzania strategią to inaczej określenie sposobu organizacji procesów wdrażających strategię, opiera się na trzech głównych elementach, a zależności między nimi przedstawiono poniżej:

System wdrażania *Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030* obejmuje szereg procesów niezbędnych do jego realizacji oraz podmioty i jednostki, które będą zaangażowane w ich implementację. Procesy wdrażania i zakres odpowiedzialności zaprezentowano poniżej:

- Przygotowanie projektu Strategii lub zmian do Strategii - Burmistrz, eksperci zewnętrzni, Rada Miejska, organizacje społeczne, mieszkańcy
- Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii - Burmistrz, Rada Miejska,
- Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań, umieszczenie poszczególnych zadań w budżecie oraz Wieloletnim Planie Finansowym - Skarbnik, Burmistrz, Rada Miejska,
- Przygotowanie projektów od strony technicznej - Urząd Miejski i jednostki organizacyjne
- Przygotowanie wniosków o dofinansowanie - Urząd Miejski, jednostki podległe
- Przeprowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego - Urząd Miejski
- Nadzór nad realizacją projektów, rozliczenia, raporty - Burmistrz, Urząd Miejski
- Ewaluacja osiągania poszczególnych celów operacyjnych - Urząd Miejski, Burmistrz, Rada Miejska, dyrektorzy jednostek podległych

Ponadto w procesie wdrażania Strategii w zależności od typu projektu, będą również uczestniczyć inne jednostki lub organy - spółki komunalne lub jednostki organizacyjne.

Monitoring i ewaluacja

Skuteczne wdrażanie zapisów strategii jest możliwe, gdy dysponujemy wiedzą na temat stopnia realizacji i postępów w realizacji wskazanych w dokumencie działań, dzięki tej wiedzy możemy

reagować na pojawiające się problemy i poprawić efektywność strategii poprzez jej modyfikację i aktualizację zapisów. W przypadku *Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-2030*, planuje się następującą procedurę monitorowania. Przegląd Strategii będzie prowadzony przez cały okres jej obowiązywania, przynajmniej raz w roku. Wynikiem przeprowadzonego przeglądu będzie sprawozdanie zawierające informacje na temat zaawansowania poszczególnych zadań wybranych do realizacji w danym okresie. Sprawozdawczość zostanie zrealizowana w szczególności w oparciu o analizę wskaźnikową ale także warto by zawierała informacje dotyczące realizacji poszczególnych wyróżnionych w strategii działań.

- Burmistrz, który jest odpowiedzialny za wdrażanie Strategii składa Radzie Miejskiej sprawozdanie z jej realizacji, które przyjmowane jest lub odrzucane uchwałą Rady.
- Zmiany w dokumencie dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Burmistrza po wydaniu stosownej opinii przez komisję (komisje) odpowiedniej dla danego typu zadania.

W trzecim kwartale 2026 zostanie przeprowadzona ocena średniookresowa realizacji Strategii. Celem ewaluacji będzie porównanie założonych w Strategii efektów jej wdrażania, ze stanem faktycznym i dotychczas osiągniętymi wynikami. Na tej podstawie uzyskanych informacji, formułowane będą zalecenia na kolejne lata wdrażania Strategii. Ocena dokonywana będzie przez Burmistrza we współpracy z właściwymi referatami Urzędu Miejskiego, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Miejskiej. Ocena końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu, w jakim realizowane mają być zadania ujęte w Strategii. Wnioski z tej ewaluacji, sporządzone w trybie analogicznym jak dla oceny średniookresowej, będą służyć jako rekomendacje w kolejnych procesach planowania strategicznego.

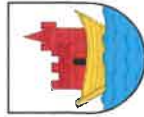
Rezultaty planowanych działań

Rezultaty planowanych działań zostały opracowane w formie katalogu wskaźników przypisanych do każdego z planowanych działań. Rekomenduje się dokonywanie pomiarów wskaźników corocznie zgodnie z zapisami podrozdziału *monitoring i ewaluacja*. Analiza wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana gruntownej analizie w ramach zaplanowanych procesów ewaluacji.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Lp. kierunku działania	Nazwa kierunku działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2020)	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
1.	1.1 Wysoka jakość usług społecznych	Liczba wdrożonych e-usług w gminie	3	Wzrost	UM w Sępólnu
2.	1.2 Wzmocnienie lokalnego sektora oświaty	Nakłady na zakup pomocy dydaktycznych w szkołach podstawowych na terenie Gminy Sępólno	243 000,00	Wzrost	UM w Sępólnu
3.	1.3 Atrakcyjna i różnicowana oferta czasu wolnego dla wszystkich mieszkańców	Liczba utworzonych klubów seniora	0	Wzrost	UM w Sępólnu
4.	2.1 Wzmocnienie turystyki jako branży wschodzącej z dużym potencjałem rozwojowym	Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących lokalne wyroby	0	Wzrost	UM w Sępólnu
5.	2.2 Wspieranie wiodących branż gospodarczych i tworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	592	Wzrost	BDL GUS
6.	2.3 Budowanie marki Gminy Sępólno	Stworzenie bazaru lokalnych produktów	0	Wzrost	UM w Sępólnu
7.	3.1 Poprawa standardu infrastruktury drogowej	% zmodernizowanych dróg	20	Wzrost	UM w Sępólnu
8.	3.2 Stworzenie kompleksowego systemu gospodarki wodno-ściekowej w gminie	Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	42,4%	Wzrost	BDL GUS
9.	3.3 Ochrona środowiska jako zasobu turystycznego i czynnika	Liczba nowo zainstalowanych instalacji OZE	0	Wzrost	UM w Sępólnu

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

	determinującego jakość życia mieszkańców				
10.	3.4 Zintegrowane działania planistyczne i rewitalizacyjne	Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego	134 ha	Wzrost	UM w Sępólnie
11.	3.5 Remonty, modernizacje i racjonalizacja wykorzystania mienia gminnego	Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	1	Wzrost	UM w Sępólnie

Aktualizacja oraz wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Aktualizacja dokumentu

- Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Sępólno na lata 2022-203 dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Burmistrza.
- Przed podjęciem uchwały wymagane jest wydanie stosownej opinii przez komisję branżową.
- Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2026 i 2030. Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia w zakresie aktualizacji na kolejne lata wdrażania Strategii.
- Decyzja o aktualizacji dokumentu dokonywana będzie przez Burmistrza we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego, które przedstawiają ją do przyjęcia Radzie Miejskiej.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

- Dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.
- Obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodne z obowiązującymi zasadami.
- Przygotowanie dokumentu wykonawczego powinno zakończyć się w ciągu 12 miesięcy od jego zainicjowania.
- Obowiązkowo każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom
- W każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej strategii.
- Każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację oraz jej skutki.

Finansowanie strategii

By prowadzić efektywną i skuteczną politykę rozwoju gminy, samorząd powinien wykorzystywać wszystko dostępne środki finansowe oraz poszukiwać wszelkich dostępnych źródeł, narzędzi, metod i możliwości realizacji określonych celów, w celu urzeczywistnienia zaproponowanej w dokumencie wizji. Wśród potencjalnych źródeł finansowania działań zapisanych w strategii, można wskazać:

- środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa,
- Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej,
- inne środki publiczne.

Dodatkowo jako źródła finansowania można wskazać środki sektora prywatnego, które mogą być wykorzystywane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub formule partnerstwa publiczno-prywatnego, ponadto kredyty bankowe, obligacje oraz inne

instrumenty finansowe. Gminy mogą skorzystać również ze wsparcia dostępnego w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Ewaluacja ex-ante

Nowe przepisy zawarte w ustawie o samorządzie gminnym i w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju określają wymogi i obowiązkowe elementy strategii, a także procedury ich sporządzania. Jednym z ustawowych wymogów jest konieczność przeprowadzenia uprzedniej ewaluacji. Zgodnie z art. 10a ust. 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju *„Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju - przed jej przyjęciem”*. Ten typ ewaluacji nazywany jest ewaluacją ex-ante. Jej przeprowadzenie podnosi jakość strategii i jednocześnie jakość zarządzania strategicznego rozwojem gminy, ponieważ daje możliwość ulepszenia interwencji przed jej wdrożeniem. Przez ewaluację rozumie się ocenę programu w oparciu o przyjęte kryteria. W przypadku ewaluacji ex-ante wskazuje się następujące kryteria:

- trafności celów strategicznych i planowanych działań, w odniesieniu do zidentyfikowanych problemów lub wyzwań,
- przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów,
- przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań,
- spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi

Na potrzeby niniejszej strategii wybrano wariant jakim jest ewaluacja partycypacyjna. Ewaluacja prowadzona była równolegle z procesem tworzenia dokumentu, a ewaluator włączony był w proces powstawania strategii od samego początku, dzięki temu jest w stanie lepiej poznać specyfikę dokumentu, a także być wsparciem w trakcie prac nad dokumentem.

Poniżej przedstawiono wnioski płynące z przeprowadzonej ewaluacji ex-ante:

1. Wnioski z diagnozy przeprowadzanej na potrzeby opracowania strategii wskazują na najważniejsze uwarunkowania i potrzeby rozwojowe oraz potencjały gminy. Zdefiniowano również największe problemy i wyzwania z którymi gmina Sępólno będzie musiała się zmierzyć w najbliższych latach. Istotne znaczenie w tworzeniu strategii odgrywa również opinia mieszkańców. W trakcie prac nad dokumentem przeprowadzono badanie ankietowe, które pozwoliło na zidentyfikowanie kluczowych potrzeb lokalnej społeczności.

2. Strategia odpowiada na potrzeby i problemy rozwojowe gminy, a wskazane cele strategiczne zostały trafnie dobrane. Zdefiniowane w strategii treści zapewniają możliwość oddziaływania na procesy społeczno-gospodarcze, jak również stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy. Przeprowadzona analiza SWOT pozwoliła na poznanie mocnych i słabych stron jak również szans i zagrożeń, dzięki temu możliwe było wytyczenie kierunków rozwoju na najbliższe lata. W strategii wskazano trzy cele strategiczne w odniesieniu do wymiarów: społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego, których uszczegółowienie przedstawiono wskazując konkretne kierunki działania wraz

z zakresem przedsięwzięć wskazanych do realizacji. Wskazane cele bezpośrednio odnoszą się do wizji gminy i przyczynią się do jej osiągnięcia, czyniąc Sępólno gminą ludzi szczęśliwych.

3. Mieszkańcy wskazując kierunek rozwoju gminy w większości (11%) wybrali kulturę, atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego, jako najistotniejszy i najbardziej odpowiedni kierunek do rozwoju Gminy Sępólno. Odpowiedzi mieszkańców wskazują na konieczność poprawy w zakresie rozbudowy oferty czasu wolnego i organizacji wydarzeń kulturalnych (*Więcej imprez kulturalnych, Więcej imprez miejskich*). Istotnym problemem społecznym, zauważalnym w gminie, który potwierdza również analiza danych zastanych jest starzenie się społeczeństwa. Wzrost udziału w strukturze ludności, osób w wieku poprodukcyjnym, determinuje konieczność prowadzenia polityki senioralnej zgodnie z identyfikowanymi potrzebami. Prowadzenie działań w ramach **Celu strategicznego 1. Wzmacnianie jakości usług publicznych w Gminie Sępólno**, pozwoli na zaspokojenie potrzeb mieszkańców przy jednoczesnym budowaniu i wzmacnianiu atrakcyjności osiedleńczej obszaru.

4. Gmina Sępólno jest gminą o wysokim potencjale turystycznym, o którym decyduje położenie, bogactwo oraz atrakcyjność środowiska przyrodniczego, a także lokalne tradycje, wielokulturowość i obecne specjalizacje, które powinny być szerzej promowane i wykorzystane. Istotne jest tworzenie miejsc pracy dla mieszkańców, ich integracja oraz aktywizacja, w celu wzrostu przedsiębiorczości. Gmina Sępólno będąca tradycyjną gminą rolniczą powinna dążyć do dywersyfikacji struktury gospodarki m.in. poprzez rozwój turystyki, bazując na endogenicznych zasobach. Wyzwaniem jest przede wszystkim tworzenie warunków do rozbudowy i rozwoju specjalizacji w postaci m.in. przetwórstwa. Kierunki działania wyodrębnione w ramach **Celu strategicznego 2. Wykorzystanie naturalnych potencjałów gospodarczych i aktywności ekonomicznej mieszkańców**, skupione są na budowie marki gminy, poprzez promocję lokalnych zasobów, produktów i specjalizacji, które dodatkowo wzmocnią turystykę jako branżę z dużym potencjałem rozwojowym.

5. Zasadność interwencji w ramach **Celu strategicznego 3. Zrównoważony rozwój w obszarze środowiska oraz infrastruktury publicznej** wynika przede wszystkim z potrzeb lokalnej społeczności i zauważalnych niedogodności. Ankietowani jako istotny problem wskazują brak ścieżek rowerowych (62% negatywnych odpowiedzi), niezadowalający stan dróg, a także niską jakość i dostępność transportu publicznego (72% negatywnych odpowiedzi) i niski poziom skomunikowania z większymi miastami (70% negatywnych odpowiedzi). Ponadto, słabą stroną gminy jest poziom skanalizowania. Wskazane w ramach celu strategicznego 3. kierunki działania, są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców oraz wynikają ze zidentyfikowanych wyzwań w gminie m.in. konieczności rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej, ponieważ 42,4% mieszkańców korzystało w 2020r. z sieci kanalizacyjnej. Dodatkowo, przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju oraz prowadzenie działań z zakresu ochrony środowiska, wynika z uwarunkowań i położenia gminy, a także występowania na jej terenie obszarów cennych przyrodniczo.

6. Przedstawiona w dokumencie logika interwencji, wybór i przepisanie odpowiednich kierunków działań do trzech celów strategicznych, umożliwili realizację i osiągnięcie zaproponowanej wizji. System realizacji strategii przedstawia oczekiwane rezultaty planowanych kierunków działań, a wybór katalogu wskaźników skupia się na ocenie osiągania celów stawianych przed strategią.

7. W celu zapewnienia efektywności strategii, do realizacji zaplanowano zadania najbardziej potrzebne z perspektywy zidentyfikowanych wyzwań i problemów oraz potrzeb mieszkańców. W dokumencie wskazano dodatkowo przedsięwzięcia kluczowe, będące jednocześnie obszarami strategicznej

interwencji kluczowymi dla gminy. Określenie źródeł finansowania oraz oczekiwanych rezultatów poszczególnych kierunków, stanowi potwierdzenie, że przyjęte cele i założenia są możliwe do osiągnięcia w perspektywie 2030 roku.

8. Strategię gminy Sępólno cechuje wysoka spójność wewnętrzna. Podstawę do formułowania celów stanowiła część diagnostyczna oraz wyniki badania ankietowego, dzięki którym wyciągnięto najważniejsze wnioski, które zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT. Jedenaście kierunków działań zawiera się w trzech głównych celach strategicznych, uwzględniając najważniejsze zagadnienia, problemy i potrzeby mieszkańców. Każdy z nich uszczegółowiono poprzez wskazanie rekomendacji i uzasadnienia oraz proponowanego zakresu interwencji. Tak rozbudowana struktura pokazuje, że zaplanowane kierunki nie wykazują sprzeczności pomiędzy sobą, ani nie nakładają się na siebie, tylko są spójne wewnętrznie i wzajemnie się uzupełniają oraz są dostatecznie rozbudowane i odpowiadają na najważniejsze wyzwania zidentyfikowane w gminie. Ponadto, niniejszy dokument jest komplementarny i spójny z zapisami dokumentów wyższego rzędu (co zostało zaprezentowane w rozdziale komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi), w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030, do której zapisów się odwołuje m.in. przy wskazywaniu obszarów strategicznej interwencji.

Podsumowując, Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030 została przygotowana poprawnie, właściwie definiując politykę rozwoju gminy w perspektywie 2030 roku. Zaproponowana logika interwencji jest efektem partycypacji różnych grup interesariuszy oraz znajduje odzwierciedlenie w zidentyfikowanych na etapie diagnostycznym, problemach, wyzwaniach, a także potencjałach i szansach rozwojowych gminy.

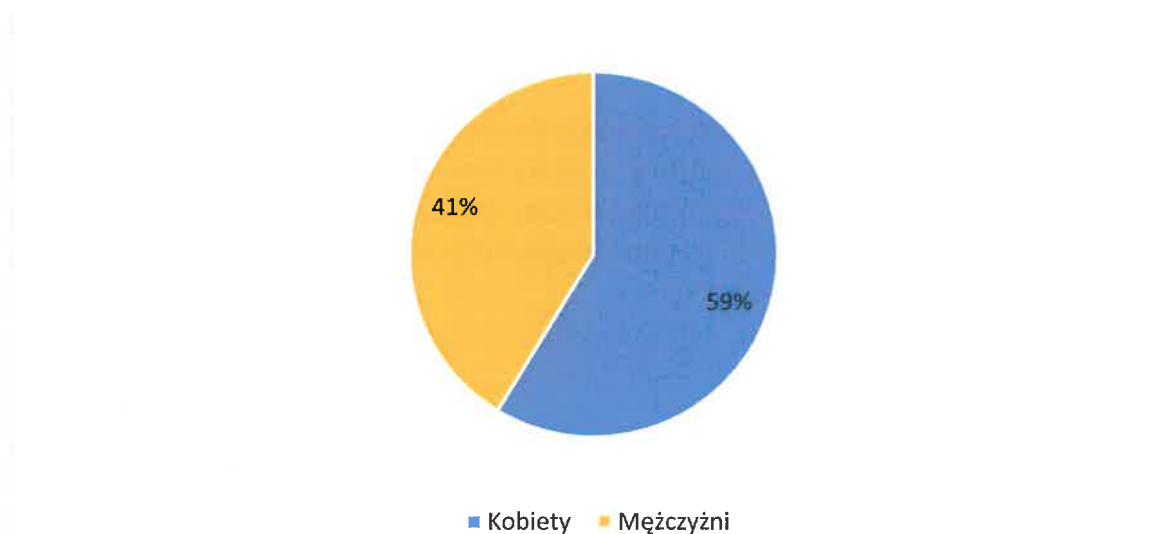
Załącznik nr 1. Wyniki badania mieszkańców oraz przedsiębiorców

Charakterystyka respondentów

Gmina Sępólno ma 6 014 mieszkańców, z czego 49,3% stanowią kobiety, a 50,7% mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 11,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W badaniu wzięło udział więcej kobiet 59% w porównaniu do mężczyzn, którzy stanowili tylko 41% ankietowanych. Rozkład procentowy respondentów w badaniu w podziale na płeć jest więc odwrotnie proporcjonalny w stosunku do rzeczywistych danych demograficznych.

Wykres 1: Respondenci według płci [%]

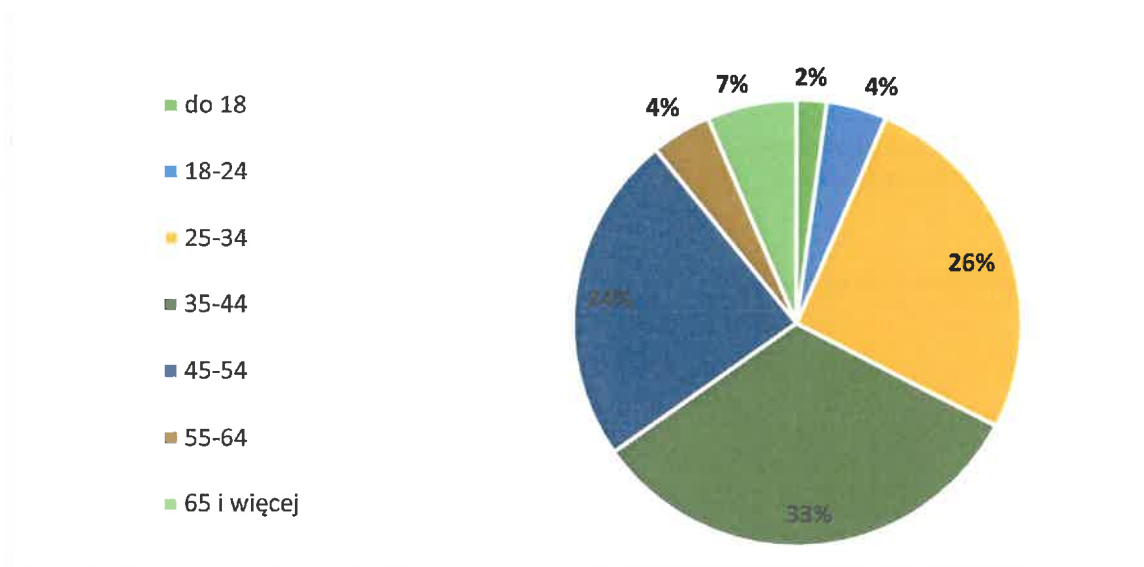
Źródło: opracowanie własne, n=46

Struktura wieku ankietowanych w przedziale wieku od 18 do 54 lat jest zbliżona do rozkładu tego przedziału wieku w populacji dorosłych mieszkańców Gminy. Różnice występują jedynie na krańcach przedziału i wynikają one w głównej mierze z internetowej formy ankiety, która jest bardziej naturalna i dostępna dla ludzi młodych i w średnim wieku niż dla najstarszych grup wiekowych.

Największą pod względem liczebności grupę respondentów stanowiły osoby w wieku 35-44 lat - 33% uczestników badania. Należy zwrócić uwagę na fakt, że w badaniach wzięło udział znacznie więcej seniorów (65 i więcej) - 7% niż osób młodych do 24 roku życia (4%).

Wykres 2: Przedział wiekowy badanych [%]

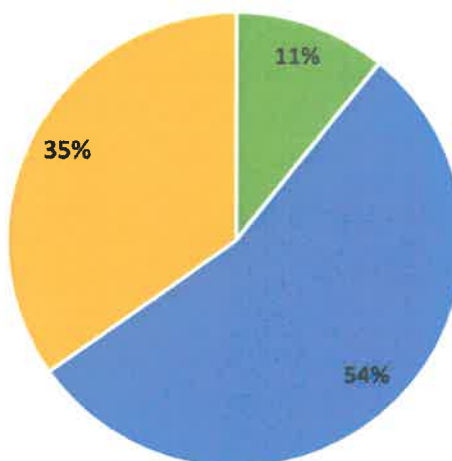
Źródło: opracowanie własne, n=46

Na szczególną uwagę zasługują dane dotyczące wykształcenia, które w przypadku biorących udział w ankiecie znacznie odbiegają od struktury wykształcenia jaką zanotowano podczas Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku. I tak pośród biorących udział w badaniu 35% legitymowało się dyplomem ukończenia uczelni wyższej, 54% szkoły średniej i 11% szkoły zasadniczej. Natomiast według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 12,1% mieszkańców posiada wykształcenie wyższe, 2,3% wykształcenie policealne, 11,5% średnie ogólnokształcące, a 14,9% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 24,1% mieszkańców gminy Sępólno. W stosunku do rzeczywistej struktury wykształcenia w badaniu występuje nadreprezentacja osób z wykształceniem średnim i wyższym. Wynika to najprawdopodobniej z faktu, że osoby z takim wykształceniem są bardziej zaangażowane w sprawy związane z lokalną społecznością, lepiej znają zasady funkcjonowania samorządu lokalnego oraz mają większą świadomość swoich praw wynikających z bycia członkiem lokalnej społeczności.

Wykres 3: Wykształcenie ankietowanych [%]

- zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe
- średnie, średnie branżowe
- wyższe

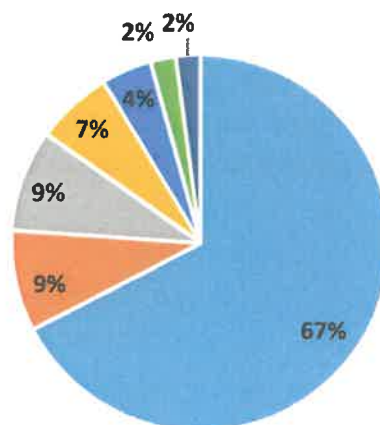

Źródło: opracowanie własne, n=46

Wśród badanych osób, aż 67% stanowią osoby pracujące oraz prawie 9% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Uczniowie i studenci stanowią zaledwie 2% badanych i podobnie bezrobotni. W badaniu zarejestrowano dość znaczący odsetek emerytów i rencistów - aż 9%. Natomiast bezrobotni stanowili tylko 2% populacji badanych.

Wykres 4: Status na rynku pracy [%]

- pracujący
- emeryt, rencista
- prowadzący działalność
- inne
- nie pracuje, zajmuje się domem
- bezrobotny
- uczeń, student

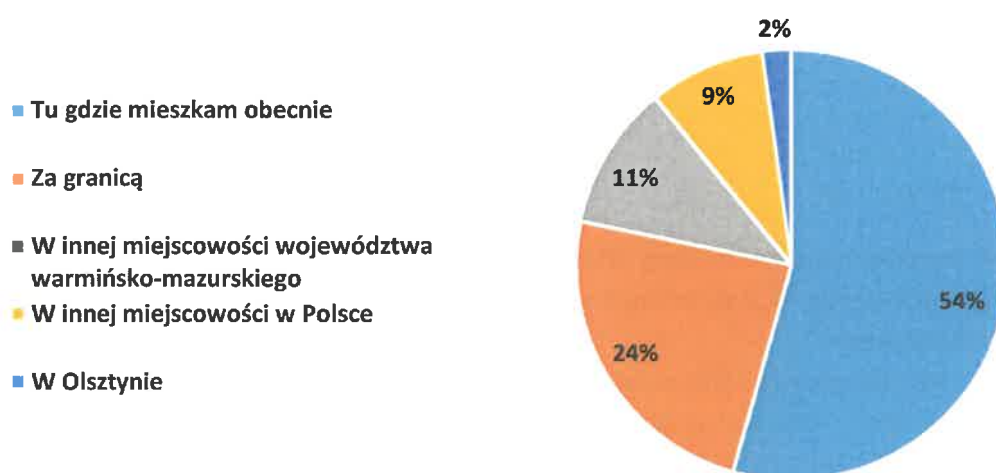

Źródło: opracowanie własne, n=46

Optymizmem napawa pytanie wśród mieszkańców gminy o to, gdzie chcieliby mieszkać w perspektywie najbliższych 5 lat. Ponad połowa ankietowanych - 54% wskazało, że chcą mieszkać w obecnym miejscu zamieszkania. Wyraźnie wskazuje to na zadowolenie wśród znacznej większości badanych ze swojego miejsca zamieszkania. W kontrze do tej postawy stoją plany prawie 24% badanych, którzy chcieliby zamieszkać poza granicami kraju. Plan osiedlenia się w innej miejscowości województwa warmińsko-mazurskiego deklaruje 11% badanych przy czym, szczególnie interesujące jest to, że potencjalną chęć zamieszkania w samej stolicy Warmii i Mazur tj. Olsztynie deklaruje jedynie 2% ankietowanych. 9% respondentów wyjechałoby do innej miejscowości w Polsce.

Wykres 5: Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać? [%]

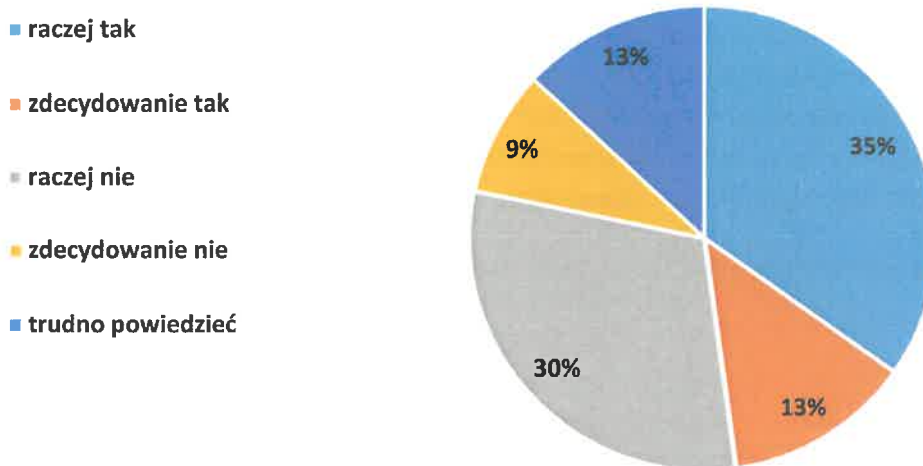

Źródło: opracowanie własne, n=46

W opinii respondentów Gmina Sępólno jest dobrym miejscem do życia. Prawie połowa badanych wyraziła pozytywną opinię na ten temat przy czym trochę ponad jedna trzecia respondentów (35%) odpowiedziała „raczej tak”, a 13% „zdecydowanie tak”. Bez zdania było blisko 13% respondentów a negatywną opinię wyraziło nieco ponad 39% badanych. Jest to dobry obraz oceny miejsca zamieszkania przez mieszkańców, chociaż grupa osób negatywnie oceniających Gminę jako miejsce do życia jest również stosunkowo liczna i powinna skłonić do pogłębionej analizy w celu zidentyfikowania przyczyn takiej oceny.

Wykres 6: Czy uważa Pan(i), że Gmina Sępólno jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: opracowanie własne, n=46

Wypowiadając się na temat infrastruktury oraz jej dostępności na terenie gminy, przewagę głosów pozytywnych („bardzo dobrze” i „dobrze”) nad negatywnymi („bardzo źle” i „źle”) uzyskano przy ocenie następujących elementów:

1. Poczucie bezpieczeństwa - 80% ocen pozytywnych
2. Dostępność szkół - 78% ocen pozytywnych
3. Odbiór odpadów komunalnych - 74% ocen pozytywnych
4. Jakość obsługi w jednostkach gminnych - 70% ocen pozytywnych
5. Jakość powietrza - 67% ocen pozytywnych
6. Jakość obsługi w Urzędzie Gminy - 65% ocen pozytywnych
7. Dostępność przedszkoli - 65% ocen pozytywnych
8. Stan techniczny chodników - 65% ocen pozytywnych

Większość ankietowanych wysoko ocenia poczucie bezpieczeństwa jakie daje im zamieszkiwanie w Gminie Sępólno oraz dostępność szkół i przedszkoli. Równie dobrze oceniane są usługi komunalne tj. odbiór odpadów oraz jakość usług w jednostkach gminnych jak również w samym Urzędzie Gminy. Wysoko na liście znajduje się również ocena jakości powietrza, co będzie miało również swoje odzwierciedlenie w badaniu dotyczącym atutów Gminy Sępólno omówionych w dalszej części opracowania, w którym to jakość powietrza jest wskazywana przez wielu respondentów jako jeden z głównych atutów Gminy.

Na drugim końcu skali ocen, z największą ilością głosów negatywnych znajdują się następujące zagadnienia:

1. Praca (ocena możliwości rozwoju zawodowego na terenie gminy, znalezienia pracy na terenie gminy) - 85% negatywnych
2. Dostępność lokali gastronomicznych - 83% negatywnych
3. Jakość oferty i programów kierowanych do dzieci i młodzieży - 72% negatywnych

4. Dostępność transportu publicznego - 72% negatywnych
5. Jakość skomunikowania z większymi miastami - 70% negatywnych
6. Dostępność usług medycznych - 70% negatywnych
7. Liczba ścieżek rowerowych - 62% negatywnych
8. Możliwość wynajmu/zakupu mieszkania - 61% negatywnych

Największym problemem z jakim mierzą się mieszkańcy Gminy Sępólno jest dostępność miejsc pracy. Ten aspekt został negatywnie oceniony przez 85% respondentów przy czym aż 65% przyznało ocenę „bardzo źle”. Równie mocno mieszkańcy odczuwają brak dostępności lokali gastronomicznych. Aż 83% źle ocenia ich dostępność na terenie Gminy z czego 52% bardzo źle. Kolejne dwa aspekty infrastruktury negatywnie ocenione przez ankietowanych są ze sobą blisko powiązane tj. dostęp do transportu publicznego (72% negatywnych) i jakość skomunikowania z większymi miastami (70% negatywnych). Brak dostępności transportu publicznego, który najczęściej też odpowiada za komunikację z większymi ośrodkami miejskimi w otoczeniu Gminy powoduje wykluczenie komunikacyjne mieszkańców mające swoje odzwierciedlenie w wynikach ankiety. Ma to również pośredni wpływ na poczucie dostępności miejsc pracy - przy dobrej komunikacji istnieje możliwość uzyskania zatrudnienia w dalszej odległości od miejsca zamieszkania.

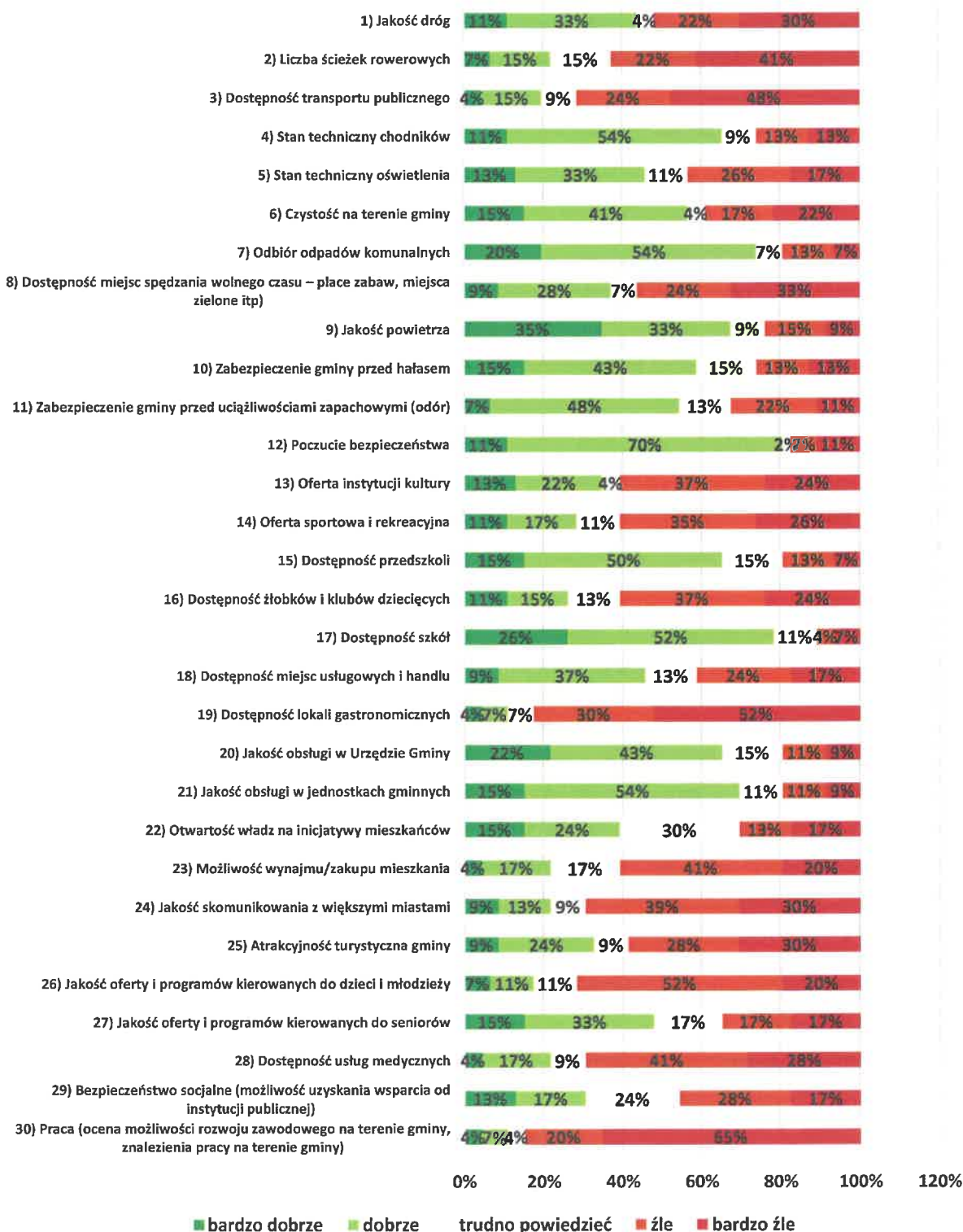
W czołówce negatywnie ocenianych aspektów infrastrukturalnych znalazły się dwie pozycje kulturalno-rekreacyjne. Są to: Jakość oferty i programów kierowanych do dzieci i młodzieży - 72% negatywnych oraz Liczba ścieżek rowerowych - 62% negatywnych.

Analizując wyniki ocen uzyskane w odpowiedzi na pytania dotyczące poszczególnych aspektów infrastruktury, należy zwrócić uwagę na fakt, że oceny negatywne były bardziej radykalne tzn. respondenci byli bardziej skłonni przyznawać ocenę „bardzo źle” w aspektach negatywnie przez nich ocenianych, niż bardzo dobrze w tych ocenianych pozytywnie. Ma to odzwierciedlenie w średnim % ze wszystkich pytań ocenionych na „bardzo dobrze”, który wynosi 12% oraz takim samym średnim % dla oceny „bardzo źle”, który w tym przypadku wynosi aż 22%. Wydaje się, że można to wyjaśnić dwoma czynnikami. Po pierwsze, negatywne emocje stojące za faktem wydawania niskiej oceny skłaniają do bardziej skrajnych, emocjonalnych ocen. Po drugie, analizując kategorie, w których górują negatywne oceny można zauważyć, że dotyczą one w większości tych dziedzin życia, które można nazwać egzystencjonalnymi, czyli w zasadzie podstawowymi dla potrzeby bytowych człowieka i jego prawidłowego funkcjonowania w społeczności tj.: praca, mieszkanie, zdrowie, kontakty społeczne. Braki i problemy napotykane w tych dziedzinach życia, które mają dużo większy negatywny wpływ na dobrostan człowieka niż pozytywne czynniki takie jak np. stan techniczny chodników. Stąd też może wynikać skłonność do bardziej skrajnej oceny.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Wykres 7: Spośród wymienionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie Gminy Sępólno, proszę określić jak ocenia Pan(i) ich aktualny stan/dostępność. Proszę odnieść się do każdej z kategorii.

Źródło: opracowanie własne, n=46

W przeprowadzonej ankiecie mieszkańcy mieli również okazję wypowiedzieć swoją opinię na temat tego, co ich zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną czy też atutem Gminy Sępólno. Pomimo, że pytanie miało charakter otwarty, to udzielone odpowiedzi można usystematyzować według pewnych wspólnych elementów jakie się w nich znalazły. Przyjęto następujący podział:

1. Aspekty Środowiskowo -Przyrodnicze
 - a. atrakcyjność pobliskiej rzeki Łyny
 - b. spokój i cisza
 - c. atrakcyjne położenie
 - d. walory przyrodnicze
2. Administracyjno-infrastrukturalne
 - a. Samorząd
 - b. Infrastruktura
3. Pozostałe, w tym bez zdania

W poniższej tabeli przedstawiono syntetyczne ujęcie udzielonych odpowiedzi:

Tabela. Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Gminy Sępólno? (wpisz odpowiedź)

Kategoria	Atut	Ilość głosów	%	Udzielona odpowiedzi
Środowiskowo - przyrodnicze	Rzeka Łyna	8	19%	Rzeka Łyna, bliskość granicy
				Rzeka Łyna i grodziska
				Łyna
				Piękne rzeki
				Rzeka Łyna i Guber
				Powietrze rzeka
				Położenie w zakolu rzeki Łyny, piękny kościół, czyste powietrze
				Chyba czyste powietrze, atrakcyjność Łyny
	Spokój i cisza	10	23%	Świeże powietrze, dużo zieleni
				Lasy, czyste powietrze, spokój
				Spokój cisza
				Spokój
				Spokojne miasto, dużo zieleni, świeże powietrze, atrakcje związane z naturą (kajaki), dostępność niezbędnych usług (sklepy, lekarz pierwszego kontaktu), blisko do większego miasta
				Cisza, brak natężonego ruchu drogowego
				Cisza, spokój, moje miejsce na ziemi, piękne miejsce
				Cisza, spokój
				Spokój na starość
				Cisza i dużo zieleni
	Położenie	7	16%	Lokalizacja
				Położenie geograficzne, przyroda
				Położenie, mieszkańcy
				Położenie na uboczu
				Położenie w czystym i urokliwym klimacie. Bardzo aktywną panią Burmistrz i zarząd gminy.
				Przede wszystkim zaletą gminy Sępólno jest usytuowanie względem terenu. Mamy piękne miejsca, zadrzewione zalesione. Jedynie lepsza organizacja i określony plan działania mógłby wesprzeć lokalną wizję.

	Przyroda	5	12%	Daleko od cywilizacji
				Dostęp do natury
				Krajobraz
				Bardzo urokliwe miejsca przyrody
				Okolice zielone
				Czystość
Administracyjno - infrastrukturalne	Władza samorządowa	3	7%	Mocną stroną jest pani Burmistrz, która chętnie pomoże
				Burmistrz Sępólna
				Władza, która kocha to co robi
	Infrastruktura	4	9%	Przywrócenie funduszu sołeckiego
				Tanie mieszkania
				Bezpieczeństwo
Pozostałe	Inne	6	14%	Budka z łodami
				Urok miasta
				Nic
				Nic
				nie wiem
				Trudno powiedzieć
				Niewykorzystywana ekoturystyka

Źródło: opracowanie własne, n=46

Respondenci jako największy atut i zaletę gminy Sępólno wskazali ciszę i spokój. Na ten czynnik wskazało 23% ankietowanych. Na drugim miejscu uplasowała się pobliska rzeka Łyna, która została wskazana przez 19% wypełniających ankietę. 16% wskazywało na szeroko rozumiane położenie jako atut wyróżniający gminę, a 12% stricte na walory przyrodnicze lokalizacji. W ogólnym rozrachunku, aspekt środowiskowo-przyrodniczy został wskazany przez 70% respondentów. Pozostałe głosy wskazywały na czynniki administracyjno-infrastrukturalne, w tym na te związane z władzą samorządową - 7% wskazań, a na infrastrukturę 9%.

14% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, bądź udzielona odpowiedź nie kwalifikowała się do żadnej z powyższych dwóch kategorii.

Wśród spraw, które najbardziej doskwierają badanym, na pierwszym miejscu znajduje się problem związany z bezrobociem i brakiem miejsc pracy. Jest to związane z faktem występowania w gminie Sępólno stosunkowo wysokiej stopy bezrobocia, która w 2020 roku wyniosła 20,4% (25,0% wśród kobiet i 16,7% wśród mężczyzn), przy średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego wynoszącej 10,1% i średniej dla kraju na poziomie 6,2%. Dane te pokazują, że jest to bardzo poważny problem dla gminy, stąd też kwestia - dostępności miejsc pracy - najczęściej pojawiała się w odpowiedziach i została wskazana przez 34% respondentów. Kolejnym czynnikiem na jaki wskazywali ankietowani, jest stan infrastruktury drogowej oraz niedostateczna liczba połączeń komunikacyjnych. Wyniki dotyczące obu tych kwestii pokrywają się z wynikami odpowiedzi uzyskanymi we wcześniejszym pytaniu dotyczącym oceny infrastruktury, w którym najniższe oceny przyznano za dostępność miejsc pracy oraz infrastrukturę komunikacyjną. Kolejną słabą stroną jest brak lokali gastronomicznych. Ich brak odczuwa ponad 11% respondentów. Na dalszych miejscach znalazły się kwestie związane z brakiem ścieżek rowerowych, placów zabaw, ośrodków sportowych czy wandalizm. Tego typu czynniki wskazało 11% ankietowanych. Interesująco przedstawia się kwestia oceny samorządu lokalnego. 9%

biorących udział w badaniu wskazało lokalne władze jako słabą stronę Gminy Sępólno. Dla porównania w poprzednim badaniu 7% uznało tą władzę za mocną stronę i atut Gminy.

Tabela. Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Gminy Sępólno? (wpisz odpowiedź)

Kategoria	Wada	Ilość głosów	%	Udzielona odpowiedzi
Społeczne	Bezrobocie i brak miejsc pracy	15	34%	Brak miejsc pracy, fatalna komunikacja, brak jakichkolwiek atrakcji turystycznych, brak ciekawych atrakcji kulturalnych, brak grup hobbyistycznych dla ludzi w średnim wieku
				Zaśmieszenie i brak zakładów pracy
				Brak zakładów pracy
				Bezrobocie
				Brak miejsc pracy
				Bezrobocie
				Brak miejsc pracy, dostępu do dóbr kultury (kino, teatr)
				Brak zakładów pracy
				Brak nowych miejsc pracy
				Miejsca Pracy
				Brak miejsc pracy
				Brak pracy, brak ginekologa
				Brak zakładów pracy
				Brak zakładów pracy, słaba żeglowność Łyny, pustostany i niewykorzystane budynki (biurowiec po PGR, młyn), niezagospodarowany teren po Roszarni i brak pomysłów na ich sensowne zagospodarowanie
				Największą słabą stroną Gminy Sępólno jest przede wszystkim brak miejsc pracy. Niestety w Sępólnie czy całej gminie nie ma planu na stworzenia miejsc pracy. Tym samym większą liczbą społeczności żyje na bardzo niskim poziomie utrzymując się ze świadczeń socjalnych. Jak wszyscy wiedzą najbliższą miejscowością, która jest rozwinięta przemysłowo są Bartoszyce, a nie wszystkich stać na to by cały miesiąc dojeżdżać do pracy. Ponadto z głębokim żalem muszę przyznać, że małe dzieci nie mają dostosowanego placu zabaw. Podczas ferii czy wakacji bądź poza lekcjami szkolnymi nie mają gdzie się bawić. A aktualne place zabaw nie są przystosowane, a nawet bezpieczne dla dzieci.
Infrastrukturalne	Drogi i komunikacja	10	23%	Komunikacja
				Skomunikowanie z resztą kraju
				Wykluczenie komunikacyjne
				Słaba komunikacja, zakamieniona woda niszcząca sprzęt agd, słabe oświetlenie miasta lub brak
				Drogi
				Jakość dróg
				Drogi i widoczne wiatraki
				Infrastruktura drogowa
				Drogi, brak placów zabaw
				Nie dbanie o emerytach na wsi
	Infrastruktura gastronomiczna	5	11%	Brak: miejsc pracy, gastronomii, miejsc i dobrego placu zabaw dla dzieci i młodzieży; nieprzyjemna p. Burmistrz, która nie powinna zarządzać miastem i gminą, stan dróg, chodników, dużo by wymienić
				Brak usług typu restauracja, bar, jadalnia
				Brak lokalu gastronomicznego, restauracji
				Brak punktów gastronomicznych np. pizzerii, kawiarni, brak basenu, brak połączenia kolejowego z Olsztynem, brak sklepu z lokalną żywnością, mało lekarzy specjalistów, brak żłobków

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Sępólno do roku 2030

Samorząd i jego funkcjonowanie	Pozostałe	5	11%	Brak możliwości rozwoju, pracy lokali gastronomicznych, fajnych ścieżek rowerowych, parków do spacerów zamiast do siedzenia patologii
				Brak ośrodków sportowych dla dzieci (hala sportowa, orlik)
				Brak infrastruktury
				Słabo oświetlone przejścia dla pieszych
				Brak chodników, tragiczny stan dróg i oświetlenia w gminie
				Wandalizm (niszczenie ławek, tablic)
	Pozostałe	4	9%	Podział na rejony gminy jedni mają wykonywane remonty dróg świetlic itp. a inni nie. Do jednych Władze jeżdżą na spotkania z mieszkańcami, a innych omijają (SZERUKIM ŁUKIEM)
				Nie ma przyciągania żadnych inwestycji
				Anonimowość, niewykorzystane atuty "wodospadu"
				Wiatraki, które zniszczyły wizerunek okolicy i pozbawiły ją możliwości rozwijania turystyki, droga do Korsz,
				Nie interesowanie się wioskami
Pozostałe	Pozostałe	5	11%	Trudno powiedzieć
				Nie znam

Źródło: opracowanie własne, n=46

Wśród pomysłów na to, co należałoby zrobić, aby w Gminie Sępólno żyło się lepiej na pierwszy plan ponownie wysuwają się kwestie związane z pracą i zatrudnieniem. 27% ankietowanych mieszkańców powiatu jako najbardziej istotną sprawę do poprawy uznali stworzenie nowych/dodatkowych miejsc pracy i/lub ściągnięcie inwestora, który takie miejsca pracy mógłby stworzyć. Pokazuje to, jak pilnym i palącym problemem jest bezrobocie występujące w Gminie. Kolejnymi działaniami do podjęcia proponowanymi przez 20% ankietowanych są inwestycje związane z remontami lokalnych dróg. Mieszkańcom doskwiera też ubogie życie kulturowe oraz brak imprez. 11% respondentów widziałoby konieczność podjęcia działań poprawiających sytuację w tym zakresie. Pozostałe 18% ankietowanych zgłosiło różne pomysły dotyczące żłobków, placów zabaw, kanalizacji wraz z siecią wodociągową, a nawet jedno dotyczące dostępności toalety publicznej w centrum miasta.

Zauważalna część zaproponowanych zmian dotyczy samorządu lokalnego. 7% respondentów zaproponowała działania związane z lokalną władzą, przy czym najbardziej konstruktywna propozycja dotyczyła wprowadzenia nowoczesnych technologii informatycznych z zakresu e-administracji.

Tabela. Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jakie przedsięwzięcie zrealizować), aby w Gminie Sępólno żyło się lepiej?

Kategoria	Zakres	Ilość głosów	%	Udzielona odpowiedź
Społeczne	Bezrobocie i brak miejsc pracy	12	27%	Nowe miejsca pracy Miejsca pracy Stworzyć miejsca pracy Zapewnić miejsca pracy Otworzyć jakiś zakład w którym prace znalazłoby więcej osób Stworzyć możliwości i zachęcić, aby inwestorzy chcieli coś tu otworzyć dając miejsca pracy np. restauracja z salą weselną Ściągnąć jakiegoś przedsiębiorcę by stworzył miejsca pracy Stworzyć nowe miejsca pracy Utworzyć miejsce pracy np. Biedronka Postarać się o inwestora, który zatrudni ludzi i będzie płacił podatki Zakład pracy Powstanie zakładów pracy, udostępnić więcej środków transportu do większych miast
	Kultura	5	11%	Więcej imprez kulturalnych Więcej imprez miejskich Zadbać o bezpieczeństwo i utworzyć więcej rekreacji dla ludzi Foodtrunki na weekendy na placu koło ul. Moniuszki, pizzeria, realizacja połączenia kolejowego z dworca do Bartoszyca, Korsza, Olsztyna Plaża miejska-wodospad, różnego rodzaju programy aktywizujące mieszkańców
Infrastruktura	Komunikacja i drogi	9	20%	naprawa dróg gminnych i powiatowych na całym terenie gminy, a nie tylko miasto i wybrane wsie Wprowadzić dodatkowe połączenia komunikacyjnego, zadbać o urozmaicenie dostępnych rozrywek, opracować i wprowadzić w życie projekt mający na celu scalenie lokalnej społeczności, stworzyć miejsca pracy Infrastruktura drogowa do miejscowości odległych od Sępólna Lepsze drogi Poprawić jakość dróg, infrastruktury technicznej, dostępność do obiektów publicznych, poprawić jakość oświetlenia ulicznego, zwiększyć bazę terenów rekreacyjnych Poprawa stanu dróg m.in. w kierunku Korsza Poprawić jakość drogi w stronę Dietrichowa Wyremontować drogi wiejskie. Bo głównie z podatków rolników Gmina funkcjonuje Droga do Judyt
	Pozostałe	8	18%	Żłobki, plac zabaw w mieście Więcej ścieżek spacerowych, zajęcia dla młodzieży, rozwój i doinwestowanie drużyn sportowych, poprawa oświetlenia ulic Otworzyć jakiś punkt gastronomiczny WC w centrum lub innym miejscu publicznym Stworzenie miejskiego zakładu recyklingu Zrobić kanalizację na terenie miasta, ścieżki rowerowe i obiekty sportowe dla dzieci wymiana sieci wodociągowej, poprawa oczyszczania ścieków oraz kanalizacji Inwestować w chodniki, drogi, oświetlenia, miejsca rekreacji i przyciągnięcie większego rynku typu biedronka Pozwalać niektórym osobom w gminie bo siedzą, a nie pracują tylko kawę piją Podążyć za nowoczesną technologią, udoskonalać system e-administracji - poprzez urząd a petentów a także wymianę dokumentów czy informacji w jednostkach samorządowych. Stworzyć dobry PR gminy, w tym podjąć próby kontraktów z różnymi przedsiębiorcami którzy chcieliby otworzyć firmy na terenie naszej gminy.
Pozostałe	Inne	7	16%	Współpraca i większą zaangażować nie w sprawy młodzieży Zadbać, by młodzież po studiach zechciała tu wracać oferując jej możliwość tworzenia swojej działalności stosując znaczne ulgi podatkowe. Dać ludziom działki pod budowę, zmniejszenie podatków dla inwestorów Zlikwidować fermę wiatrowa, zainwestować w turystykę. Jeden katamaran to za mało.

				Cieężko powiedzieć
				Trudno powiedzieć
				Trudno powiedzieć

Źródło: opracowanie własne, n=46

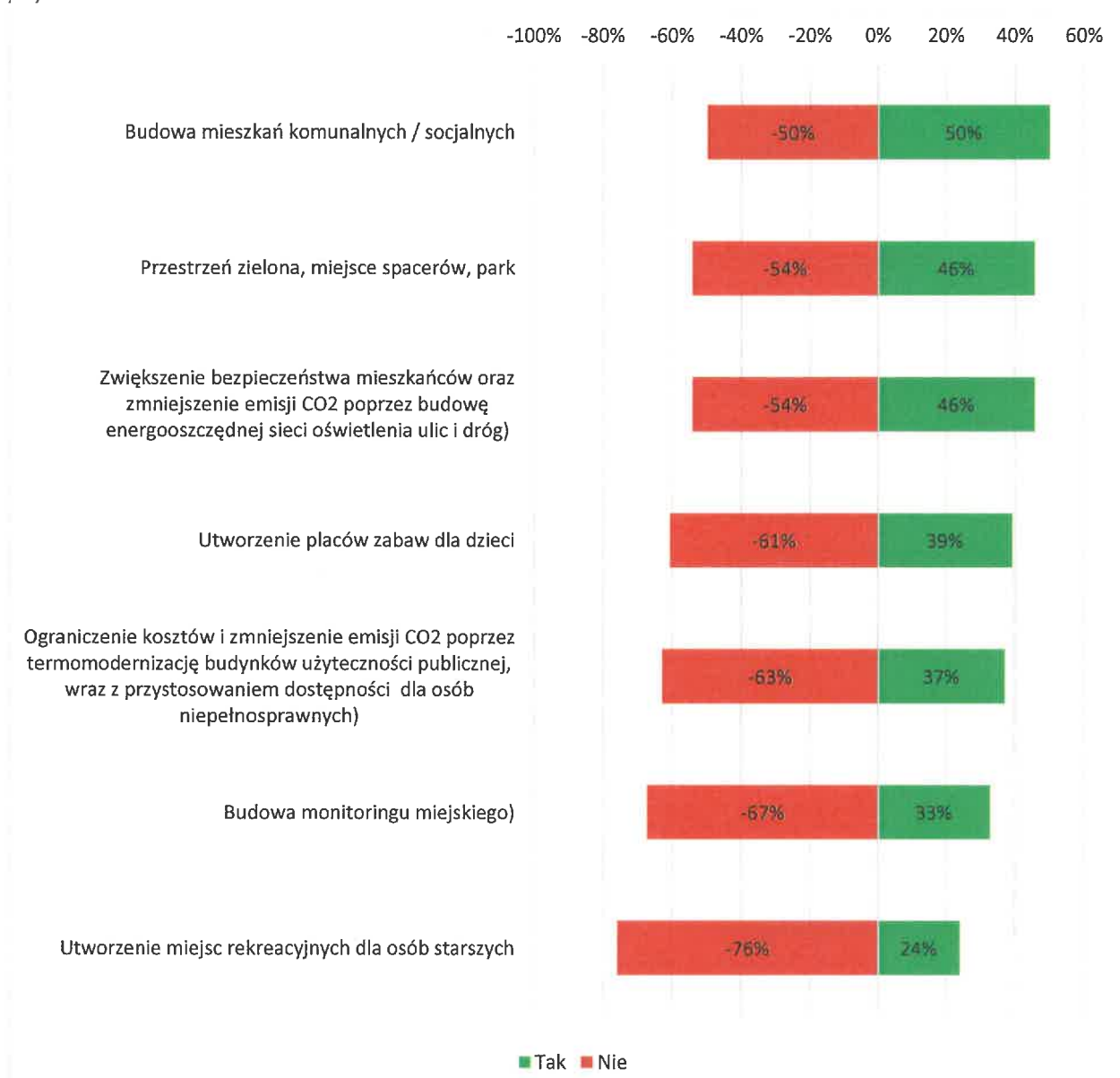
W trakcie badania ankietowanym zaproponowano listę potencjalnych inwestycji z prośbą o wskazanie tych, które chcieliby, aby zostały przeprowadzone oraz tych których realizacji nie chcą, przy czym można było wskazać kilka inwestycji. Porównując rozkład głosów za i przeciw danej inwestycji daje się zauważyć duży rozdzwitek pośród ankietowanych co do oceny jakie inwestycje są konieczne. Najmniej kontrowersyjny jest pomysł budowy mieszkań socjalnych. W tym przypadku rozkład głosów był równy 50% za i 50% przeciw. Kolejna potencjalna inwestycja, która nie powinna wywołać wielu kontrowersji to inwestycja w zieloną przestrzeń i miejsca do spacerów czy parki. 46% mieszkańców chciałaby takiej inwestycji natomiast 54% nie.

Najmniejsze poparcie wśród mieszkańców Gminy będą miały inwestycje w utworzenie miejsc rekreacji dla osób starszych (76% „nie”; 34% „tak”), budowa monitoringu miejskiego (odpowiednio 67% „nie”; 33% „tak”) czy też inwestycje w budynki użyteczności publicznej polegające na ich termomodernizacji i dostosowaniu do potrzeb osób niepełnosprawnych - 63% głosów na „nie” i 27% na „tak”.

Można założyć, że w tym ostatnim przypadku tak znaczny brak poparcia dla inwestycji termomodernizacyjnej budynków użyteczności publicznej wynika z braku wiedzy na temat wymiernych korzyści jakie pośrednio może to przynieść także przeciętnemu mieszkańcowi Gminy. Zmianę nastawienia można by dokonać poprzez szeroką akcję informacyjno-edukacyjną pokazującą jakie korzyści odniesie Gmina w przypadku oszczędności uzyskanych na kosztach zużywanej energii zarówno ciepłej jak i elektrycznej dzięki czemu, w budżecie pozostanie więcej środków na inne, ważne inwestycje czy realizacje innych potrzeb mieszkańców. Przekaz można wzmocnić informacją, o możliwości finansowania tego typu inwestycji w ramach funduszy uzyskiwanych z Unii Europejskiej przy tylko częściowym udziale budżetu gminy.

Wykres 8: Jakie inwestycje należy przeprowadzić na terenie Gminy Sępólno? Co powinno znaleźć się na tym terenie w przyszłości?

Źródło: opracowanie własne.

Oceniając problemy społeczne, jakie występują w Gminie Sępólno, ankietowani wskazali te, które według nich dotyczą Gminy jak i te które jej nie dotyczą.

Spośród zaproponowanego katalogu problemów społecznych, następujące pozycje uzyskały przewagę głosów wskazujących na istnienie danego problemu, nad głosami twierdzącymi, że on nie występuje:

1. Starzenie się społeczności - 52% głosów netto
2. Alkoholizm - 39% głosów netto.
3. Bezrobocie - 35% głosów netto.
4. Wandalizm - 17% głosów netto.

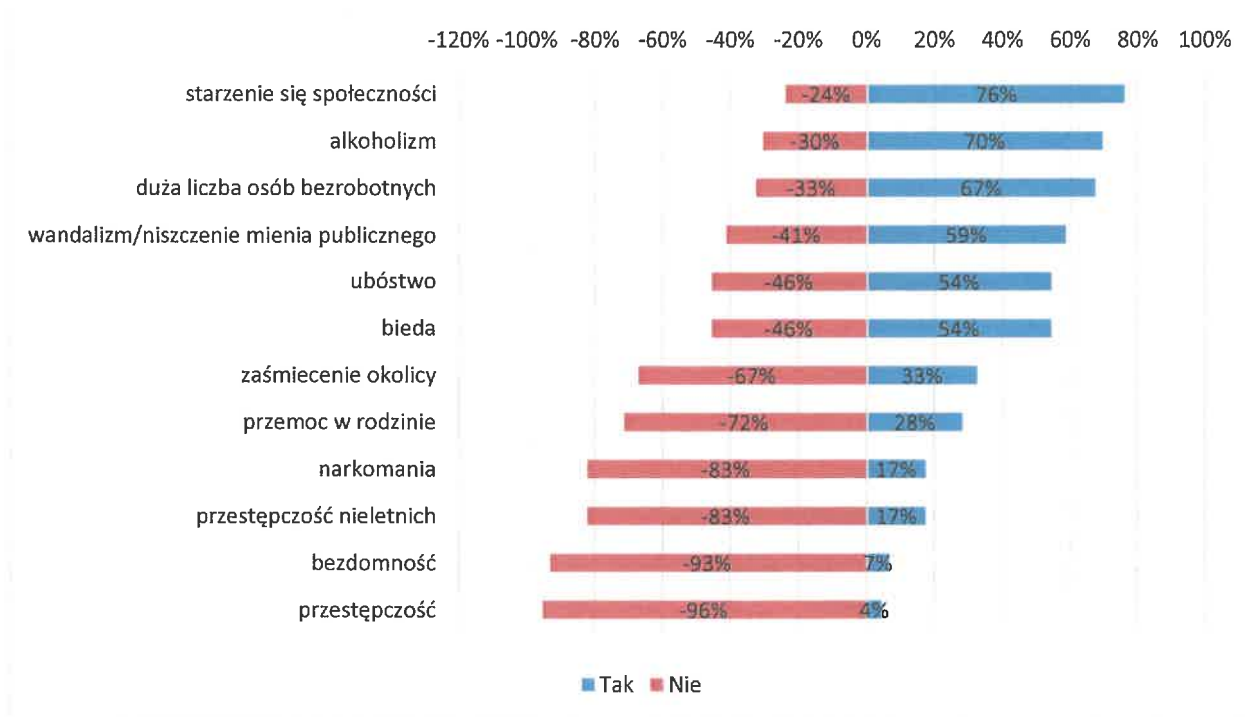

5. Ubóstwo - 9% głosów netto.

6. Bieda - 9% głosów netto.

W przypadku pozostałych pozycji, większość respondentów wskazywała częściej, że dany problem nie dotyczy gminy niż, że jej dotyczy.

Wykres 9: Problemy społeczne w istotny sposób dotyczące Gminy Sępólno

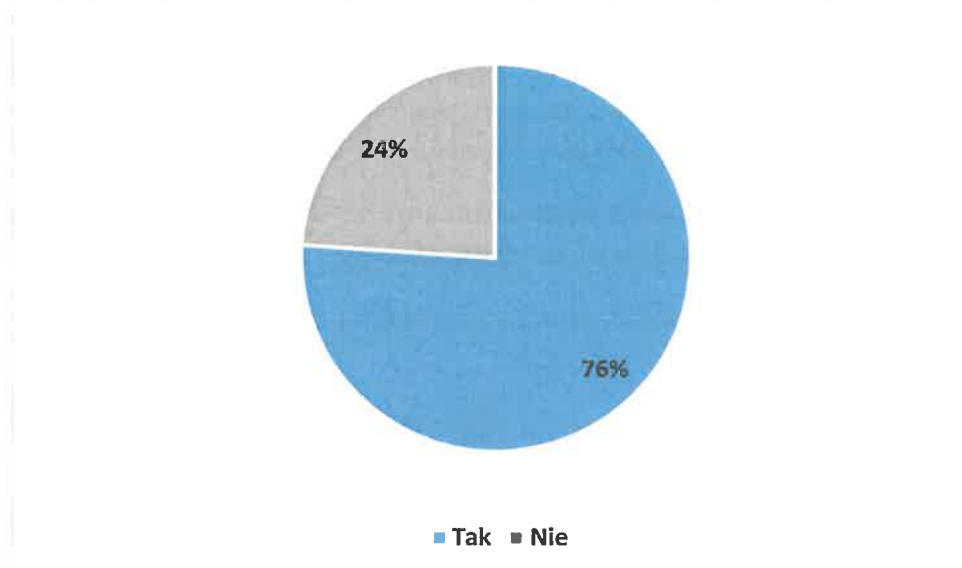
Źródło: opracowanie własne.

Praca i możliwości zatrudnienia

Pomimo dużej stopy bezrobocia występującej na terenie Gminy Sępólno zdecydowana większość, bo aż 76% badanych deklarowało, że w momencie przeprowadzania badania posiadają pracę, bądź są osobą prowadzącą działalność gospodarczą. Pozostałe 24% stanowiły osoby, które nie zadeklarowały się jako pracujące. Należy zwrócić uwagę, że brak takiej deklaracji, nie jest równoznaczny z automatycznym uznaniem tych osób za bezrobotne.

Wykres 10: Deklaracja statusu zatrudnienia [%]

Źródło: opracowanie własne, n=46

Podczas oceny poszczególnych elementów związanych z rynkiem pracy, po raz kolejny mieszkańcy wskazali, że najpilniejszym problem dla nich do rozwiązania jest poprawa sytuacji w sferze zatrudnienia. Większość przyznanych ocen była negatywna lub ewentualnie neutralna. Zaledwie 8% ankietowanych oceniło pozytywnie możliwość znalezienia zatrudnienia, podczas gdy 17% oceniło to źle a 54% bardzo źle, co w sumie daje 72% ocen negatywnych. W tej sytuacji dosyć oczywistym wydaje się wynik uzyskany przy ocenach wysokości zarobków, który jest na takim samym poziomie jak możliwość znalezienia zatrudnienia tj. w sumie 72% ocen negatywnych. Różni się on jedynie bardziej równomiernie rozłożonymi proporcjami - 35% „źle” i 37% „bardzo źle”. Poziom ocen kolejnej kwestii dotyczącej znalezienia „dobrej” pracy jest już tylko konsekwencją problemów wynikających z przyczyn, dla których tak źle oceniono dwa poprzednie zagadnienia. Skoro w ogóle trudno znaleźć pracę, to tym bardziej trudno znaleźć tą tzw.: „dobłą”. Tu poziom ocen odzwierciedla ten stan rzeczy - 83% ocen negatywnych, żadnej oceny na poziomie „dobrze” i tylko 2% ankietowanych ocenia taką możliwość na „bardzo dobrze”.

Na tym tle interesująco wygląda wynik ocen dotyczący możliwości pozyskania pracowników - przy tak dużym zapotrzebowaniu na miejsca pracy, należałoby oczekiwać wysokiego odsetka ocen pozytywnych odnośnie tego zagadnienia, jednak uzyskany wynik tego nie potwierdzenia. Suma pozytywnych ocen wynosi zaledwie 22% (7% „bardzo dobrze” i 15% „dobrze”) i jest niższa od sumy ocen negatywnych wynoszących odpowiednio 30% „źle” i 15% „bardzo źle”, co daje razem 45% ocen negatywnych - prawie dwa razy więcej niż pozytywnych. Duży odsetek ankietowanych (33%) ocenił ten aspekt neutralnie.

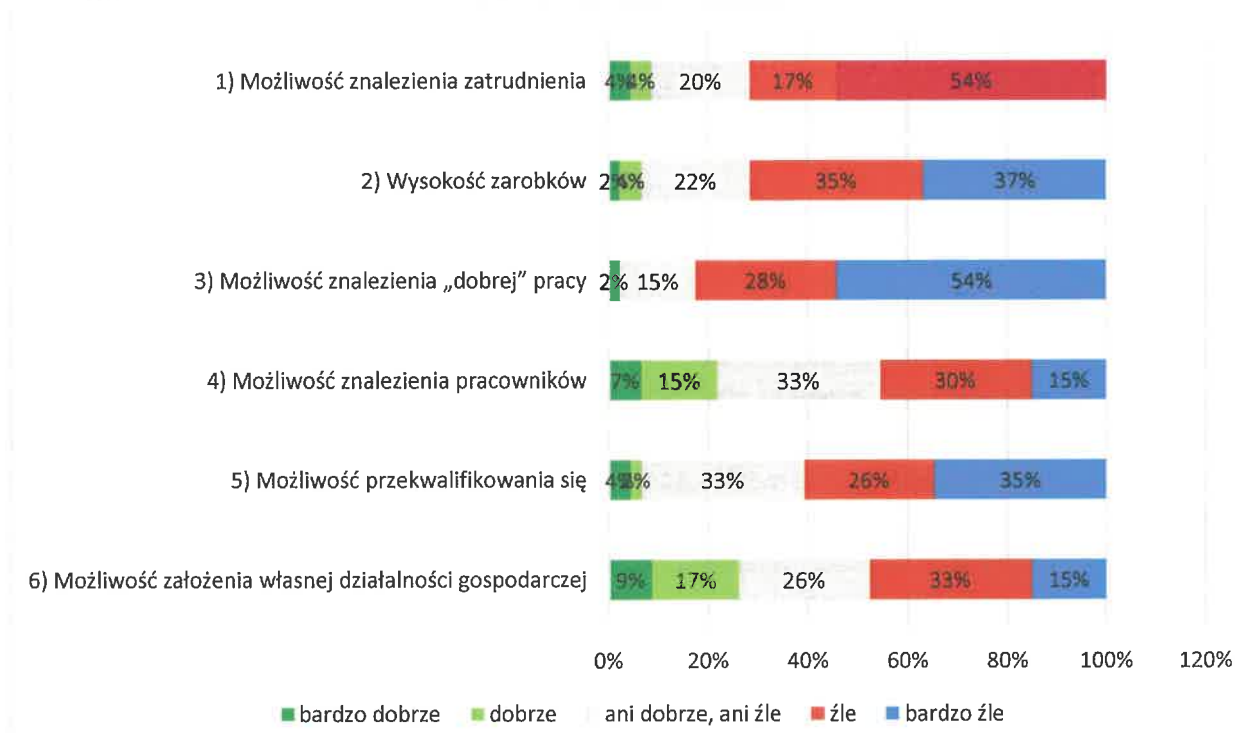
Pokazuje to istnienie dużej luki na lokalnym rynku pracy - z jednej strony istnieć duże zapotrzebowanie na miejsca pracy, a z drugiej pracodawcy mają kłopoty z możliwością pozyskania pracowników. Wydaje się uzasadnione dokładniejsze i bardziej pogłębione zbadanie przyczyn występowania tego zjawiska w celu ustalenia jego przyczyn. Być może ma na to wpływ brak na lokalnym rynku pracy pracowników o

odpowiednich kwalifikacjach dopasowanych do oczekiwań i potrzeb pracodawców. Likwidacja tej luki oraz poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy powinny być jednym z priorytetowych zadań w dalszym rozwoju Gminy. Można to uczynić np. przez umożliwienie mieszkańcom przekwalifikowania się z czym według uzyskanych ocen też jest w tej chwili problem. Obecnie pozytywnie uzyskanie takiej możliwości na terenie Gminy ocenia jedynie 6% badanych, 33% neutralnie, 26% źle, a kolejne 35% bardzo źle.

Trochę większym optymizmem napawają wyniki dotyczące możliwości założenia własnej działalności gospodarczej. 26% to suma ocen pozytywnych, 26% neutralnych i 48% negatywnych.

Wykres 11: Ocena poszczególnych elementów związanych z rynkiem pracy [%]

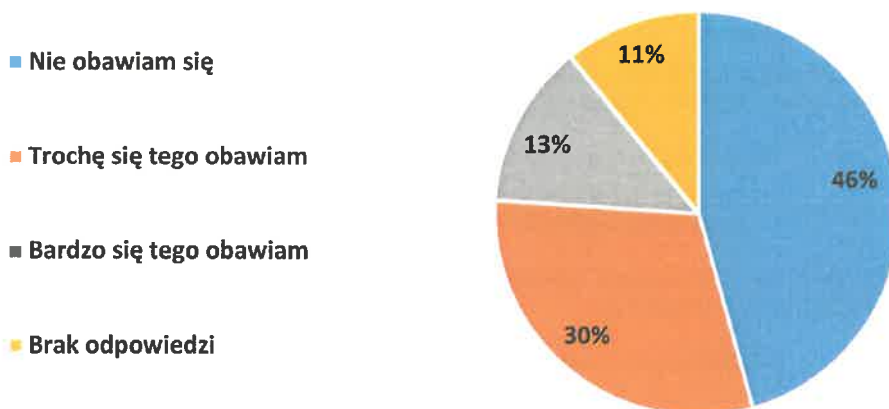

Źródło: opracowanie własne, n=46

Również kwestia dotycząca ewentualnej obawy związanej z możliwością utraty pracy zdaje się wskazywać na dosyć stabilną sytuację na rynku pracy, która mimo, że daleka od dobrej to raczej się nie pogarsza. Prawie połowa ankietowanych (46%) nie obawia się utraty pracy, a kolejne 30% czuje jedynie lekką obawę. Jedynie 13% wykazało silną obawę o przyszłość swojego zatrudnienia. 11% nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie, co w dużej mierze wynikało z faktu, że ich nie dotyczyło (emerycie/renciści, uczniowie, gospodynie domowe).

Wykres 12: Ewentualne poczucie zagrożenia utratą pracy [%]

Źródło: opracowanie własne, n=46

Badanie pokazuje, że mieszkańcy Gminy Sępólno wykazują pro-aktywną i przedsiębiorczą postawę w przypadku hipotetycznej utraty pracy. Tylko 4% wskazało zarejestrowanie się jako bezrobotny. Pozostała część respondentów podjęłaby aktywne działania zmierzające do zmiany takiej sytuacji przy czym większość 28% deklaruje zmianę zawodu, 17% wyjazd z miejscowości w celu poszukiwania pracy. 13% deklaruje podjęcie pracy poniżej kwalifikacji i taki sam odsetek ankietowanych widzi rozwiązanie w postaci poszukiwania pracy za granicą. Dosyć spora grupa badanych (11%) myślałaby w takiej sytuacji o założeniu własnej działalności gospodarczej.

Wykres 13: Co zrobił(a)by Pan(i), gdyby utracił(a) Pan(i) pracę? [%]

Źródło: opracowanie własne, n=46

Podsumowanie

Pomimo, że w badaniu wzięła udział dość nieliczna próba 46 osób oraz jej przekrój demograficzny ze względu na charakter badania nie odzwierciedla w pełni rzeczywistej demografii Gminy Sępólno, to jednak uzyskane wyniki pozwalają wyciągnąć kilka interesujących wniosków.

Przede wszystkim na pierwszy plan wysuwają się dwie podstawowe kwestie do rozwiązania czyli dostępność miejsc pracy wraz z luką zatrudnienia oraz wykluczenie komunikacyjne związane częściowo ze złym stanem dróg, ale również z brakiem dogodnych połączeń z większymi ośrodkami miejskimi w województwie. Równie uciążliwy dla mieszkańców jest brak infrastruktury gastronomicznej i rekreacyjno-sportowej oraz placów zabaw dla dzieci. Z drugiej strony doceniany jest spokój i cisza jaką zapewnia lokalizacja Gminy oraz duże walory przyrodnicze otaczającej przyrody, w tym płynącej w pobliżu rzeki. Wielu mieszkańców w tym widzi główny walor i podstawową zaletę życia w Gminie Sępólno. W kontekście tych wyników warto tworzyć w Gminie przyjazne warunki do wykorzystania zasobów naturalnych do rozwoju turystyki kwalifikowanej. Bogactwo dziedzictwa przyrodniczego (choćby przebiegający przez gminę trasy kajakowe, rowerowe) oraz dobry stan środowiska to bardzo ważne atuty umożliwiające zintensyfikowanie ruchu turystycznego, a tym samym zwiększenie liczby podmiotów działających na rzecz obsługi ruchu turystycznego przyczyniając się do rozwoju lokalnego rynku pracy, awansu cywilizacyjnego mieszkańców ponieważ stworzenie miejsca atrakcyjnego turystycznie wymaga również zniwelowania wszystkich braków cywilizacyjnych poprzez inwestycję w infrastrukturę. Dodatkowo uzupełnienie oferty poprzez stworzenie miejsc rekreacji,

sportu i czasu wolnego na terenie poszczególnych sołectw, przyczyni się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej realizując jednocześnie aspiracje życiowe lokalnej społeczności.

Poczucie bezpieczeństwa ogólnego, ale również wnikającego z pewnością utrzymania zatrudnienia jest na dość dobrym i wysokim poziomie. Mieszkańcy cechują się pro-aktywną i elastyczną postawą jeśli chodzi o zatrudnienie. W większości przypadków są gotowi się przekwalifikować, zmienić zawód czy też szukać pracy poza granicą zarówno swojej miejscowości jak i kraju. Wielu jest gotowych założyć swoją własną działalność gospodarczą, a inni przyjąć pracę poniżej swoich kwalifikacji. Czynniki te powinny pozytywnie wpłynąć na działania związane z aktywizacją lokalnej społeczności ukierunkowaną na wzrost przedsiębiorczości.

Spora rozbieżność panuje w poglądach na to jakie inwestycje są konieczne do przeprowadzenia w Gminie, niemniej i tu udaje się znaleźć potencjalne inwestycje, które będą budzić najmniejsze kontrowersje i mogą być punktem wyjścia do uzyskania konsensusu. W kwestii pozostałych, właściwa polityka informacyjno-edukacyjna podnosząca świadomość lokalnej społeczności odnośnie celów i zalet takich działań inwestycyjnych oraz szans jakie one tworzą dla dalszego rozwoju Gminy Sępólno zgodnie z przyjętą Strategią Rozwoju, powinna podnieść poziom akceptacji dla takich przedsięwzięć wśród lokalnej społeczności.

Załącznik nr 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Sępólno

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi integralną część strategii rozwoju gminy. Podstawę jego sporządzenia stanowi art. 10 e ust. 3 pkt 4. ustawy o samorządzie gminnym.

Niniejszy model uwzględnia misję i wizję rozwoju Sępólna, biorąc pod uwagę istniejące uwarunkowania, efekty dotychczasowych procesów zachodzących w przestrzeni oraz jako zasadę przyjmując ciągłość polityki przestrzennej, określonej w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno”⁸.

1. ANALIZA KLUCZOWYCH UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH GMINY SĘPÓLNO

Gmina Sępólno położona jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Na tle województwa, Sępólno jest gminą miejsko-wiejską o średniej wielkości, o powierzchni **246,38 km²**. Niniejszy model uwzględnia istniejące uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, mając na uwadze jego misję i wizję rozwoju, w perspektywie obowiązywania niniejszej strategii.

1.1. Uwarunkowania historyczne

Gmina Sępólno położona jest w historycznych Prusach Dolnych, na terenie Barcji. Pierwsze wzmianki o osadzie pojawiają się w dokumentach z XIII wieku. Prawa miejskie Sępólno uzyskał w 1351r.

W czasie wojny trzynastoletniej miasto walczyło przeciw Krzyżakom. Po pokoju toruńskim w 1466 r. pozostało w granicach lennych Prus Zakonnych. W XVI i XVII rozwinęło się dzięki położeniu na szlaku handlowym między Warszawą a Królewcem. Po utworzeniu Królestwa Pruskiego w 1701 roku Sępólno straciło na znaczeniu.

Dzięki żyznym glebom, okolice Sępólna to historycznie rejon wielkich posiadłości ziemskich, stąd w gminie liczne pozostałości założeń parkowo - pałacowych i folwarcznych oraz, charakterystyczny dla wielkoobszarowego rolnictwa, malowniczy, otwarty krajobraz.

W 1945 r. prawie 80% miasta zostało zniszczone przez wojska radzieckie.

Najcenniejsze obiekty historyczne w Sępólnie to układ urbanistyczny średniowiecznego miasta, zachowane mury obronne i baszta, XIV- wieczny kościół z zespołem sakralnym, cenne stanowiska archeologiczne (nawarstwienia kulturowe średniowiecznego miasta i grodzisko średniowieczne).

⁸ „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno” przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Sępólnie Nr XX/127/05 z 28 kwietnia 2005r., opracowanie ARCADIS Ekokonrem Sp. z o.o., 2005,

Ciekawy jest też zwarty kompleks budynków infrastrukturalnych z wieżą ciśnień, z architekturą charakterystyczną dla budynków przemysłowych początku XX w. Na terenie gminy wyróżniające się zabytki to: grekokatolicka cerkiew w Oстрым Bardzie, pałace w Judytach i Masunach, kościoły we Lwowcu, Lipicy, Dziętrzychowie. Ponadto w gminie licznie występują zabytkowe zespoły folwarczne, zabytkowe parki, aleje i założenia ogrodowe.

1.2. Uwarunkowania przyrodnicze.

Pod względem fizjograficznym Gmina położona jest w obszarze Niziny Sępolskiej, regionie będącej częścią makroregionu Niziny Staropruskiej. Przeważa tu krajobraz równinny z dolinami rzeczny. Prawie 75% terenów jest użytkowane rolniczo, co wiąże się z dużą ilością gleb wysokich klas bonitacyjnych. Tereny leśne to tylko ok. 19% powierzchni⁹. Gmina obfituje w ciek wodne: najważniejszą rzeką jest Łyna, przecinająca ją w środkowej części i wpadająca do Pregoty na terenie Rosji, a także jej dopływ - Guber. Liczne mniejsze ciek to: Pisa, Borycka Struga, Smolarska Struga, Szczurkowska Młynówka, Mamlak. Wzdłuż obu rzek, Łyny i Guber, występują tereny zagrożenia powodziowego. Obok terenów zalewowych, sposób zainwestowania i rozwój przestrzenny gminy warunkują także obowiązujące formy ochrony przyrody. Są to: obszary Natura 2000 Ostoja Warmińska i Natura 2000 Torfowiska Źródłkowe koło Łabędnika, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber oraz 22 pomniki przyrody.

W gminie występują znaczne zasoby udokumentowanych złóż kredy i gytii oraz towarzyszące im torfy¹⁰.

1.1. Sieć osadnicza, wewnętrzne i zewnętrzne powiązania funkcjonalno-przestrzenne

Sępólno to gmina miejsko-wiejska o powierzchni 246,38 km², położona w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie bartoszyckim. Północna granica gminy pokrywa się z granicą państwa i Unii Europejskiej. Sąsiednie gminy to: od zachodu Bartoszyce, od południowego wschodu Korsze, od wschodu Barciany (obie w powiecie kętrzyńskim).

Na terenie gminy, oprócz miasta Sępólna, zlokalizowane są 53 miejscowości, w tym 24 wsie (pozostałe to osady i kolonie)¹¹. Główny ośrodek gminny to położony centralnie Sępólno. Zgodnie ze Studium, jako ośrodki pomocnicze typuje się miejscowości Wiatrowiec, Dziętrzychowo i Liski. W gminie są 24 wsie sołeckie. Niniejszy model utrzymuje istniejącą strukturę osadniczą.

Gmina Sępólno leży poza głównymi korytarzami powiązań funkcjonalno-przestrzennych województwa (Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, mapa nr 38 - model struktury funkcjonalno- przestrzennej) i jest słabo skomunikowana. Poza niewielkim fragmentem drogi

⁹ Główny Urząd Statystyczny

¹⁰ „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólna” przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Sępólnie Nr XX/127/05 z 28 kwietnia 2005r., opracowanie ARCADIS Ekokonrem Sp. z o.o., 2005, Tom I Uwarunkowania,

¹¹ Główny Urząd Statystyczny

wojewódzkiej nr 512, prowadzącej z Bartoszcza do Szczurkowa, główny system powiązań komunikacyjnych tworzą drogi powiatowe. Na układ kolejowy w mieście i gminie Sępólno składa się jedynie II rzędna linia kolejowa nr 38 Białystok - Głomno. Na terenie gminy znajdują się 2 stacje kolejowe: w Wiatrowcu i Różynie.

Dość dobrze rozwinięta jest sieć szlaków rowerowych. Przez gminę biegnie Wschodni szlak rowerowy Green Velo, połączony z licznymi szlakami tematycznymi, związanymi z doliną Łyny, pograniczem, siedliskami bociana białego.

2. UWARUNKOWANIA I USTALENIA PRZESTRZENNE WYNIKAJĄCE Z NADRZĘDNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Dokumentami przedstawiającymi ramy rozwoju polityki regionalnej, w tym dotyczącej polityki przestrzennej są:

2.1. „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)” z 14 lutego 2017r.

Przedmiotem ww. strategii jest nowy model rozwoju regionalnego Polski, który ma być społecznie i terytorialnie zrównoważony. W tym celu przewidziane jest wspomaganie obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły funkcje społeczno-gospodarcze.

Sępólno jest gminą wskazaną w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją. W ramach rozwoju obszarów wiejskich, SOR zakłada aktywizację takich obszarów. Założenia niniejszego modelu wpisują się w ten cel.

2.2. „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030” z 17 września 2019r.

KSRR 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) i przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd i samorządy.

Kierunki działań w wymiarze funkcjonalno-przestrzennym, przedstawione w niniejszym modelu wpisują się przede wszystkim w

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, a w tym :

- wzmocnienie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo, poprzez tworzenie warunków do dalszego rozwoju konkurencyjnej gospodarki we wschodniej Polsce i wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją,
- przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,
- rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,

oraz w

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych :

- poprzez innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

2.3. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego”, przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018r.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, Sępólno oznaczony jest jako ośrodek lokalny, położony w Strefie nr I, określonej jako *obszar, który wyróżnia znaczący udział powierzchni rolnych, w tym o wysokich wartościach dla produkcji rolniczej oraz nieznacznym udziałem kompleksów leśnych i wód powierzchniowych*¹². Gmina położona jest poza głównymi i uzupełniającymi korytarzami powiązań funkcjonalno-przestrzennych województwa (mapa nr 38 w pzp w-m).

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego określono osiem obszarów funkcjonalnych, w tym cztery o znaczeniu ponadregionalnym oraz cztery o znaczeniu regionalnym.

Sępólno położony jest w Przygranicznym Obszarze Funkcjonalnym o znaczeniu ponadregionalnym. W obszarze wyróżniają się 4 strefy. Gmina Sępólno leży w strefie o charakterze rolniczym, w centralnej i północno-zachodniej części OF, z wysokim udziałem gruntów rolnych oraz występowaniem gleb o wysokiej przydatności rolniczej. Obszar charakteryzuje się słabym rozwojem gospodarczym i wysokim bezrobociem.

Niniejszy model wpisuje się przede wszystkim w następujące działania, przewidziane w planie województwa dla Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego¹³:

- *Kształtowanie powiązań transgranicznych:*
 - *kształtowanie spójnego systemu przejść granicznych poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury granicznej dostosowanej do potrzeb zwiększającego się ruchu granicznego, rzeczne: na rzece Łynie (w Stopkach) i Węgorapie,*
 - *wzmacnianie współpracy transgranicznej w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego poprzez realizację i koordynację działań i projektów zapewniających integrację planowania w obszarze ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury.*
- *Kształtowanie i rozwój sieci osadniczej przez poprawa powiązań funkcjonalnych ośrodków miejskich z obszarami otaczającymi:*
 - *dążenie do współpracy małych i średnich miast w celu poprawy jakości życia zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju w ramach powiązań sieciowych (m.in. Międzynarodowa Sieć Miast Cittaslow),*
 - *prowadzenie działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych (poprzemysłowych, powojennych, popegeerowskich),*

¹² „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego”, przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018, opracowanie WMBPP, str. 31,

¹³ Tamże, str. 214 ,

- restrukturyzację obszarów wiejskich wymagających wsparcia, w tym obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, na których następuje koncentracja problemów społecznych, ekonomicznych bądź społeczno-ekonomicznych, posiadających słaby dostęp do dóbr i usług podstawowych oraz o słabej dostępności komunikacyjnej.
- *Rozwój sfery gospodarczej i turystycznej z uwzględnieniem aspektu współpracy transgranicznej:*
 - wspieranie procesów rozwojowych na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, depopulacją, wykluczeniem społecznym oraz wysokim bezrobociem,
 - rozwój i kreowanie produktów turystycznych w oparciu o istniejące walory i zasoby, w tym wykorzystanie marek i produktów regionu (Sieć Miast Cittaslow,, Green Velo itp.),
 - wykorzystanie potencjału rozwojowego, jakim jest położenie w sąsiedztwie Obwodu Królewieckiego poprzez współpracę transgraniczną oraz tworzenie oferty turystycznej, wypoczynkowej i uzdrowiskowej dla obcokrajowców,
 - wspieranie działań zwiększających produktywność działalności rolniczej na obszarach z dominującą funkcją rolniczą, stworzenie warunków do wielofunkcyjnego rozwoju wsi, wspieranie rolnictwa ekologicznego (w szczególności na obszarach o wysokim potencjale produkcji rolnej) w ramach inteligentnych specjalizacji województwa (żywność wysokiej jakości),
 - wspieranie obszarów o najmniejszej dostępności do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe w szczególności na terenach wiejskich położonych w znacznych odległościach od miast.
- *Poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury transportowej:*
 - przeciwdziałanie peryferyzacji obszaru poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej do ośrodka wojewódzkiego, w szczególności gmin położonych we wschodniej części obszaru, a także zapewnienie spójnego systemu komunikacyjnego drogowego i kolejowego oraz poprawę dostępności komunikacyjnej wewnątrz Przygranicznego OF (w tym do głównych ośrodków miejskich i turystycznych obszaru).
- *Rozwój infrastruktury technicznej.*

2.4. „Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”

Celem głównym Strategii województwa jest spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Cele strategiczne nawiązują do celu głównego i są to: kompetencje przyszłości, inteligentną produktywność, kreatywna aktywność oraz mocne fundamenty.

Ponadto Strategia wyznacza 10 Obszarów strategicznej interwencji. Gmina miejsko-wiejska Sępólno objęta jest OSI Obszary marginalizacji, a miasto Sępólno - OSI Miasta CITTASLOW.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wpisuje się przede wszystkim w następujące, głównie odnoszące się do wymiaru przestrzennego, efekty interwencji dla OSI Miasta CITTASLOW:

- korzystne warunki dla włączenia społecznego - poprzez rozwój usług w tym publicznych, kreowanie Sępólna jako centrum usługowego obsługujące mieszkańców i turystów, poprawę jakości życia,

- wysoki udział odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym - m.in. poprzez zapisy dotyczące budowy elektrowni wodnej,
- wysoka jakość środowiska przyrodniczego - uzyskana poprzez ochronę bioróżnorodności, zapisy dotyczące ochrony środowiska oraz wprowadzenie zalesień na terenie gminy,

Dla OSI Obszary marginalizacji model wspiera następujące cele:

- dobrą dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości - poprzez rozwój usług publicznych i komercyjnych w Sępólnie, poprawę jakości dróg,
- odnowienie funkcji obszarów zdegradowanych - poprzez rehabilitację zdegradowanych terenów przemysłowych i związanych z rolnictwem, w tym zabytkowych folwarków i terenów po PGR-ach, nowe miejsca pracy na rewitalizowanych terenach,
- włączenie w inteligentne specjalizacje regionu - poprzez rozwój produkcji rolno-spożywczej, opartej na glebach wysokiej jakości i rolniczych tradycjach regionu, żywność wysokiej jakości,
- uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej - poprzez budowę uzbrojenie terenu, remonty dróg,
- satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna - poprzez poprawę infrastruktury drogowej,
- przełamana peryferyjność przygraniczna - poprzez rozwój turystyki oparty na walorach przyrodniczych i kulturowych (międzynarodowy szlak wodny na Łynie, sieć ścieżek rowerowych, zabytki, hodowla koni),
- wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko - poprzez rozwój produkcji energii opartej o czyste źródła energii i wprowadzane zalesiania,
- wysokiej jakości środowisko przyrodnicze - j.w. oraz ograniczenia związane z występowaniem form ochrony przyrody.

Poprzez działania na rzecz pięciu ostatnich wymienionych efektów interwencji, model wpisuje się zwłaszcza w cel „Mocne fundamenty”. Osiągnięcie celu „Inteligentna produktywność” wspierane jest natomiast poprzez tworzenie nowych obszarów rozwojowych w gminie, przygotowania infrastruktury technicznej na terenach inwestycyjnych, oferowanie nowych i nowatorskie produktów, w tym turystycznych, przy zachowaniu walorów przyrodniczych regionu. Cel „Kompetencje przyszłości” realizowany jest poprzez dobrą dostępność do usług publicznych wysokiej jakości i odnowienie funkcji obszarów zdegradowanych, „Kreatywna aktywność” przez rozwinięcie funkcji Sępólna, w tym jako lokalnego ośrodka kultury i ochrony zdrowia, co stwarza korzystne warunki do włączenia społecznego.

2.5. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno”

Założenia niniejszego modelu utrzymują ustalenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno*, będącego bazą dla dalszych decyzji dotyczących polityki przestrzennej w mieście i gminie.

3. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

3.1 Kierunki rozwoju miasta i gminy Sępólno¹⁴

W modelu brane są pod uwagę główne problemy oraz uwarunkowania gminy i ich przełożenie na wymiar przestrzenny. Proponowane działania i kierunki rozwoju opierają się na „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno”, gdzie m.in. zakłada się rozwój funkcji przemysłowo-składowej oraz rewitalizację obszarów zdewastowanych. Częściowo oba te cele są powiązane, ponieważ w pierwszej kolejności sugeruje się lokalizowanie tego rodzaju funkcji na istniejących, zdewastowanych terenach poprodukcyjnych. Z ww. założeniami związana jest wytyczna, jaką jest zapobieganie nadmiernej ekspansji zabudowy poza jednostki osadnicze i tereny już zurbanizowane. W tym celu powinny być wykorzystane m.in. historyczne układy ruralistyczne (jak zespoły folwarczne) i zabudowania byłych PGR-ów, wymagające rewitalizacji.

Według Studium, elementami wspomagającymi rozwój gospodarki są zasoby kulturowe i przyrodnicze gminy, co pozwala wiązać jej przyszłość z różnymi formami turystyki. Szczególnej uwagi i staranności, wymaga zagospodarowanie rzek Łyny i Guber oraz ich brzegów jako szlaku wodnego, ponieważ jest to jeden z głównych atutów turystycznych gminy, a ich walory krajobrazowe są łatwe do utracenia. Do rozwoju turystyki przyczyni się także rewaloryzacja zabytkowych obiektów znajdujących się na terenie gminy i miasta. Poza tym, zarówno w mieście jak i w gminie należy zabezpieczyć miejsca pod trasy rowerowe i ich zaplecze -drugą formę turystyki, która ma w gminie duży potencjał, związany ze szlakiem Green Velo, łączącym województwa wschodniej Polski .

Zwraca się także uwagę na specyficzne uwarunkowania gminy, jakim jest położenie przy granicy państwa (obecnie - także przy granicy Unii Europejskiej i Strefy Schengen) oraz występowanie na jej terenie jednych z najlepszych gleb w województwie. Te elementy generują ograniczenia jeśli chodzi o inwestycje, ale mogą być wykorzystane do stworzenia nowych możliwości rozwojowych. Jednym z nich są nowe przyłącza graniczne, wraz z zapleczem.

Oprócz rolnictwa i różnych form turystyki, na terenie gminy się zakłada się rozwój małych i średnich przedsiębiorstw o niskiej uciążliwości dla środowiska, a podstawowa gałąź przemysłu to przetwórstwo rolno-spożywcze. Koncentracja funkcji przemysłowo-składowych lokalizowana jest w Sępólnie i Wiatrowcu. Występujące w gminie złoża kredy jeziornej i gytii pozwalają także planować rozwój wydobycia kopalin.

W gminie należy zachować obecną strukturę krajobrazu rolniczego, cenną tak pod względem środowiskowym (zachowanie zadrzewień, oczek wodnych, podmokłości itp.) jak i kulturowym

¹⁴Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno” przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Sępólnie Nr XX/127/05 z 28 kwietnia 2005r., opracowanie ARCADIS Ekokonrem Sp. z o.o., 2005.

(krajobraz wsi warmińskiej). Ponadto ustala się zwiększenie lesistości gminy, przeznaczając na ten cel gleby słabszych klas.

Jedną z kluczowych wytycznych jest poprawa uzbrojenia miasta Sępólno i pozostałych miejscowości gminy: wyposażenia w media, rozwój komunikacji drogowej i kolejowej, inwestowanie w odnawialne źródła energii.

3.1. OBSZARY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE MIASTA SĘPOPOL

Na podstawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno”¹⁵ przyjmuje się następujące obszary funkcjonalno-przestrzenne w mieście:

- **A** obszar rozwoju funkcji produkcyjnych,
- **B** obszar rewitalizacji struktury miejskiej,
- **C** obszar utrzymania i umiarkowanego rozwoju funkcji mieszkaniowej,
- **D** obszar zachowania dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania terenu.

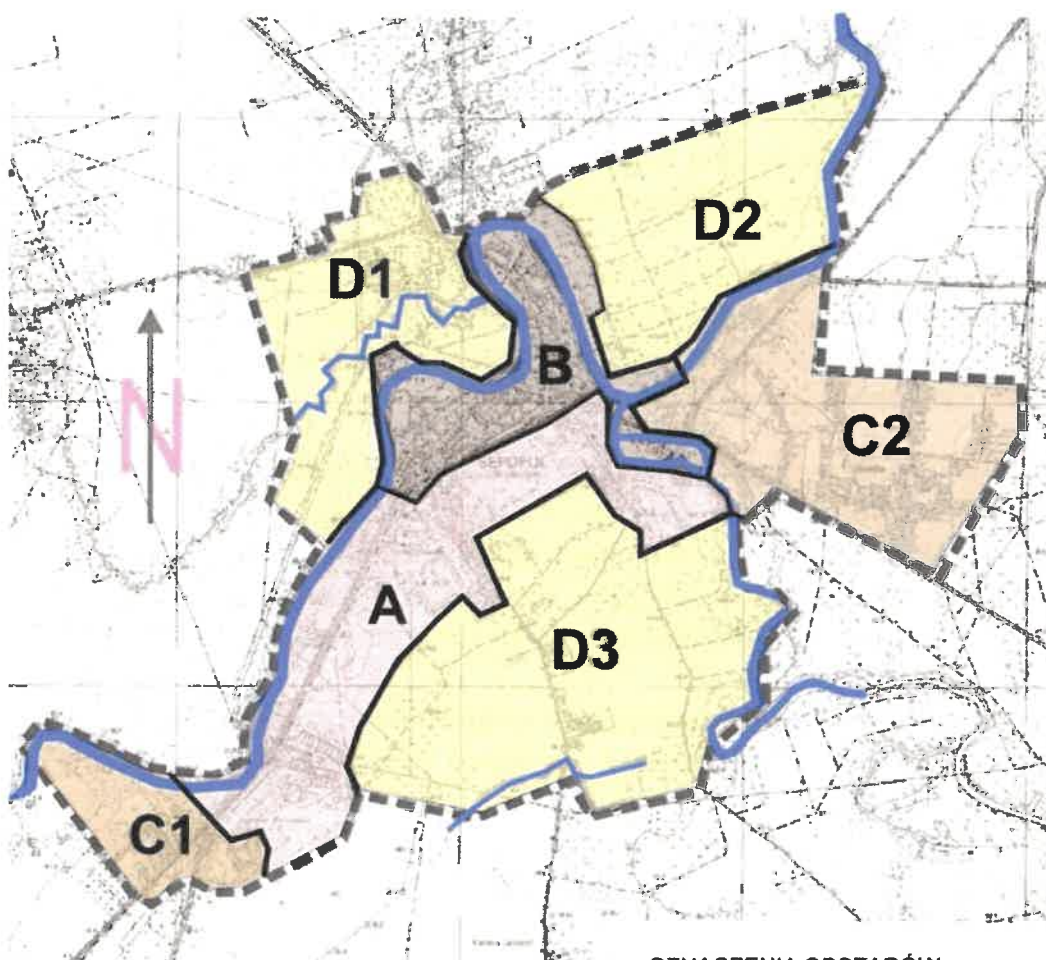
Podział na obszary ma charakter schematu. Nie wyklucza się lokalizacji na obszarach funkcji innych niż wiodące.

¹⁵Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno” przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Sępólnie Nr XX/127/05 z 28 kwietnia 2005r., opracowanie ARCADIS Ekokonrem Sp. z o.o., 2005.

OBSZARY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE MIASTA

SĘPOLNO – MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ – MAPA NR 1

OZNACZENIA OBSZARÓW:

POZOSTAŁE OZNACZENIA:

- rzeki
- granica miasta

- **A** Obszar rozwoju funkcji produkcyjnych
- **B** Obszar rewitalizacji struktury miejskiej
- **C** Obszar utrzymania i umiarkowanego rozwoju funkcji mieszkaniowej
- **D** Obszar zachowania dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania terenu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno

3.2.1.A- obszar rozwoju funkcji produkcyjnych

Charakterystyka obszaru i kierunki interwencji

W związku z koniecznością generowania miejsc pracy w mieście, niezbędne było wyznaczenie terenów przeznaczonych pod funkcje produkcyjną i magazynowo-składową. Obszar A wyznaczono na terenach historycznie związanych z funkcją produkcyjną, z pozostałościami zabudowy m.in. po istniejącej tu roszarni lnu. Ustalono funkcje wpisując się w cel, jakim jest zagospodarowanie zdewastowanych terenów wymagających rewitalizacji oraz lokalizowanie zabudowy na terenach już zurbanizowanych.

Zdegradowane tereny poprodukcyjne można uznać za obszary wymagające przekształceń, w celu poprawy konkurencyjności oraz wizerunku miasta.

Delimitacja obszaru A w dużej mierze związana jest z istniejącymi zabudowaniami poprodukcyjnymi, oraz istniejącym uzbrojeniem, jednak jej położenie wzdłuż Łyny, Gubry i terenów nadrzecznych, a w części północno-wschodniej w sąsiedztwie Starego Miasta, wymaga kształtowania formy zabudowy oraz jej funkcji z poszanowaniem otoczenia.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej :

- uciążliwość funkcji ma się zamknąć w granicach terenu inwestycji,
- maksymalną wysokość nowej zabudowy należy dostosować do skali miasta, zwłaszcza między Łyną a aleją Wojska Polskiego oraz w sąsiedztwie Starego Miasta, zabudowę należy dostosować do otaczającego krajobrazu - z zastosowaniem dachów stromych i wysokością nowych budynków do 2 kondygnacji,
- zagospodarowanie terenu należy projektować z uwzględnieniem pasów zieleni izolacyjnej - między zabudową produkcyjną i składową a zabudową mieszkaniową i publicznymi ciągami komunikacyjnymi,
- istniejącą zielenią, a zwłaszcza aleje drzew i roślinność nadrzeczną wkomponować w zagospodarowanie terenu,
- wzdłuż rz. Łyny i rz. Gubry należy pozostawić pasy terenu wolne od zabudowy kubaturowej w celu ochrony krajobrazu (przede wszystkim widoku z rzeki i widoku na rzekę) oraz w związku z wymogami obowiązującymi dla terenów zalewowych oraz ustalonych form ochrony przyrody.

3.2.2. B - obszar rewitalizacji struktury miejskiej,

Charakterystyka obszaru i kierunki interwencji

Obszar obejmuje najbardziej charakterystyczną część miasta. Koncentracja zabytków, zachowany historyczny układ przestrzenny i wyjątkowo malownicze położenie w zakolu Łyny to niezaprzeczalne atuty, które powinny służyć do uzyskania reprezentacyjnej i przyjaznej przestrzeni, będące wizytówką Sępólna. Obszar jest predestynowany do utrzymania istniejących oraz lokalizacji nowych publicznych usług niekomercyjnych (oświaty, kultury, administracji, bezpieczeństwa publicznego itp.), a także nieuciążliwych usług komercyjnych do obsługi mieszkańców i przyjezdnych, z naciskiem na lokalizację i rozwój funkcji turystyki. W obszarze B, obok usług występuje zabudowa mieszkaniowa. Ma formę kamienic lub zabudowy jednorodzinnej, a także, zespołu 5-piętrowych budynków wielorodzinnych,

stanowiących wyraźny dysonans z otoczeniem. Większość zabytków wymaga remontów i przywrócenia pierwotnego wyglądu. Główne kierunki działań to rewitalizacja istniejącej zabudowy, wykorzystanie rezerw terenu na nowe inwestycje, przede wszystkim związane z turystyką, ochrona terenów cennych przyrodniczo. Stare Miasto należy uznać za teren wymagający rewitalizacji, szczególnie ważny dla wizerunku miasta.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej :

- renowacja budynków zabytkowych,
- odtwarzanie historycznych pierzei, poprzez uzupełnienia zabudowy z dostosowaniem wysokości, formy, podziałów na elewacjach oraz materiałów wykończeniowych do zachowanej zabudowy zabytkowej,
- docelowa likwidacja zabudowy gospodarczej, substandardowej i dysharmonijnej;
- W miarę możliwości technicznych, dostosowanie formy istniejącej zabudowy do zabytkowego otoczenia - przebudowę elewacji frontowej i zmianę geometrii dachu lub wymianę substancji architektonicznej,
- ochrona widoku na Stare Miasto - w tym od strony rzeki i ul. Długiej,
- rozwój funkcji turystycznej oparty na obsłudze szlaku wodnego, lokalizacja przystani i przystanków wodnych, bazy noclegowej w formie obiektów hotelowych i pola namiotowego,
- rozwój funkcji wypoczynkowej, skoncentrowanej wzdłuż rzeki Łyny i realizowanej w formie otwartych terenów zieleni, z urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi, ciągami pieszymi, punktami widokowymi, kąpieliskami - bez trwałej zabudowy kubaturowej, zapewnienie dojść do rzeki od rynku głównego,
- rozwój usług, w kierunku utworzenia gminnego centrum usługowego,
- ochrona nadbrzeżnych skarp i zieleni w dolinach rzek.

3.2.3C -obszar utrzymania i umiarkowanego rozwoju funkcji mieszkaniowej,

Charakterystyka obszaru i kierunki interwencji

Obszary C wyznaczono w dwóch miejscach, dla których funkcją dominującą jest zabudowa mieszkaniowa o niskiej intensywności. Obszary położone są w częściach miasta najbardziej wysuniętych na wschód oraz na południe. Oba graniczą z Łyną, obszar C2 także z rzeką Guber .

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej :

- funkcja wiodąca to zabudowa mieszkaniowa, realizowana w formie budynków jednorodzinnych wolnostojących i bliźniaczych, siedlisk i istniejącej, adaptowanej zabudowy wielorodzinnej,
- nową zabudowę należy realizować w formie dostosowanej do warmińskiego krajobrazu, poprzez ograniczenie wysokości (dla usług 2 kondygnacje plus trzecia w dachu stromym, dla zabudowy mieszkaniowej 1 kondygnacja plus druga w dachu stromym), zakaz dachów płaskich, duże działki (proponuje się wydzielanie nowych działek dla zabudowy wolnostojącej nie mniejszych niż 1000 m², z ponad 50% powierzchni biologicznie czynnej),
- utrzymuje się użytki rolne,

- utrzymuje się nadrzeczne tereny otwarte, postuluje się zakaz nowej zabudowy kubaturowej w pasie min. 20 m od rzek oraz na skarpach nadrzecznych,
- wzdłuż rzek i kanałów postuluje się organizację parków, kąpielisk, ciągów pieszych, zaplecza dla szlaku wodnego, z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i przepisów obowiązujących dla terenów zalewowych oraz ustalonych form ochrony przyrody.
- proponuje się zakaz zagęszczania zabudowy poprzez wtórne podziały działek budowlanych w rejonach nadrzecznych.

3.2.4 D - obszar zachowania dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania terenu.

Charakterystyka obszaru i kierunki interwencji

Wyznacza się trzy obszary D z funkcją dominującą - rolnictwem. Na obszarze występuje zabudowa zagrodowa i zabudowa związana z produkcją rolną, tereny przemysłowe i cmentarz, tereny ogrodów działkowych - adaptowane. Większość terenów to użytki rolne. W granicach obszarów leżą też tereny nadrzeczne.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej :

- ustala się utrzymanie istniejącej funkcji rolniczej,
- rekomenduje się przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy na obszary użytkowane rolniczo,
- dla terenów nadrzecznych ustala się ochronę zieleni i skarp, wyłączenie z zabudowy kubaturowej, organizację szlaku wodnego,
- dla terenów D1 i D2 ustala się ochronę widoku na Stare Miasto.

3.2.5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej dla całego miasta:

- uciążliwość funkcji ma się zamknąć w granicach działki przewidzianej pod inwestycję,
- realizacja niezbędnych miejsc postojowych do obsługi inwestycji należy przewidzieć w ramach działki inwestycyjnej,
- ochronie podlegają aleje drzew, zwarte kompleksy starodrzewu, zadrzewienia nadwodne,
- ciągi komunikacyjne należy realizować kompleksowo z infrastrukturą techniczną, z zabezpieczeniem rezerwy pod sieć gazową oraz zapewnieniem rezerwy terenu pod lokalizację ścieżek i dróg rowerowych, ponieważ w Sępólnie zbiegają się trasy licznych szlaków rowerowych,
- rekomenduje się projektowanie z uwzględnieniem zmian klimatycznych i rosnących cen paliw kopalnych- tzn. stosowanie źródeł ciepła nie emitujących zanieczyszczeń (energia elektryczna, słoneczna, pompy ciepła) oraz termomodernizację budynków,
- ustala się nakaz uregulowania gospodarki wodno-ściekowej, poprzez podłączenie budynków do sieci wodno-kanalizacyjnej oraz rozbudowę kanalizacji deszczowej,
- rekomenduje się pozostawienie w granicach miasta istniejących terenów rolniczych jako niezabudowanych,

- przestrzenie publiczne należy projektować ze szczególnym uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego, przez co rozumie się zapewnienie dostępności przestrzeni publicznych osobom ze szczególnymi potrzebami,
- rekomenduje się dalsze działania poprawiające wizerunek i promocję miasta w ramach miasta zrzeszonego w Cittaslow.

3.3 STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY SĘPOLNO¹⁶

Uwarunkowania rozwojowe na terenie gminy mają różny charakter w jej poszczególnych częściach. Na podstawie Studium, przyjmuje się podział na 3 strefy o odmiennych profilach funkcjonalnych i rozwojowych:

- A strefa rozwoju turystyki i energetyki wodnej,
- B strefa rozwoju rolnictwa i wielokierunkowego rozwoju funkcji turystycznej,
- C strefa rozwoju rolnictwa i funkcji produkcyjnych oraz umiarkowanego rozwoju agroturystyki.

3.3.1A - strefa rozwoju turystyki i energetyki wodnej

Charakterystyka obszaru i kierunki interwencji

Obszar stanowi pas obejmujący rzekę Łynę i tereny sąsiednie. Jest to teren o stosunkowo najłagodniejszych glebach w gminie, za to szczególnie predestynowany do rozwoju różnych form turystyki. Rzeką Łyną to międzynarodowy szlak wodny i potencjalna możliwość lokalizowania funkcji rekreacyjnych. Występują tu największe i najcenniejsze kompleksy leśne w gminie oraz liczne obiekty cenne kulturowo.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- ustalenie funkcji turystycznej jako dominującej i jej rozwój, planowany w oparciu o międzynarodowy szlak wodny na Łynie,
- związana z powyższym budowa wodnego przejścia granicznego w Stopkach oraz przystani i przystanków wodnych wraz z zapleczem noclegowym o zróżnicowanym charakterze,
- rozwój osadnictwa o funkcji turystycznej i rekreacyjnej oraz dostosowywanie istniejących obiektów, w tym zabytkowych do takich funkcji, uzupełnienie funkcji rolnej o agroturystykę
- zalesienia wprowadzone na słabych glebach,
- wprowadzenie funkcji produkcji elektrycznej ze źródeł odnawialnych, z możliwością lokalizacji elektrowni wodnych,
- umiarkowany rozwój funkcji mieszkaniowej, lokalizowanej głównie jako uzupełniająca w granicach jednostek osadniczych.

¹⁶Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno" przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Sępólnie Nr XX/127/05 z 28 kwietnia 2005r., opracowanie ARCADIS Ekokonrem Sp. z o.o., 2005.

3.3.2B - strefa rozwoju rolnictwa i wielokierunkowego rozwoju funkcji turystycznej

Charakterystyka obszaru i kierunki interwencji

W strefie dominują użytki rolne, w tym gleby o wysokich klasach bonitacyjnych. Struktura agrarna charakteryzuje się dużymi gospodarstwami, co sprzyja nowoczesnemu rolnictwu. Ponadto na terenie występuje duża ilość zwartej zabudowy gospodarczej, związanej z produkcją rolną i obsługą rolnictwa. Dlatego funkcję rolną ustala się jako dominującą.

Funkcja turystyczna traktowana jest jako towarzysząca. Opiera się na walorach przyrodniczych (kolonie bociana białego, kompleksy leśne, pomniki przyrody), tradycji hodowli koni w regionie (stadnina w Liskach), funkcjonujących ścieżkach rowerowych.

Ponadto w strefie występują udokumentowane złoża kredy jeziornej i gytii, pozwalające na rozwój gospodarki oparty na ich eksploatacji.

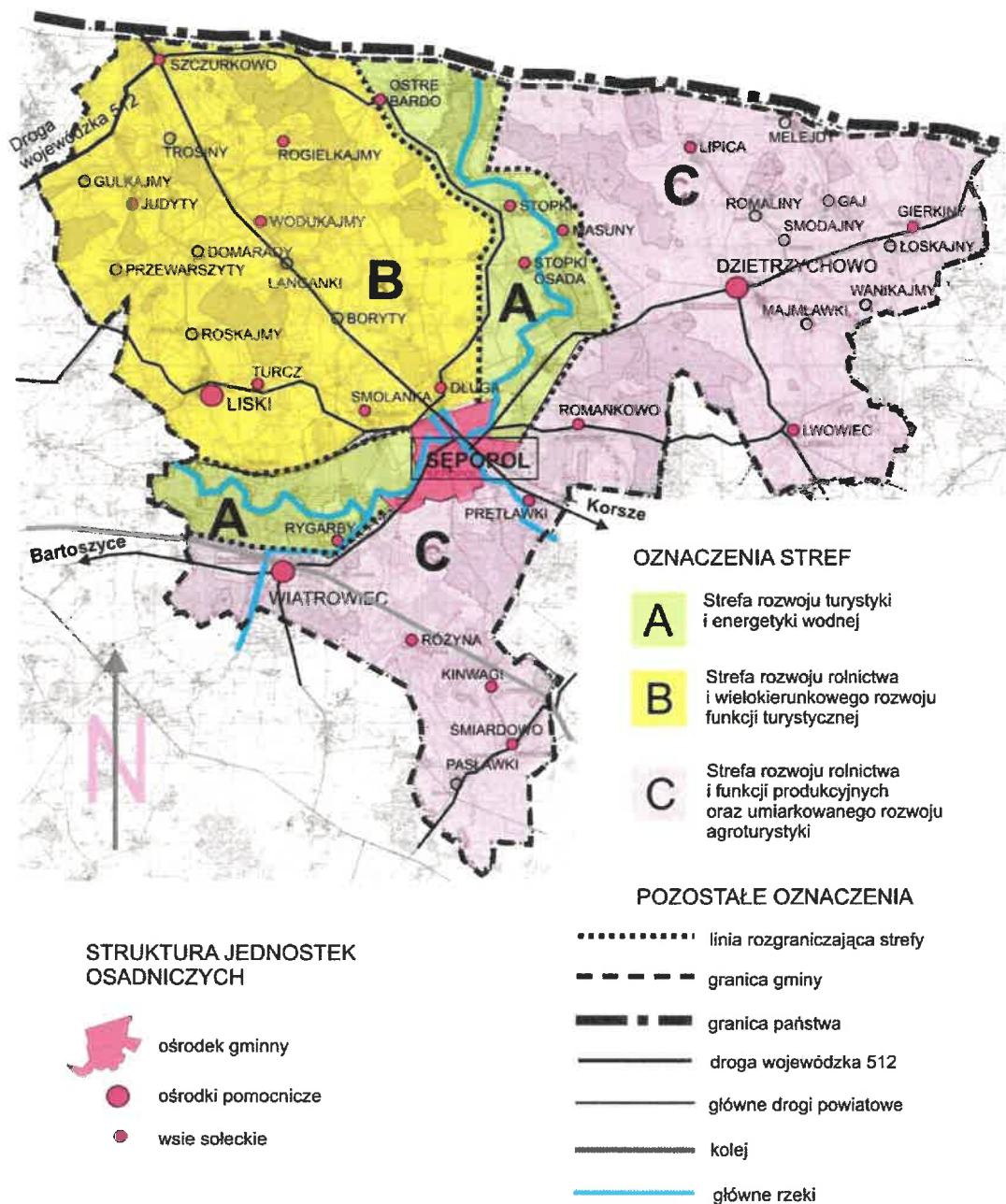
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- w związku z planowanym rozwojem funkcji rolniczej, należy wyłączyć z zabudowy gleby najwyższych klas,
- rekomenduje się odtworzenie walorów użytkowych istniejących, zaniedbanych ośrodków rolnych,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych ma się odbywać w kierunku rekreacji, z tworzeniem rekreacyjnych zbiorników wodnych,
- zalesienia obejmie najsłabsze grunty, głównie zlokalizowane w rejonie miejscowości Długa i Smolanka oraz w dolinie rz. Smoleńska Struga,
- ustala się możliwość wprowadzenia innych funkcji, niekolidujących z głównymi kierunkami rozwoju i umożliwiających powstanie nowych miejsc pracy.

STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY SĘPOLNO. STRUKTURA OSADNICZA

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ – MAPA NR 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Sępólno.

3.3.3 C-strefa rozwoju rolnictwa i funkcji produkcyjnych oraz umiarkowanego rozwoju agroturystyki

Charakterystyka obszaru i kierunki interwencji

Jako wiodące funkcje w strefie ustala się rolnictwo i produkcję. Dodatkowo planowany jest rozwój agroturystyki. W strefie przeważają użytki rolne z glebami wysokiej jakości i gospodarstwa rolne o dużych powierzchniach. Występuje tu znacząca ilość zwartej zabudowy gospodarczej-rolniczej i do obsługi rolnictwa, częściowo zdekapitalizowanej.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- utrzymanie i intensyfikacja istniejącej zabudowy związanej z produkcją rolną i do obsługi rolnictwa, z naciskiem na rehabilitację terenów zdegradowanych,
- rozwój funkcji rolniczej,
- rozwój oraz wprowadzenie nowych funkcji produkcyjno-składowych,
- umiarkowane zalesienia słabych gruntów,
- umiarkowany rozwój agroturystyki wskazuje się w miejscowościach z przewagą indywidualnych gospodarstw rolnych, skomunikowanych trasami rowerowymi, z zachowanym krajobrazem rolniczym bez zabudowy wielko-kubaturowej pozostałej po PGR-ach,
- rozwój i usprawnienie komunikacji w gminie.

Załącznik nr 3. Indykatorywny wykaz projektów planowanych do realizacji na terenie Miasta i Gminy Sępólno

Poniżej zaprezentowano indykatorywny wykaz projektów planowanych do realizacji na terenie Miasta i Gminy Sępólno współfinansowanych ze środków UE.

Tabela. Projekty w ramach sieci miast Cittaslow

Lp.	Projekt	Koszt realizacji	Okres realizacji
1	Wymiana taboru, z którego korzystają jednostki organizacyjne Gminy Sępólno na potrzeby obsługi mieszkańców na samochody napędzane silnikami elektrycznymi wraz z budową trzech stacji ładowania samochodów elektrycznych	2.000.000,00 zł	2024 - 2027
2	Termomodernizacja budynku miejsko-gminnego Ośrodka Kultury	5.550.000,00 zł	2024 - 2027
3	Termomodernizacja budynku na potrzeby Urzędu Miejskiego	5.050.000,00 zł	2024 - 2027
SUMA:		12.600.000,00 zł	

Źródło: Urząd Miejski w Sępólnie

Tabela. Projekty w ramach Stowarzyszenia Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza

Lp.	Projekt	Koszt realizacji	Okres realizacji
1	Modernizacja energetyczna budynków prowadząca do zmniejszenia energochłonności	4.000.000,00 zł	2024 - 2027
2	Kompleksowa wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, systemami sterowania oświetleniem	250.000,00 zł	2024 - 2027
3	Budowa infrastruktury wspierającej rozwój elektromobilności w tym punktów szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych, zakup pojazdów elektrycznych do celów publicznych	250.000,00 zł	2024 - 2027
	Budowa farmy fotowoltaicznej i wytwarzaniem energii elektrycznej na własne potrzeby	1.500.000,00 zł	2024 - 2027
SUMA:		6.000.000,00 zł	

Źródło: Urząd Miejski w Sępólnie

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIAJSKIEJ
w SĘPÓLNIE
Krzysztof Studek

